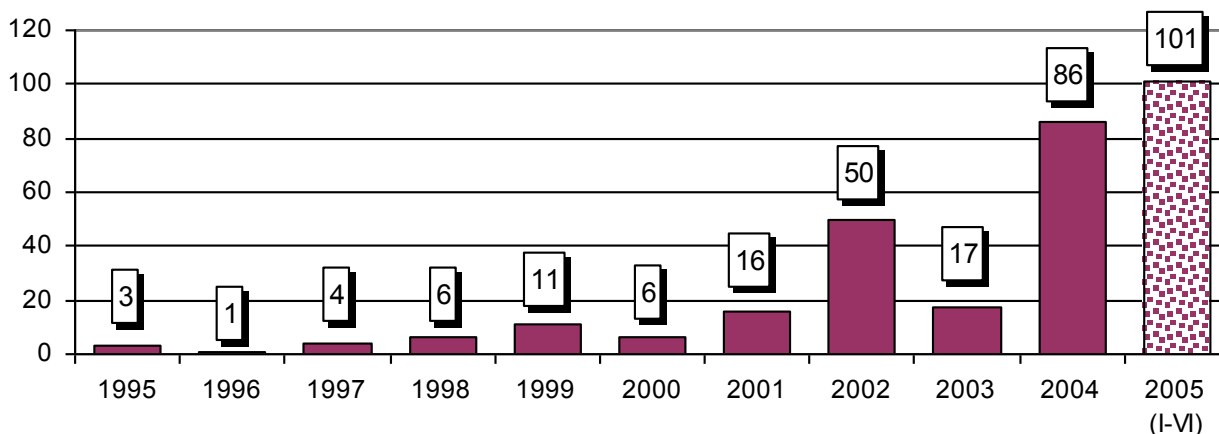

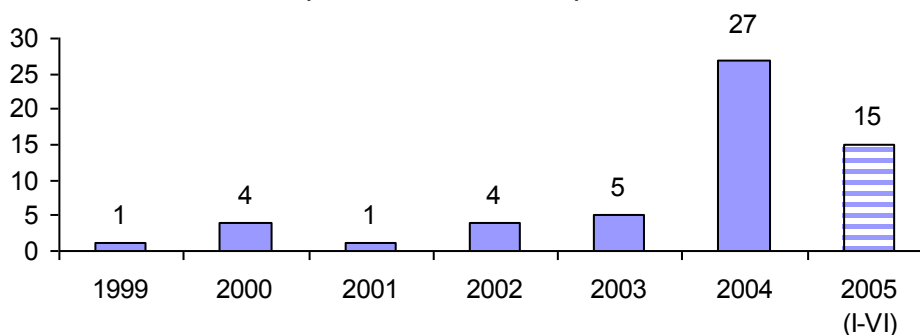
Zpráva za období od 1. ledna do 30. června 2005 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

Na úvod můžeme graficky předestřít vývoj počtu vládě komunikovaných stížností, rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) a stejně tak nastínit i celkový přehled agendy komunikovaných stížností proti České republice, jak se jevil ke konci prvního pololetí roku 2005.

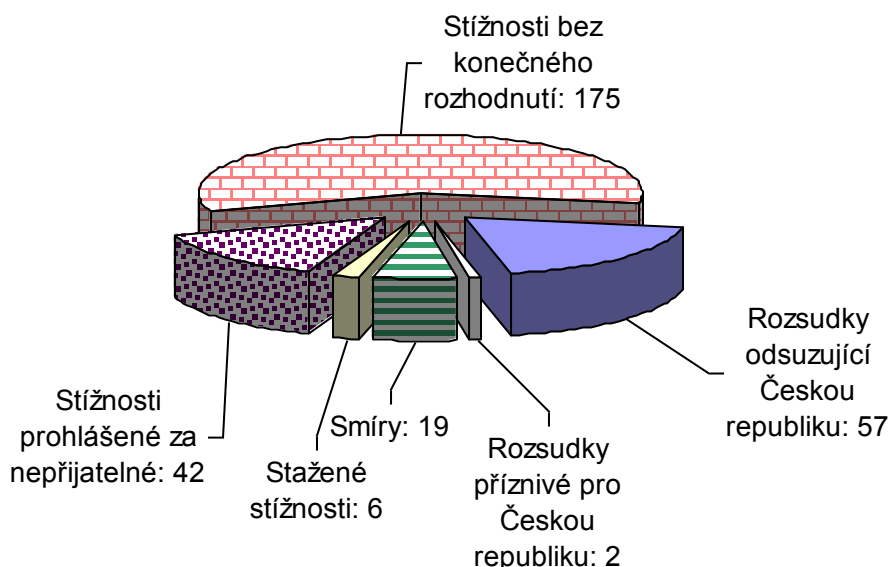
**Počet komunikovaných stížností od 1/1/1993 do 30/6/2005
(celkem 301 stížností)**

**Rozsudky Soudu vůči České republice
(do 30. června 2005)**

**Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky
od 1/1/1993 do 30/6/2005**

Statistické údaje výmluvně svědčí o již dříve konstatované akceleraci v činnosti Soudu ve vztahu k České republice. Naprostá většina agendy se nadále týká otázky přiměřenosti délky soudních řízení vedených před českými soudy.

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. ledna do 30. června 2005

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), smírem schváleným Soudem (oddíl 1.2.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.3.), popř. vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů z jiného důvodu (oddíl 1.4.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem patnáct rozsudků ve věci samé. Rozsudky postupně nabývají právní moci, a to buď marným uplynutím lhůty určené pro podání žádosti o postoupení věci velkému senátu, nebo zamítnutím této žádosti kolegiem pěti soudců velkého senátu.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

Soud v jednom případě, a to po ústním jednání konaném dne 19. října 2004, dospěl k závěru, že Česká republika stěžovatelova práva neporušila (*Blücher*). V ostatních čtrnácti případech však k porušení došlo u článku 5 (*Singh*), článku 6 nebo 13 Úmluvy (ostatní). Jiné aspekty daných stížností byly prohlášeny za nepřijatelné. Pokud jde o porušení článku 6 Úmluvy, v celkem šesti případech nastalo v důsledku nepřiměřené délky soudního řízení, v šesti případech postupem Ústavního soudu při odmítání ústavních stížností (*Mařík, Soudek, Milatová a ost., Turek, Páleník, Zedník*) a v jednom případě nedostatkem nestranosti soudců vrchního soudu jako soudu odvolacího (*Chmelíř*). I porušení článku 5 Úmluvy se týká délky soudního rozhodování, resp. aktivity státních orgánů (*Singh*).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. ledna 2005 ve věci č. 58580/00 – *Nicolaus Blücher proti České republice*

Soud jednomyslně rozhodl, že stěžovatelovo právo na spravedlivý proces, zaručené v článku 6 odst. 1 Úmluvy,¹ nebylo porušeno při rozhodování obecných soudů a Ústavního soudu o jeho restitučních nárocích.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel je bratranec Alexandra Blüchera, hraběte z Wahlstatu, který v roce 1948 zdědil rozsáhlý soubor nemovitostí, který původně tvořil panství šlechtické rodiny Blücherů na Ostravsku, Opavsku a Novojičínsku. Veškerý tento majetek byl následně bez náhrady znárodněn. Alexander Blücher zemřel v roce 1974. V závěti odkázal zbytkovou klauzulí d) „svému bratranci Nicolausi Blücherovi veškeré (...) dokumenty, šperky a rodinné portréty a dále veškerý majetek, který není uveden pod písmeny a), b) a c) výše“.

Stěžovatel v průběhu devadesátých let vedl tři restituční řízení před příslušnými pozemkovými úřady (Ostrava, Nový Jičín, Opava). Tvrdil, že je oprávněnou osobou ve smyslu § 4 odst. 2 zákona o půdě.

Pozemkové úřady vydání majetku z různých důvodů odmítly a obecné soudy (Krajský soud v Ostravě, Městský soud v Praze) tato rozhodnutí potvrdily, neboť podle jejich názoru nebylo možné závěť interpretovat v tom smyslu, že by stěžovatel mohl být považován za dědice celého majetku [§ 4 odst. 2 písm. a) zákona] nebo alespoň za podílového dědice [§ 4 odst. 2 písm. b) zákona].

Ústavní soud, na který se stěžovatel ve všech třech řízeních postupně obrátil, odmítl všechny ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné, a to z toho důvodu, že zůstavitel nebyl československým občanem, a stěžovatel tedy nemůže být oprávněnou osobou s ohledem na zásadu, podle které nikdo nemůže přenést na dědice více práv, než kolik jich sám má.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Argumenty stran

Podle stěžovatele byla předmětná řízení poznamenána neustálými zvraty, pokud se jedná o odůvodnění rozhodnutí příslušných orgánů, v důsledku čehož se měnily podmínky, které měl pro restituci splňovat, jakož i důkazy, které měl předkládat. Výklad příslušných ustanovení zákona byl (zejména ze strany Ústavního soudu) proveden v rozporu s principy právní logiky. Národní soudy nebraly ohledy na jím předkládané důkazy, ať už jde o správný výklad závěti nebo otázku státního občanství zůstavitele. Neposkytly mu dostatečnou příležitost hájit svá práva, naopak na něj uvalily nepřiměřené důkazní břemeno. Rozhodnutí vnitrostátních orgánů zároveň nebyla dostatečným způsobem odůvodněna.

¹ Námitky stěžovatele, že rozhodnutí českých soudů, kterými byly jeho restituční nároky zamítnuty, představují porušení jeho práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě) a zákazu diskriminace (článek 14 Úmluvy), byly Soudem prohlášeny za nepřijatelné již dne 24. srpna 2004.

Vláda ve svých vyjádřeních polemizovala s tvrzeními stěžovatele a vyvracela ta, která byla zjevně nepravdivá. Podle vlády není možno výklad provedený vnitrostátními soudy považovat za svévolný; vzniku polemik o správnosti výkladu právních předpisů se nelze vyhnout a prosazení jednoho názoru na úkor jiného nečiní *ipso facto* odmítnutý výklad svévolným. Vláda se domnívala, že stěžovatel měl přiměřenou možnost hájit svou věc, jeho záležitost byla projednána spravedlivě, rozhodnutí vydaná ve věci byla náležitě odůvodněna a postrádala známky svévole.

b) Právní názor Soudu

Pokud se jedná o rozhodnutí Ústavního soudu, Soud uvedl, že není zřejmé, že by tento soud ze skutečností, které mu byly předloženy, vyvodil svévolné závěry nebo že by překročil meze přiměřeného výkladu zákonných ustanovení vztahujících se na daný případ. Otázka, zda se podmínka československého občanství vztahuje rovněž na původního vlastníka, byla předmětem několika neměnných rozhodnutí Ústavního soudu, a stěžovatel se tak nikdy neocítl v situaci právní nejistoty, která by vznikla z důvodu zpochybnění předchozích pravomocných rozhodnutí.

K údajně nepřiměřenému důkaznímu břemeni, které mělo být na stěžovatele uvaleno z toho důvodu, že byl nucen prokázat československé občanství svého bratrance zesnulého v roce 1974, Soud uvedl, že není přesvědčen o tom, že bylo naprosto nemožné si takový důkaz opatřit. Stěžovatel ostatně netvrdil, že by mu byl znemožněn přístup do příslušných evidencí.

Soud dospěl rovněž k závěru, že vnitrostátní soudy v daném případě posoudily svrchovaně a s ohledem na veškeré skutkové okolnosti vyplývající ze spisu věrohodnost jednotlivých důkazních prostředků předložených stěžovatelem a svá rozhodnutí náležitě odůvodnily. Jejich rozhodnutí byla vydána na základě kontradiktorních řízení, v jejichž průběhu měl stěžovatel, který byl právně zastoupen, možnost předložit stanoviska a důkazy, které považoval za nezbytné, a rovněž tak mohl vyjádřit argumenty na podporu svých tvrzení.

Soud znovu zopakoval, že Úmluva státům neukládá žádné omezení jejich volnosti, pokud se týče úpravy rozsahu působnosti restitučních předpisů a stanovení podmínek, za jakých umožní navrácení vlastnických práv osobám, které jich byly zbaveny. V daném případě příslušelo vnitrostátním soudům vykládat zákony, které byly přijaty v rámci obnovy země a které směřovaly k nápravě některých křivd způsobených v minulosti.

S ohledem na výše uvedené Soud konstatoval, že řízení před vnitrostátními orgány, posuzovaná jako celek, splnila požadavek spravedlivosti ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Úmluva ve stěžovatelově případě porušena nebyla, proto se Soud nezabýval otázkou přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Přesto se sluší podotknout, že v případě úspěchu ve věci požadoval stěžovatel přiznání spravedlivého zadostiučinění ve výši přesahující 400 miliónů Kč, a to jako náhradu za nevydaný majetek (popřípadě jako náhradu za ztracené šance – *loss of opportunity*), odškodnění za morální újmu a náhradu nákladů řízení. Stěžovatel byl v řízení před Soudem zastoupen jednou z největších světových advokátních kanceláří, přičemž za práci na tomto případě si více než deset advokátů a jiných zaměstnanců frankfurtské a pražské pobočky této kanceláře naúčtovalo odměnu ve výši zhruba 6 miliónů Kč.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. ledna 2005 ve věci stížnosti č. 60538/00 – *Balbir Singh a Bakhschisch Singh proti České republice*

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila ve dvou aspektech právo stěžovatelů na svobodu a osobní bezpečnost [článek 5 odst. 1 písm. f) a článek 5 odst. 4 Úmluvy], a přiznal jim celkovou částku 10.000 € na morální újmu a 3.000 € plus DPH na nákladech řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé, pravděpodobně indiští občané, byli pro napomáhání k trestnému činu překračování státní hranice Obvodním soudem pro Prahu 7 v dubnu 1998 odsouzeni k trestu odnětí svobody v délce 21 měsíců a k trestu vyhoštění na dobu neurčitou. Rozsudek byl v květnu 1998 potvrzen Městským soudem v Praze.

Výkon trestu odnětí svobody měl být ukončen dne 11. srpna 1998 (doba strávená ve vazbě se stěžovatelům započítala do uloženého trestu). Dne 29. července 1998 požádal obvodní soud Ministerstvo vnitra o zajištění cestovních dokladů pro stěžovatele.

Dne 31. července 1998 vzal obvodní soud stěžovatele do vyhošťovací vazby počínaje 11. srpnem 1998 s tím, že není možné zabezpečit výkon trestu vyhoštění v bezprostřední návaznosti na ukončení výkonu trestu odnětí svobody, jelikož stěžovatelé nemají cestovní doklady. Městský soud dne 2. září 1998 rozhodnutí o vzetí do vyhošťovací vazby potvrdil.

Dne 30. dubna 1999 podali stěžovatelé první žádost o propuštění z vyhošťovací vazby. Obvodní soud žádost zamítl dne 20. června 1999, městský soud rozhodnutí dne 5. srpna 1999 potvrdil.

Dne 20. října 1999 podali stěžovatelé druhou žádost o propuštění z vyhošťovací vazby. Obvodní soud žádost zamítl dne 8. listopadu 1999, městský soud o odvolání stěžovatelů rozhodl dne 29. června 2000.

První ústavní stížnost stěžovatelů týkající se posouzení zákonnosti a oprávněnosti vyhošťovací vazby ze dne 29. října 1999 byla Ústavním soudem odmítnuta jako zjevně neopodstatněná dne 9. března 2000. Ve druhé ústavní stížnosti ze dne 8. září 2000 stěžovatelé namítali porušení článku 5 odst. 1 písm. f) a článku 5 odst. 4 Úmluvy. Dne 6. února 2001 byla i druhá ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Vyhošťovací vazba, která započala dne 11. srpna 1998, byla opakovaně prodloužena; na svobodu byli stěžovatelé propuštěni dne 12. února 2001.

Po celou dobu pobytu stěžovatelů ve vyhošťovací vazbě probíhala korespondence mezi vězeňskou službou, policií a Velvyslanectvím Indické republiky (stěžovatelé tvrdili, že jsou občany Indické republiky) za účelem vydání nových cestovních dokladů pro stěžovatele. Velvyslanectví ovšem odmítalo vystavit stěžovatelům nové cestovní doklady, neboť ti nebyli schopni prokázat, že jsou skutečně občany Indické republiky. Dále uvedlo, že v Indické republice neexistuje centrální registr obyvatel, totožnost stěžovatelů tudíž není možné ověřit.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

a) Ke článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy

První část stížnosti se týkala přiměřenosti délky vyhošťovací vazby stěžovatelů.

Ustanovení článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy sice umožňuje držet jednotlivce ve vazbě za účelem vyhoštění, avšak pouze za předpokladu, že veřejný zájem na zbavení svobody jednotlivce převyšuje jeho individuální zájem na svobodě.

Soud předně poukázal na jistá období nečinnosti v řízení o vyhoštění. Ztotožnil se tak s argumentem stěžovatelů, že české úřady měly postupovat aktivněji zejména poté, co již v dubnu 1999 Velvyslanectví Indické republiky vyjádřilo neochotu vydat stěžovatelům náhradní cestovní doklady.

Soud se také zabýval otázkou existence „zvlášť závažných důvodů“, jejichž přítomnost umožňovala podle trestního řádu prodloužit vazbu stěžovatelů nad dva roky. Dle jeho názoru nedošlo v daném případě k podstatné změně argumentace soudů po celou dobu, kterou stěžovatelé strávili ve vazbě. Soud konečně souhlasil i s tvrzením stěžovatelů, že trestný čin, pro který byli odsouzeni, nebyl zvlášť závažný a že délka vyhošťovací vazby přesáhla délku jejich trestu odnětí svobody.

S ohledem na všechny okolnosti daného případu zaujal Soud názor, že české úřady nepostupovaly s náležitou péčí a že délku vyhošťovací vazby v trvání dva a půl roku nelze v tomto případě považovat za přiměřenou. Došlo tak k porušení článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

b) Ke článku 5 odst. 4 Úmluvy

Druhá část stížnosti se týkala námitky, že soudy nerozhodly urychleně o dvou žádostech stěžovatelů o propuštění na svobodu.

Řízení o první žádosti o propuštění na svobodu trvalo téměř tři měsíce pro dva stupně soudní soustavy. Další měsíc si vyžádalo doručení rozhodnutí vydaného ve druhém stupni stěžovatelům. Řízení o druhé žádosti o propuštění na svobodu trvalo téměř osm měsíců, z čehož více než sedm měsíců ve druhém stupni jurisdikce. Soud současně podotkl, že doby potřebné k doručení předmětných rozhodnutí byly také dosti dlouhé.

V porovnání daného případu s jinými případy, v nichž Soud dospěl k závěru o porušení požadavku na „urychlené“ rozhodování ve smyslu článku 5 odst. 4 Úmluvy, Soud uvedl, že toto ustanovení bylo porušeno při podání obou žádostí o propuštění na svobodu.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění více než 160 000 €. Soud přiznal každému ze stěžovatelů částku 5 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy a dohromady částku 3 000 € (plus DPH) jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 15. března 2005 ve věci č. 56526/00 – *Ivan Soudek proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal mu na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel na vnitrostátní úrovni podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání podle tehdy platného § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, které dovolací soud odmítl jako nepřipustné, neboť neshledal, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo po právní stránce zásadního významu. Následně podaná ústavní stížnost byla v části směřující proti rozsudkům soudů prvního a druhého stupně odmítnuta pro opožděnost s tím, že lhůta k jejímu podání počala běžet již dnem rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli dnem rozhodnutí dovolacího soudu o odmítnutí dovolání, které podle názoru Ústavního soudu nebylo v dané věci rozhodnutím o posledním procesním prostředku ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal na své dřívější rozsudky ve věcech *Běleš a ostatní, Zvolský a Zvolská a Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*, ve kterých se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v těchto třech případech také ve věci *Soudek* došel Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši 63 587 € (asi 1 900 000 Kč). Soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 500 € (asi 15 000 Kč) jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 12. dubna 2005 ve věci č. 73116/01 – Bohumír Mařík proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal mu jako náhradu nákladů řízení částku 1 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel podal v roce 2000 žalobu na vyklizení nemovitosti, která byla okresním soudem zamítnuta, což potvrdil i odvolací soud, který zároveň rozhodl, že se dovolání nepřipouští (§ 239 odst. 1 občanského soudního řádu ve znění platném do 31. prosince 2000). Následná ústavní stížnost byla Ústavním soudem odmítnuta pro nevyčerpání všech procesních prostředků ochrany práva, neboť stěžovatel nepodal dovolání podle § 239 odst. 2 občanského soudního řádu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal na svůj dřívější rozsudek ve věci *Běleš a ostatní proti České republice*, ve kterém se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto případě také ve věci *Mařík* došel Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši 1 541 257 Kč (asi 51 375 €). Evropský soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 1 000 € (asi 30 000 Kč) jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 12. dubna 2005 ve věci stížnosti č. 32853/03 – Zdeněk Herbst a ostatní proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatelů na řízení o jejich občanských právech a závazcích v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno; Česká republika je povinna stěžovatelům na spravedlivém zadostiučinění zaplatit částku 8 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé – čtyři sourozenci – a jejich matka v červenci roku 1991 uplatnili restituční nárok u Pozemkového úřadu v Liberci. Pozemkový úřad je vyzýval k doplnění podkladů a o návrhu rozhodl zamítavě v květnu, resp. červenci 1997. Stěžovatelé a jejich matka proti správním rozhodnutím podali opravný prostředek k soudu; vzhledem k odlišným místům jejich bydliště musela být Vrchním soudem v Praze řešena otázka místní příslušnosti; v únoru 1999 byly věci delegovány Krajskému soudu v Hradci Králové, který v dubnu 1999 obě napadená rozhodnutí pozemkového úřadu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Druhé, opět zamítavé, rozhodnutí vydal pozemkový úřad po doplnění důkazů v říjnu 2000. Proti tomuto rozhodnutí správního orgánu podalo všech pět navrhovatelů opravné prostředky, avšak dle jejich odlišného místa bydliště se tak stalo u třech různých krajských soudů: o delegaci Krajskému soudu v Hradci Králové rozhodl Vrchní soud v Praze v červnu 2001.

Krajský soud v Hradci Králové pak v únoru 2002 zrušil i druhé rozhodnutí pozemkového úřadu a řízení se tak vrátilo před správní orgán. Ten v závěru nového důkazního řízení zjistil, že matka stěžovatelů v prosinci roku 2002 zemřela; stěžovatelé ovšem předložili rozhodnutí o dědictví pozemkovému úřadu až po dvou urgencích v srpnu 2004, třebaže jej Okresní soud v Semilech vydal již v červnu roku 2003.

Pozemkový úřad potřetí zamítavě rozhodl na podzim roku 2004, stěžovatelé následně podali u Okresního soudu v Liberci žalobu podle části páté občanského soudního řádu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé ve své stížnosti namítali především porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě.

Soud vzal v úvahu, že Úmluva vstoupila pro Českou republiku v platnost dne 18. února 1992; relevantní délka řízení tedy přesahovala 13 let.

Podle Soudu případ vykazoval jistou míru složitosti po skutkové stránce. Ze spisu však nevyplývalo, že by stěžovatelé byli původci průtahů; nelze jim ani přičítat k tíži, že v souladu s právním řádem využili opravných prostředků a námitek. Průtahy na straně stěžovatelů, pokud jde o doručení dědického usnesení pozemkovému úřadu, se Soudu jevily jako bezvýznamné.

Naproti tomu Soud podrobil kritice vnitrostátní orgány, když poukázal na průtahy v řízení, a to zejména v období od října 1997 do února 1999, kdy vrchní soud řešil otázku delegace věci, dále mezi dubnem 1999, kdy krajský soud zrušil obě rozhodnutí pozemkového úřadu, a srpnem 2000, kdy pozemkový úřad vyzval účastníky řízení k součinnosti, Krajský soud v Hradci Králové potřeboval po delegaci věci v červnu 2001 na rozhodnutí více než osm měsíců.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy byl tedy porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění z titulu údajně utrpěné materiální újmy částku 650 000 Kč (asi 21 667 €). Soud nezjistil příčinnou souvislost mezi konstatovaným porušením Úmluvy a tvrzenou materiální škodou, nicméně přiznal stěžovatelům náhradu způsobené morální újmy v celkové výši 8 500 € (asi 255 000 Kč).

Náhradu nákladů řízení stěžovatelé nežádali.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 65191/01 – *Eko-Energie, spol. s r. o. proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že délka občanskoprávního řízení vedeného stěžovatelkou překročila zásadu přiměřenosti zakotvenou v článku 6 odst. 1 Úmluvy, a přiznal stěžovatelce částku 3 000 € na náhradě morální újmy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka se žalobou podanou v září 1997 ke Krajskému obchodnímu soudu v Praze domáhala na Fondu národního majetku vydání bezdůvodného obohacení. Soud vydal ve stěžovatelčin prospěch v dubnu 2000 platební rozkaz, který však byl vzhledem k odporu žalovaného zrušen.

Teprve po převzetí věci Městským soudem v Praze v návaznosti na reorganizaci soudnictví bylo nařízeno jednání na konec ledna 2002. Po dalších jednáních městský soud v prosinci 2002 žalobu zamítl. K odvolání stěžovatelky Vrchní soud v Praze žalobě v dubnu 2004 částečně vyhověl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Po prohlášení stížnosti za přijatelnou Soud připustil, že projednávaný případ byl po skutkové a právní stránce složitý, což však nemůže vysvětlit celkovou délku řízení, v němž došlo k několika výrazným průtahům.

Soud vzal na vědomí argument vlády, že přetížení krajského obchodního soudu měla řešit reorganizace soudnictví provedená k 1. lednu 2001, nicméně byl toho názoru, že vláda neprokázala, že dané opatření bylo dostatečné a mohlo přinést uspokojivé výsledky.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala částku 1 762 716 Kč; Soud jí přiznal na náhradě morální újmy částku 3 000 €. Náhradu nákladů řízení stěžovatelka nepožadovala.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 35883/02 – Štefan Fáber proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že délka restitučního řízení, v němž stěžovatel vystupoval jako povinná osoba, byla nepřiměřená, avšak ostatní námitky, včetně tvrzeného porušení stěžovatelových majetkových práv, prohlásil za nepřijatelné. Stěžovateli přiznal celkovou částku 6 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel a jeho rodiče nabyli v roce 1965 od státu rodinný dům, který byl předtím zkonfiskován. Původní vlastník se v roce 1992 na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích začal domáhat vydání domu.

Po řadě jednání, jež byla k omluvě žalobce opakovaně odročována, vynesl Okresní soud v Olomouci v únoru 1999 rozsudek převážně v neprospěch stěžovatele, který byl stranám doručen až koncem června 1999. Obě strany se proti rozsudku odvolaly; Krajský soud v Ostravě v listopadu 2000 rozsudek zčásti potvrdil a zčásti v neprospěch stěžovatele dále změnil. Rozsudek krajského soudu byl stranám doručen až v dubnu 2001 poté, co byla dvakrát prodloužena lhůta k jeho vyhotovení.

Stěžovatel podal prostřednictvím svého advokáta v červnu 2001 dovolání, které však Nejvyšší soud odmítl pro opožděnost s tím, že mělo být podáno ve lhůtě jednoho, nikoli dvou měsíců. Ústavní soud stěžovatelovu stížnost odmítl v březnu 2004. Česká advokátní komora následně uznala pochybení advokáta.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se stížností zabýval z pohledu vznášených námitek na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy (délka řízení, nespravedlivost řízení) a článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (ochrana majetku).

a) Přiměřenost délky soudního řízení

Soud konstatoval, že řízení trvalo dvanáct let pro čtyři stupně soudní soustavy. Dále uvedl, že ačkoli stěžovatel namítal průtahy jen v určité fázi řízení, je příslušný k tomu, aby zhodnotil délku řízení jako celek.

Soud připustil, že věc byla složitější a vyžadovala shromáždění řady důkazů. Okresní soud však byl příliš benevolentní vůči žalobci, který se z jednání opakovaně omlouval i přesto, že byl právně zastoupen. Sedm let, po které se věcí zabýval okresní soud, je doba zcela ojedinělá, doručování rozhodnutí provázely průtahy a ani Ústavní soud nerozhodl dostatečně rychle o stěžovatelově jednoduché ústavní stížnosti. Soudy měly vzít v úvahu i význam předmětu řízení pro stěžovatele.

Došlo tudíž k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) Spravedlivost řízení

Soud tu především poznamenal, že pokud advokát vlastní nedbalostí ohrozil právo stěžovatele na účinnou právní pomoc, nezakládá tento fakt přímo odpovědnost státu. Otázku správnosti právních závěrů vnitrostátních soudů spojil Soud s námitkou na poli článku 1 Protokolu č. 1 a tuto část stížnosti odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

c) Právo na pokojné užívání majetku

Vláda především tvrdila, že stěžovatelův advokát podal opožděně dovolání a že stěžovatel nevznnesl námitku na poli ochrany svých majetkových práv před Ústavním soudem. Soud dal

v tomto vládě zapravdu a konstatoval, že stěžovatel neprokázal dostatečnou pečlivost, aby vyhověl požadavku Úmluvy na vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Soud též konstatoval, že Ústavní soud v době svého rozhodování již znal rozsudek Soudu ve věci *Pincová a Pinc proti České republice* vykazující jistou podobnost s případem stěžovatele.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli z titulu morální újmy způsobené porušením jeho práva na řízení v přiměřené lhůtě částku 5 500 € a z titulu účelně vynaložených nákladů řízení částku 500 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 24. května 2005 ve věci č. 65196/01 – Římskokatolická farnost Obříství proti České republice

Soud v rozsudku konstatoval porušení práva stěžovatelské společnosti na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a přiznal jí částku 1 000 € jako náhradu morální újmy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Řízení na vnitrostátní úrovni bylo zahájeno v květnu 2000, kdy stěžovatelská společnost podala u Okresního soudu v Mělníku žalobu proti I. H. o určení vlastnictví. Řízení do dnešního dne neskončilo. Jeho celková délka tak ke dni rozsudku Soudu činila pět let. Věc byla doposud projednávána na dvou úrovních soudní soustavy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Poté, co Soud ověřil, že v posuzovaném případě neexistuje žádný důvod pro prohlášení stížnosti za nepřijatelnou, zhodnotil argumenty obou stran ve světle své ustálené judikatury.

Přestože akceptoval argument vlády, že vnitrostátní řízení vykazuje jistou míru komplikovanosti a že k jeho délce přispěla svým chováním též stěžovatelská společnost, deklaroval, že řízení je poznamenáno dvěma zhruba rok a půl dlouhými obdobími nečinnosti soudů. Připomněl též povinnost smluvních stran Úmluvy organizovat své právní systémy tak, aby bylo učiněno zadost všem požadavkům článku 6 odst. 1 Úmluvy, požadavek „přiměřené lhůty“ nevyjímaje. I když Soud uznal, že v posuzovaném případě došlo k personálnímu posílení okresního soudu, trpícího chronickou přetížeností, o nové soudce, dodal, že neodůvodněné průtahy ve věci nastaly až po realizaci tohoto opatření. Ve světle těchto okolností proto konstatoval porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelské společnosti částku 1 000 € z titulu morální újmy; původně požadovala 5 miliónů Kč.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 ve věci č. 64935/01 – Martin Chmelíř proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na nestranný soud ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy² bylo porušeno, a přiznal mu na náhradě nákladů řízení částku 1 000 €.

² Stěžovatel rovněž namítal porušení práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy), porušení zásady presumpce neviny (čl. 6 odst. 2 Úmluvy), porušení práva na obhajobu (čl. 6 odst. 3 Úmluvy) a porušení zákazu omezení výkonu práv (článek 18 Úmluvy). Tyto námitky byly Soudem odmítnuty již v částečném rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 16. dubna 2002.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl spolu s dalšími obžalovanými odsouzen krajským soudem za několik trestných činů mimo jiné k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmi let.

V senátu vrchního soudu, který zamítl odvolání stěžovatele (toto odvolání bylo projednáno v samostatném řízení), zasedali též: 1. předseda senátu, proti kterému stěžovatel vznesl námitku podjatosti pro údajný vzájemný intimní poměr, který stěžovateli následně uložil pokutu v maximální výši 50 000 Kč za urážlivé jednání vůči soudu a proti kterému vznesl stěžovatel další námitku podjatosti odůvodněnou tím, že stěžovatel ho zažaloval o ochranu osobnosti, protože vedl soudní jednání navzdory anonymnímu nahlášení bomby v soudní budově, 2. soudce, který byl na vlastní žádost vyloučen z účasti na provádění úkonů v dané trestní věci pro poměr k některým spoluobžalovaným (ještě před vyloučením odvolání stěžovatele k samostatnému projednání).

Stěžovatel trestní řízení komplikoval celou řadou obstrukčních manévřů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Podle Soudu přítomnost osoby předsedy senátu mohla u stěžovatele vzbuzovat objektivně odůvodněné pochybnosti o nestrannosti soudu. Soud své úvahy odvodil zejména od rozhodnutí tohoto předsedy senátu o uložení pořádkové pokuty za urážlivé jednání vůči soudu; v odůvodnění tohoto rozhodnutí se potřeba čelit stěžovatelovým obstrukčním manévřům jevila jako podružná, pokuta byla uložena v maximální výši a byla doprovázena varováním, že další podobný útok na soud může být v budoucnu považován za trestný čin.

Soud však přihlédl i k souběžně probíhajícímu řízení o ochranu osobnosti, byť předmětnou žalobu vláda označila za manévr použitý s jasným cílem vytvořit podmínky pro vznesení námítky podjatosti a tím dále zdržet trestní proces. K této druhé námitce podjatosti se pak již předseda senátu výslovně nevyjádřil a odkázal na své stanovisko k první námitce podjatosti; Soud k tomu uvedl, že předseda senátu tím pádem nepodal žádné formální vysvětlení, jež by mohlo pochybnosti o jeho nestrannosti rozptýlit.

Podle názoru Soudu si tedy předseda senátu nedokázal udržet patřičný odstup od stěžovatelova chování. Nápravu nezjednal ani Ústavní soud, když odmítl stěžovatelovu ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost.

K porušení práva stěžovatele na nestranný soud, zaručeného článkem 6 odst. 1 Úmluvy, tedy došlo, a proto Soud již nepovažoval za nutné vyjadřovat se ke stěžovatelově námitce týkající se přítomnosti druhého soudce v odvolacím senátu.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučnění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši přesahující 12 miliónů Kč. Podle Soudu stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 1 000 € (asi 30 000 Kč) jako náhradu účelně vynaložených nákladů vnitrostátního řízení.

(iv) Závěr

Stěžovatel má jako vůbec první občan České republiky možnost podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem na základě zákona o Ústavním soudu, novelizovaného zákonem č. 83/2004 Sb. s účinností od 1. dubna 2004. Cílem institutu obnovy řízení před Ústavním soudem je umožnit těm stěžovatelům, kteří uspěli před mezinárodním soudem, domoci se úplné nápravy porušení lidského práva nebo základní svobody (*restitutio in integrum*).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. června 2005 ve věci č. 75375/01 – Václav Houbal proti České republice

Soud dospěl k závěru, že délka tří řízení vedených stěžovatelem byla nepřiměřená, a přiznal mu na náhradu morální újmy částku 8 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel vedl v první řadě řízení proti České lékařské komoře, která mu odmítala vydat osvědčení k provozování soukromé gynekologické praxe. Stěžovatel se na ni obrátil v červnu 1994. O soudní přezkum však mohl žádat až v lednu 1998. Krajský soud v Brně v prosinci 1998 napřed odmítl stěžovatelův opravný prostředek, po nálezů Ústavního soudu ze září 2000 však rozhodnutí Komory zrušil pro nepřezkoumatelnost. Komora osvědčení nakonec vydala v červenci 2001.

Dále stěžovatel vedl před Městským soudem v Brně dvojici řízení proti R. H. o zaplacení finančních částek spojených se smlouvou o dílo. První řízení probíhalo od ledna 1994 do října 2001 na třech stupních soudní soustavy, druhé řízení trvalo od dubna 1995 do října 2001 na jednom stupni soudní soustavy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal jednak nepřiměřenou délku trojice zmíněných řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), jednak absenci účinného vnitrostátního prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení (článek 13 Úmluvy).

Pokud jde o řízení proti České lékařské komoře, Soud do jeho délky započítal i fázi probíhající před samotnou Komorou. Řízení proto trvalo více než sedm let. Soud sice v podstatě uznal argumenty vlády, že řízení vedené před soudy bylo komplikované a že jeho délka není excesivní, svoji roli však sehrál objektivně téměř nepochopitelný přístup Komory, která stěžovatelovu věc prakticky nevyřizovala. Soud se také odvolal na nezanedbatelný význam předmětu tohoto řízení pro stěžovatele a poznamenal, že stěžovatel k délce řízení nijak nepřispěl. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž došlo.

V prvním z dvojice občanskoprávních řízení, které probíhalo na třech stupních soudní soustavy, Soud objevil průtahy a poznamenal (ačkoli to měl podle odchylného stanoviska soudkyně Mularoni přičíst spíše k tíži stěžovatele), že Nejvyššímu soudu trvalo více než rok, než zjistil, že stěžovatel v rozporu s výzvou neuhradil soudní poplatek z dovolání. Podle názoru šesti soudců ze sedmi tudíž došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Ve druhém z občanskoprávních řízení Soud sice uznal, že stěžovatel k jeho délce přispěl (vznesl nedůvodné námitky podjatosti), ale chování stěžovatele nemohlo vysvětlit celou délku řízení. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž došlo. I když i v tomto případě zaujala soudkyně Mularoni poněkud shovívavější postoj, také podle jejího názoru byla délka řízení nepřiměřená.

Konečně, Soud s odvoláním na rozsudek ve věci *Hartman proti České republice* konstatoval také porušení článku 13 Úmluvy. Ostatními námitkami stěžovatele se odmítl zabývat.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval z titulu ušlého zisku částku 2,5 miliónu Kč. Soud mu však přiznal celkem 8 000 € jako náhradu újmy morální. Údajné náklady řízení stěžovatel nedoložil; Soud mu proto jejich náhradu nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 28661/03 – Hana Kubizňáková proti České republice

Soud ve svém rozsudku o stížnosti, ve které stěžovatelka namítala porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a práva na respektování rodinného a soukromého života (článek 8 Úmluvy), dospěl jednomyslně k závěru, že došlo

k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy a že není třeba rozhodovat o části stížnosti týkající se článku 8 Úmluvy.

Současně uložil České republice povinnost zaplatit stěžovatelce 3 000 € z titulu náhrady morální újmy a 500 € jako náhradu nákladů řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka zahájila v květnu 1998 řízení o úpravu poměrů svých nezletilých dětí. Na podzim téhož roku podal manžel stěžovatelky návrh na rozvod manželství. Rozsudkem z dubna 1999 svěřil Okresní soud v Litoměřicích děti do péče stěžovatelky a nařídil manželovi stěžovatelky platit na děti výživné. Krajský soud v Ústí nad Labem v lednu 2000 tento rozsudek zrušil v části týkající se výživného.

V prosinci 2002 stanovil okresní soud výši výživného, které byl manžel stěžovatelky povinen platit. V dubnu 2003 zrušil tento rozsudek krajský soud. Zároveň vyzval okresní soud, aby ve věci pokračoval bez průtahů.

V červnu 2004 vynesl okresní soud v pořadí třetí rozsudek, kterým stanovil výši výživného. Rozsudkem ze září 2004 změnil krajský soud rozsudek tak, že výživné zvýšil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala jednak na nepřiměřenou délku řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí, jednak na dopady délky řízení na svůj soukromý a rodinný život vzhledem k tomu, že do skončení tohoto řízení nemůže být její manželství rozvedeno.

a) K délce řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Soud mimo jiné připomněl, že soudy mají vyvinout mimořádné úsilí vzhledem k případným následkům přílišné pomalosti v rozhodování pro respektování rodinného života.

Podle Soudu věc nebyla obzvláště složitá. Za situace, kdy se soud potýkal s obtížemi při zjišťování majetkových poměrů otce, nelze stěžovatelce vytýkat množství důkazních návrhů, které předkládala. Krajský soud sice ve věci vždy rozhodoval s chvályhodnou rychlostí, průtahy však nastaly v činnosti okresního soudu. Jako důležitá se Soudu jevila i skutečnost, že rozsudky okresního soudu byly rušeny pro vady a nedostatky při shromažďování důkazů. Řízení navíc mělo pro stěžovatelku a její děti nezanedbatelný význam, bylo též nezbytné vyčkat jeho skončení, aby bylo možno pokračovat v řízení o rozvod.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy tedy byl porušen.

b) K dopadům na soukromý a rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Soud z vyjádření stěžovatelky dovodil, že spadá do zásah do svého rodinného života v nepřiměřené délce řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí. Proto dospěl k závěru, že tato část stížnosti vychází ze stejných skutečností jako část stížnosti posuzovaná z hlediska článku 6 odst. 1 Úmluvy. Z tohoto důvodu a s ohledem na svůj závěr o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud uvedl, že o části stížnosti týkající se článku 8 Úmluvy není na místě rozhodovat samostatně, a podotkl, že dopad délky řízení na soukromý život stěžovatelky byl zohledněn v rámci posuzování významu předmětu řízení.³

(iii) Ke spravedlivému zadostiučnění

Stěžovatelka požadovala na náhradě způsobené morální újmy částku 1 milión Kč; Soud jí přiznal 3 000 €. Dospěl také k závěru, že stěžovatelka nedostatečně doložila požadované

³ Soud se rozhodl nezabývat se otázkou souladu příslušných ustanovení zákona o rodině s respektováním práva na soukromý a rodinný život. Ze dvou stížností komunikovaných v roce 2004 vládě na tuto problematiku tedy žádná nevyústila ve věcné rozhodnutí o této problematice (viz rozhodnutí Soudu o přijatelnosti stížnosti Čermochová proti České republice, zmíněné v pododdílu 1.3.1. této zprávy).

náklady řízení ve výši 25 000 Kč, a proto jí přiznal pouze 500 € vzhledem k tomu, že byla v řízení před Soudem právně zastoupena.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 61811/00 – Dana Milatová a ostatní proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelů na spravedlivý proces v řízení před Ústavním soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a přiznal jim částku 1 116 € na nákladech řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

První stěžovatelka Dana Milatová je matkou dalších tří stěžovatelů. V prosinci 1991 spolu s manželem⁴ požádala o vydání nemovitostí na základě zákona o půdě s tím, že v roce 1985 uzavřeli kupní smlouvu v tísní za nápadně nevýhodných podmínek.

V září 1995 rozhodl Pozemkový úřad v Novém Jičíně ve prospěch stěžovatelů. K následnému odvolání, ve kterém odpůrce důrazně popřel, že by předmětná kupní smlouva byla uzavřena v tísní za nápadně nevýhodných podmínek, Krajský soud v Ostravě v srpnu 1996 rozhodnutí pozemkového úřadu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Pozemkový úřad však v květnu 1997 znovu rozhodl ve prospěch stěžovatelů. Odpůrce se opět obrátil na krajský soud, který v dubnu 1998 opět zrušil rozhodnutí pozemkového úřadu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Pozemkový úřad, jsa vázán právním názorem krajského soudu, rozhodl v červnu 1998 tak, že předmětná kupní smlouva nebyla uzavřena v tísní a stěžovatelé tudíž nejsou vlastníky požadovaných nemovitostí. Rozhodnutí pozemkového úřadu krajský soud v prosinci 1998 potvrdil.

Stěžovatelé v únoru 1999 podali ústavní stížnost. Soudce zpravodaj Ústavního soudu v březnu 1999 vyzval účastníky řízení a vedlejší účastníky řízení k předložení písemného vyjádření k ústavní stížnosti. Krajský soud poukázal na konstantní judikaturu Ústavního soudu a na odůvodnění napadeného rozsudku. Z vedlejších účastníků se vyjádřil pouze odpůrce v restitučním řízení. Navrhl, aby byla ústavní stížnost v plném rozsahu odmítnuta, přičemž použil tu argumentaci, již se dovolával v předchozím správním a soudním řízení.

Ústavní soud bez nařízení jednání v květnu 2000 ústavní stížnost odmítl zčásti pro opožděnost, zčásti pro zjevnou neopodstatněnost. V narativní části odůvodnění svého usnesení odkázal i na dříve vyžádaná písemná vyjádření; své právní závěry však o ně neopíral.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé tvrdili, že jejich záležitost nebyla před Ústavním soudem projednána na veřejném jednání, na kterém by mohli předložit doklady prokazující porušení vnitrostátních právních předpisů a nespravedlivé projednání jejich případu krajským soudem. V této souvislosti také tvrdili, že neměli možnost vyjádřit se k písemným stanoviskům k ústavní stížnosti, která předložil krajský soud a odpůrce v restitučním řízení a která jim následně nebyla Ústavním soudem zaslána, protože nebyl respektován princip „rovnosti zbraní“.⁵

Soud především konstatoval, že dle ustanovení § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu soudce zpravodaj zajistí, aby ústavní stížnost byla doručena ostatním účastníkům řízení, případně vedlejším účastníkům řízení s výzvou, aby se k ní vyjádřili. Zákon neukládá soudci zpravodaji povinnost doručit taková stanoviska stěžovatelé; ostatně ani v daném případě tomu nebylo jinak.

⁴ V roce 1993 manžel první stěžovatelky zemřel a právními nástupci se staly jeho tři děti.

⁵ Stěžovatelé poukazovali na porušení několika dalších článků Úmluvy. Tyto části stížnosti byly v rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti ze dne 30. listopadu 2004 odmítnuty.

Samotná možnost kdykoli nahlédnout do spisu Ústavního soudu a pořídit si z něho kopie písemných stanovisek ostatních účastníků a vedlejších účastníků řízení není dostatečnou zárukou práva stěžovatelů na kontradiktornost řízení. Soud se domnívá, že Ústavní soud by měl uvědomit autora ústavní stížnosti o stanoviscích ostatních účastníků a vedlejších účastníků řízení a měl by mu dát možnost se k nim vyjádřit. Takový požadavek však není v zákoně zakotven.

Soud shledal, že nekonání veřejného jednání před Ústavním soudem bylo dostatečně kompenzováno veřejnými jednáními, která proběhla před obecnými soudy. Současně však dospěl k závěru, že bylo v zájmu stěžovatelů, aby obdrželi písemná vyjádření krajského soudu a odpůrce a posoudili, zda si zasluhují další komentář. Ústavní soud jim tuto možnost odepřel. V řízení před ním tudíž došlo k porušení práva na spravedlivý proces.

Soud zároveň odlišil tento případ od případu *Krčmář a ostatní proti České republice* (rozsudek Soudu ze dne 3. března 2000), ve kterém na rozdíl od kauzy *Milatová a ostatní proti České republice* Ústavní soud opřel svoje rozhodnutí o nové důkazy, k nimž neměli stěžovatelé možnost se vyjádřit.⁶

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění celkem částku přesahující 2 000 000 Kč. Soud jim dohromady přiznal pouze částku 1 116 € jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 73403/01 – Jaromír Turek proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stěžovatelovo právo na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Žádné spravedlivé zadostiučinění však stěžovateli nepřiznal.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel se domáhal vyslovení neplatnosti kupní smlouvy, uzavřené v zastoupení, kterou převedl svůj rodinný dům s pozemkem na stát v roce 1987. Poté, co Nejvyšší soud v roce 1997 k dovolání odpůrkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze, městský soud v březnu 1998 zamítl žalobu a současně i stěžovatelův návrh na vyslovení přípustnosti dovolání.

Stěžovatel v květnu 1998 však přesto dovolání podal s tím, že napadený rozsudek je po právní stránce zásadního významu, a v červnu 1998 podal i ústavní stížnost, která však byla v březnu 1999 odmítnuta pro předčasnost. Nejvyšší soud v srpnu 2000 odmítl dovolání jako nepřípustné. Stěžovatel podal v prosinci 2000 další ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v červnu 2001 odmítl pro změnu pro opožděnost, neboť měla být podána již proti rozsudku městského soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu.

Soud odkázal na svůj rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*, kde řešil obdobnou situaci, a dospěl k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

⁶ Ve zmíněném rozsudku bylo České republice nařízeno zaplatit sedmi stěžovatelům celkem částku 10 010 000 Kč na spravedlivém zadostiučinění (včetně nákladů řízení).

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud upozornil stěžovatele na nutnost vznést požadavky na spravedlivé zadostiučinění ve stanovisku k odůvodněnosti stížnosti; stěžovatel však v určené lhůtě neodpověděl. Proto mu Soud žádné spravedlivé zadostiučinění nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci č. 64737/01 – Zdeněk Páleník proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stěžovatelovo právo na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Žádné spravedlivé zadostiučinění však stěžovateli nepřiznal.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel se neúspěšně domáhal náhrady za živý a mrtvý inventář; jeho žalobu Okresní soud v Olomouci zamítl s tím, že stěžovatel neprokázal včasné uplatnění nároku na náhradu podle zákona o půdě. Krajský soud v Ostravě prvostupňový rozsudek v říjnu 1998 potvrdil a současně zamítl stěžovatelův návrh na vyslovení přípustnosti dovolání.

Stěžovatel však přesto dovolání podal s tím, že napadený rozsudek je po právní stránce zásadního významu. Nejvyšší soud v listopadu 1999 dovolání odmítl jako nepřipustné. Stěžovatel podal v dubnu 2000 ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v červnu 2000 odmítl pro opožděnost, neboť měla být podána již proti rozsudku krajského soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu.

Soud odkázal na svůj rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Zvolský a Zvolská proti České republice*, kde řešil obdobnou situaci, a dospěl k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud upozornil stěžovatele na nutnost vznést požadavky na spravedlivé zadostiučinění ve stanovisku k odůvodněnosti stížnosti; stěžovatel však v určené lhůtě neodpověděl. Proto mu Soud žádné spravedlivé zadostiučinění nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 28. června 2005 ve věci č. 74328/01 – Jiří Zedník proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stěžovatelovo právo na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Přiznal stěžovateli na náhradě nákladů řízení částku 88 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Česká správa sociálního zabezpečení rozhodla v říjnu 1999 o odnětí částečného invalidního důchodu stěžovateli. Rozhodnutí bylo potvrzeno v květnu a listopadu 2000 postupně Krajským soudem v Praze a Vrchním soudem v Praze.

Stěžovatel se v lednu 2001 obrátil na Ústavní soud. Dopisem ze dne 15. ledna 2001 byl poučen o náležitostech ústavní stížnosti, včetně povinného zastoupení advokátem, a k odstranění vad podání mu byla určena lhůta 30 dnů běžící ode dne doručení dopisu.

Stěžovateli se podařilo zajistit si advokáta až ke konci stanovené lhůty. V pátek 16. února 2001 zaslal tento advokát Ústavnímu soudu část stížnosti faxem, chyběla zejména plná moc. Kompletní podání však předal téhož dne k poštovní přepravě; Ústavní soud jej obdržel v pondělí 19. února 2001. Soudce-zpravodaj však stížnost odmítl pro nedodržení dané lhůty.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu.

Soud uvedl, že právo na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy není absolutní a svou povahou vyžaduje určitou omezující úpravu v právním řádu dané země; uplatněnými omezeními však nelze zasáhnout do samotné podstaty práva na přístup k soudu. Soud připomněl i rozsudek ze dne 25. května 2004 ve věci *Kadlec a ostatní proti České republice*, ve kterém upozornil na nutnost vyhnout se jak přílišné formalizaci, tak nadměrné laxnosti při hodnocení přípustnosti opravných prostředků.

Soud v situaci, kdy Ústavní soud z hlediska dodržení lhůt zpravidla zkoumá datum poštovního razítka, dospěl k závěru, že z hlediska zachování právní jistoty nebylo důvodu pro uplatnění odlišných kritérií v dané věci, a proto došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel se domáhal náhrady materiální škody a hmotné újmy; s ohledem na svoji konstantní judikaturu na tomto poli však Soud žádnou finanční náhradu z těchto titulů nepřiznal. Rozhodl nicméně, že stěžovateli náleží náhrada nákladů řízení v uplatněné výši 88 €.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Ministr spravedlnosti rozhodl, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém čtvrtletí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododíl 1.1.1.). Žádný z rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu.

Žádná ze žádostí stěžovatelů o postoupení věci velkému senátu po rozsudku sedmičlenného senátu sekce nebyla podle očekávání úspěšná; kolegium pěti soudců velkého senátu nicméně doposud nerozhodlo o žádostech stěžovatelů v těchto věcech:

- stížnost č. 64935/01 – *Martin Chmelíř proti České republice*,
- stížnost č. 73116/01 – *Bohumír Mařík proti České republice*,
- a stížnost č. 35883/02 – *Štefan Fáber proti České republice*.

1.2. SMÍRNÁ UROVNÁNÍ PŘÍPADŮ

V uplynulém období došlo k některým dohodám o smírném urovnání stížností. Účelnost a finanční hodnota smíru byly posouzeny v rámci konzultací s náměstký ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí. Vzhledem k tomu, že částky dohodnuté v rámci smírů nedosahují hodnoty 1 milión Kč, nepředkládají se jednotlivé případy k posouzení vládě.⁷

Zmíněné konzultace s pozitivním výsledkem proběhly u těchto stížností:

- stížnost č. 37167/02 – *Adéla Adamová proti České republice*: stížnost se týká délky soudního řízení o ochranu osobnosti, zahájeného v roce 1991, které ještě v roce 2005 probíhalo; stěžovatelka s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasila;
- stížnost č. 37077/02 – *Adéla Adamová a Alois Hrubý proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení, jež proběhlo v letech 1992 až 2004; stěžovatelé s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasili;
- stížnost č. 3331/02 – *Břetislav Bačák proti České republice*: stížnost se týká délky trestního řízení, zahájeného proti stěžovateli v roce 1997; stěžovatel s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti nesouhlasil;

⁷ Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

- stížnost č. 32345/02 – *Hana Egerlová proti České republice*: stížnost se týká délky sousedského sporu, zahájeného v roce 1992; stěžovatelka s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasila;
- stížnost č. 41570/02 – *Jiří Krejčí proti České republice a*
- stížnost č. 2287/03 – *Rudolf Krejčík proti České republice*
se obě týkají problematiky délky exekučního řízení; smírné urovnání stížnosti bylo se stěžovatelem dohodnuto přímým jednáním;
- stížnost č. 28661/03 – *Hana Kubizňáková proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v pododdílu 1.1.1. této zprávy; stížnost se nepodařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 7242/02 – *Jan Malý proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 7356/02 – *Vítězslav Parchanski proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 20252/03 – *Regina Rázlová proti České republice*: stížnost se týká délky trestního řízení vedeného proti stěžovateli od roku 1998; stěžovatelka s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti nesouhlasila;
- stížnost č. 35038/02 – *Jan Sovička proti České republice*: stížnost se týká délky obchodně-právního sporu, zahájeného proti stěžovateli v roce 1993; stěžovatel s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasil;
- stížnost č. 78000/01 – *Věra Škuthanová proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 59219/00 – *Igor Viktorovič Udovik proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 21858/02 – *Zenon Uzarski proti České republice*: podstata stížnosti je popsána v oddílu 1.4. této zprávy; stížnost se podařilo smírně urovnat;
- stížnost č. 43474/02 – *Jaroslav Žaloudek a Marie Žaloudková proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení peněžité částky, zahájeného v roce 1992; stěžovatelé s návrhem kanceláře Soudu na smírné urovnání stížnosti souhlasili.

1.3. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o osmi komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i pět stížností proti České republice, které předtím nebyly vládě oznámeny.

1.3.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Těchto osm stížností se týkalo především problematiky délky soudních řízení, v některých případech v oblasti práva rodinného se souvislostmi z toho eventuálně vyplývajícími (*Smolník, Ciprová, Čermochová, Veselý*). Jedna stížnost se vztahovala k otázkám dokazování v trestním řízení, tedy spravedlivého procesu (*Vlček*).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 76523/01 – *Bohuslav Procházka a Růžena Procházková proti České republice*

Soud dospěl většinou hlasů k závěru, že stížnost na porušení práva na soudní řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy) je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé se na svých pozemcích v Říčanech v roce 1990 rozhodli vybudovat rodinný dům a školící středisko. Tvrdí, že v červnu 1990 podali žádost o vydání stavebního povolení; bylo však zjištěno, že v dubnu 1990 žádali stavební úřad jen o zaslání formulářů. Následně tyto žádosti zaměnili. Stavební řízení tudíž nebylo zahájeno.

Stěžovatelé v březnu 1991 zažádali o vydání územního rozhodnutí na stavbu rodinného domu. V květnu 1991 stavební úřad řízení přerušil pro vady návrhu, k jehož doplnění stěžovatelé vyzvali; stěžovatelé však podklady nedoplňovali.

Stěžovatelé následně zahájili stavbu rodinného domu, aniž by měli k dispozici stavební povolení. V červenci 1999 stavební úřad zahájil řízení o odstranění stavby, nicméně v prosinci 2000 se rozhodl ji dodatečně povolit.

V prosinci 1992 podali stěžovatelé žalobu na náhradu škody proti městu Říčany k Okresnímu soudu Praha-východ. Jejich podání nemělo potřebné náležitosti, soud tudíž stěžovatele vyzval k doplnění žaloby; stěžovatelé tak v určené lhůtě neučinili a soud řízení v lednu 1994 zastavil. Asi týden poté stěžovatelé žalobu doplnili; soud však podání vyhodnotil jako novou žalobu.

Po opakovaném doplnění žaloby ze strany stěžovatelů a konání několika jednání soud v únoru 1996 žalobu zamítl s tím, že se stěžovatelům nepodařilo prokázat, že by v červnu 1990 skutečně podali žádost o vydání stavebního povolení. Stěžovatelé se proti rozsudku odvolali, soud je opakovaně vyzýval k doplnění odvolání. V srpnu 1998 rozhodl Krajský soud v Praze o zrušení prvostupňového rozsudku.

V lednu 1999 však okresní soud opětovně žalobu zamítl. Krajský soud v prosinci 1999 rozsudek zčásti zrušil. V květnu 2000 okresní soud znovu žalobu zamítl. V březnu 2001 krajský soud rozsudek opět zčásti zrušil. V květnu 2001 okresní soud stěžovatelům přiznal určitou částku na náhradě škody, v lednu 2002 krajský soud rozsudek z valné části potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že předmětné řízení bylo zahájeno podáním žaloby v prosinci 1992 a skončilo v lednu 2002, kdy nabyl právní moci poslední rozsudek krajského soudu. Řízení tedy trvalo více než devět let a jeden měsíc na dvou stupních soudní soustavy, přičemž okresní i krajský soud rozhodovaly ve věci čtyřikrát.

Soud dospěl k závěru, že ačkoli řízení nebylo z právního hlediska složité, skutkové okolnosti případu se jeví jako poměrně komplikované. Pokud jde o význam předmětu řízení pro stěžovatele, věc nebyla naléhavá ani životně důležitá.

V souladu se stanoviskem vlády vyjádřil Soud přesvědčení, že v řízení se nevyskytly podstatné průtahy, jednání byla nařizována v pravidelných intervalech. Pokud jde o chování stěžovatelů, Soud konstatoval, že opakovaně doplňovali žalobu, a odkázal na své rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti *Kępa proti Polsku* ze dne 30. září 2003, ze kterého vyplývá, že ačkoli jsou účastníci řízení oprávněni využívat svá procesní práva, musí nést následky v případech, kdy jejich jednání přispělo k prodloužení řízení. Podle Soudu stěžovatelé k délce řízení přispěli.

Po přezkoumání všech okolností daného případu Soud dospěl k závěru, že délka řízení nebyla nepřiměřená.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 1. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 18302/02 – Dušan Smolník proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost, ve které stěžovatel namítal porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy), je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

V říjnu 1996 podala (bývalá) manželka stěžovatele D. S. k Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku návrh na rozvod manželství a návrh na svěřením nezletilých dcer do své péče na dobu po rozvodu manželství.

První jednání ve věci se konalo v únoru 1997. Soud na návrh D. S. a se souhlasem stěžovatele řízení přerušil. V červenci 1997 však oba účastníci podali návrh na pokračování v řízení. Stěžovatel v návrhu uvedl, že souhlasí se svěřením nezletilých dcer do péče D. S. a s placením výživného, avšak posléze svůj názor radikálně změnil a požadoval svěřením dětí do své péče.

V lednu 1998 se konalo další jednání, na kterém účastníci řízení navrhli vydání předběžného opatření: každý z rodičů usiloval o svěřením dětí před rozvodem manželství do své péče. Okresní soud návrh na vydání předběžného opatření zamítl.

V červnu 1998 bylo nařízeno ústní jednání na konec července 1998; několik dní před nařízením jednáním byla však okresnímu soudu doručena žádost stěžovatele o odročení jednání z důvodu dovolené spolu se žádostí, aby nezletilé děti byly svěřeny do společné výchovy obou účastníků, popř. do střídavé výchovy. Okresní soud jednání odvolal, vyloučil řízení o úpravě práv a povinností k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu k samostatnému projednání a řízení o rozvod přerušil.

Na výše popsané řízení navazovalo další řízení o úpravě práv a povinností k nezletilým dětem, zahájené v lednu 1998, kdy D. S. navrhla vydání předběžného opatření ve věci úpravy práv a povinností k nezletilým dětem na dobu před rozvodem manželství.

Na jednání v únoru 1998 se dostavila pouze D. S., nikoli stěžovatel, ačkoli obsílku osobně převzal. Soud provedl výslech D. S. a odročil na březen 1998 za účelem opětovného předvolání stěžovatele pod pohrůžkou uložení pokuty. Následně se konala další jednání, kterých se stěžovatel již účastnil.

V květnu 1998 vydal okresní soud předběžné opatření, jímž svěřil matce péči o děti, upravil právo styku stěžovatele s dětmi a uložil mu povinnost platit výživné. Soud uvedl, že ačkoli se rodiče původně dohodli na střídavé výchově dětí, dochází mezi nimi neustále k neshodám, stěžovatel často nerespektuje dohodu s matkou a děti jí vrací podle svého uvážení. V srpnu 1998 Krajský soud v Ostravě předběžné opatření potvrdil.

Na jednání konaném v prosinci 1999 se opět ukázala nemožnost dohody mezi rodiči, jednání bylo odročeno na leden 2000 za účelem výslechu nezletilých dětí a doplnění dokazování na základě písemného návrhu stěžovatele. Na jednání došlo k rozšíření úpravy práv a povinností k nezletilým dětem i na dobu po rozvodu manželství.

V lednu a v únoru 2000 se konala další dvě jednání, na druhém z nich byl vyhlášen rozsudek, kterým byly nezletilé děti svěřeny do péče matky, bylo stanoveno právo stěžovatele na styk s dětmi a jeho povinnost platit výživné.

V říjnu 2000 změnil krajský soud napadené rozhodnutí v části týkající se placení výživného, a to vzhledem k platbám výživného realizovaným v mezidobí.

Ústavní stížnost stěžovatele z ledna 2001 byla v dubnu 2001 odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že předmětné řízení bylo zahájeno dne 30. října 1996 a skončilo dne 26. dubna 2001. Bylo však přerušeno v době od 10. února 1997 do 14. července 1997 z důvodu mimosoudního jednání a tato doba musí být odečtena z celkové délky řízení, které tudíž trvalo čtyři roky na třech soudních instancích. Soud také hodnotil délku dvou zmíněných řízení dohromady.

Soud dospěl k závěru, že řízení bylo do jisté míry složité, a to zejména s ohledem na napjaté vztahy mezi účastníky. Současně přisvědčil vládě, že chování stěžovatele může být před-

mětem jisté kritiky. Naproti tomu odhalil pouze jeden průtah v řízení, který by bylo možno připsat k tíži národním orgánům (podle judikatury Soudu lze jediný průtah tolerovat za předpokladu, že celková délka řízení není nepřiměřená), a poznamenal, že stěžovateli nebylo v průběhu řízení bráněno stýkat se se svými nezletilými dětmi. Navíc se soudy snažily nařizovat odročená jednání na blízké termíny.

Po přezkoumání všech okolností daného případu Soud vyslovil, že nedošlo k překročení požadavku přiměřené lhůty ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Stížnost je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 22. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 33273/03 – *Helena Ciprová proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost, ve které stěžovatelka namítala porušení práva na soudní ochranu (článek 6 odst. 1 Úmluvy), je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

Manželství stěžovatelky bylo rozvedeno v říjnu 1989. Nezletilá dcera byla svěřena do výchovy matky, otcí byla stanovena povinnost platit výživné. Výše výživného byla poté z popudu stěžovatelky opakovaně zvýšena Obvodním soudem pro Prahu 10.

Na návrh stěžovatelky bylo dne 9. dubna 1990 vydáno obvodním soudem usnesení, kterým byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy otce z důvodu neplacení výživného. Tehdejší plátcе mzdy však sdělil, že s otcem byl rozvázán pracovní poměr, další zaměstnavatel otce nebyl znám.

V následujících letech obvodní soud opakovaně vyzýval stěžovatelku ke sdělení nového plátcе mzdy otce, adresy jeho pobytu a dalších informací, které by umožnily výkon rozhodnutí o placení výživného. Stěžovatelka však na výzvy soudu reagovala opožděně či vůbec, potřebnou součinnost soudu neposkytovala.

Otec se po nějakou dobu skrýval, neustále měnil místo pobytu a pobýval i ve výkonu trestu. Povětšinou se ho přes veškerou snahu soudu, který spolupracoval s policií a dalšími státními orgány, nepodařilo předvést k výsledku ani mu doručit soudní obsílky. Otec byl dokonce opakovaně trestně stíhán pro trestný čin zanedbání povinné výživy. Malou část výživného a dluh na výživném po opakovaných výzvách soudu a pod hrozbou uložení trestu sice uhradil, nicméně neplatil pravidelně a v průběhu let mu narostl dluh na výživném převyšující částku 150 000 Kč.

Stěžovatelce, matce několika dětí, byly vypláceny nejrůznější dávky sociální péče, včetně dávek jednorázových a příspěvků na výživu. V současné době podle všeho stěžovatelce nejsou vypláceny žádné opakující se dávky sociální péče, jelikož o ně nežádala (příjem její rodiny však i tak pravděpodobně překračuje hranici sociální potřeby).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se nezabýval námitkou vlády, že stěžovatelka nevyčerpala vnitrostátní prostředky nápravy, jelikož prohlásil stížnost za nepřijatelnou z věcných důvodů.

Podle Soudu je součástí práva na přístup k soudu, chráněného článkem 6 odst. 1 Úmluvy, i právo na výkon konečných soudních rozhodnutí. Toto právo nezahrnuje povinnost státu vykonat každý civilní rozsudek bez ohledu na okolnosti, nýbrž jeho povinnost mít adekvátní a dostatečné právní nástroje, s jejichž pomocí lze rozsudek vykonat.

Stát byl povinen umožnit stěžovatelce vymoci na jejím bývalém manželovi, tedy soukromém dlužníkovi, částky pravomocně přiznané soudem. Z toho však nelze dovodit, že stát je zodpovědný za nemožnost uhrazení splatné pohledávky, pokud nezaplacení je zapříčiněno nesolventností dlužníka. Stěžovatelce náleželo, aby využila všech prostředků, které měla dle vnitrostátního právního řádu k dispozici; v daném případě měla možnost obrátit se na státní orgány se žádostí o pomoc při vymáhání rozhodnutí.

Jakkoli není podle Soudu zřejmé, zda stěžovatelka požádala obvodní soud o zjištění bydliště dlužníka, nezůstal tento soud nečinný. Naopak, pomáhal stěžovateli zjistit nezbytné údaje, z vlastní iniciativy jí zasílal výzvy k poskytnutí součinnosti. Navzdory veškerému vynaloženému úsilí byl dlužník po většinu času nezvěstný nebo neměl příjem, ze kterého by bylo možno činit srážky ze mzdy.

Část výživného stěžovatelka obdržela na základě trestního stíhání stěžovatele, který byl ne- jednou nucen splnit dluh, aby se vyhnul trestnímu postihu svého chování. Soud přisvědčil námitce vlády, že nelze přičítat státu k tíži, že stěžovatelka nevymohla celou svoji pohledávku v důsledku nesolventnosti dlužníka.

Soud rovněž poznamenal, že stěžovatelka se nepokusila navrhnout soudu, aby provedl výkon rozhodnutí jiným způsobem než srážkami ze mzdy. Ani ho nepožádala, aby bylo využito služeb soudního exekutora. Stěžovatelka se tak ve velké míře spoléhala pouze na pomoc státu.

Soud dospěl k závěru, že národní soud se dostatečným způsobem snažil vykonat předmětná rozhodnutí. Opakovaně se pokoušel předvést dlužníka k soudu a zjistit jeho zaměstnavatele. Vždy, když mu byl znám zdroj jeho příjmů, došlo k výkonu rozhodnutí. Státní orgány současně zahájily trestní stíhání proti dlužníkovi a ukládaly mu sankce v souvislosti s nerespektováním soudních rozhodnutí. Materiální obtíže stěžovatelky, které se vyskytly v souvislosti s nemožností vymoci pravomocně určené výživné, stát zmírnil tím, že jí vyplácel dávky sociální péče. Stát tak vyvinul veškeré možné úsilí za účelem výkonu rozhodnutí ve prospěch stěžovatelky.

Vzhledem k výše uvedenému byla stížnost prohlášena za zjevně neopodstatněnou.⁸

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 22. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 35476/03 – *Marcela Čermochová proti České republice*

Soud rozhodl jednomyslně o nepřijatelnosti stížnosti, ve které stěžovatelka namítala:

- nepřiměřenou délku řízení vztahujícího se k výkonu rodičovské zodpovědnosti (článek 6 odst. 1 Úmluvy),
- zásah do práva na veřejnost řízení a porušení zásady nestrannosti soudce (článek 6 odst. 1 Úmluvy),
- zásah do práva na respektování rodinného a soukromého života vzhledem k přerušení rozvodového řízení z důvodu probíhajícího řízení vztahujícího se k výkonu rodičovské zodpovědnosti (článek 8 Úmluvy),
- porušení zákazu diskriminace (článek 14).

(i) Skutkové okolnosti případu

Řízení ve věci úpravy rodičovské zodpovědnosti k nezletilému synovi stěžovatelky a M. Č. bylo zahájeno na návrh stěžovatelky v únoru 1999. M. Č. následně navrhl, aby byl syn svěřen do jeho péče.

Návrh na rozvod manželství podala stěžovatelka v červnu 1999. Řízení o rozvod je závislé na řízení opatrovnickém a bylo přerušeno do doby vydání pravomocného rozhodnutí o výchově a výživném pro nezletilé dítě (ustanovení § 25 zákona o rodině).

První jednání ve věci výchovy a výživy nezletilého se před Obvodním soudem pro Prahu 10 konalo již v polovině března 1999, stěžovatelka požádala o svěření syna do své péče.

⁸ Podobně jako není součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy právo na příznivý výsledek soudního sporu, není ani součástí práva na soudní ochranu právo na vykonání pravomocného rozsudku v plném rozsahu. Z práva na soudní ochranu však pro stát vyplývají pozitivní povinnosti, které spočívají jednak v existenci adekvátních a dostatečných právních nástrojů, jimiž lze normálně výkonu rozsudku dosáhnout, jednak ve skutečném využití těchto nástrojů kompetentními státními orgány.

Následně se v krátkých časových intervalech konalo několik jednání a byl vypracován znalecký posudek.

Rozsudkem z března 2000 byl nezletilý syn svěřen do péče M. Č. Stěžovatelka podala odvolání; před Městským soudem v Praze se konala tři jednání, na čtvrtém jednání vynesla stěžovatelka námitku podjatosti celého senátu odvolacího soudu a ve věci tak musel rozhodovat Vrchní soud v Praze.

V prosinci 2001 městský soud zrušil rozsudek obvodního soudu a věc mu vrátil k doplnění dokazování.

Před obvodním soudem se konala tři jednání, na posledním z nich podala stěžovatelka další námitku podjatosti a návrh na přikázání věci jinému soudu. Jednání tak muselo být odročeno na neurčito.

Po výzvách soudu k doplnění podání stěžovatelky byl v září 2002 vynesena rozsudek, kterým byl nezletilý svěřen do střídavé výchovy obou rodičů. Rychlému vyřízení věci před odvolacím soudem opětovně zabránila stěžovatelka podáním nové námítky podjatosti. V srpnu 2003 byla věc vrácena soudu prvního stupně.

Po vypracování nového znaleckého posudku byl v lednu 2005 vynesena rozsudek, kterým byl nezletilý svěřen do péče M. Č. Rozsudek napadla stěžovatelka odvoláním. Řízení nebylo dosud pravomocně skončeno.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Právo na řízení v přiměřené lhůtě

Řízení bylo zahájeno dne 18. února 1999. Poslední rozhodnutí ve věci bylo vydáno dne 11. ledna 2005 a stěžovatelka ho napadla odvoláním. Řízení trávající více než šest let na třech soudních úrovních tak stále probíhá. Soudy prvního stupně a odvolací rozhodovaly ve věci opakovaně, stejně tak bylo opakovaně rozhodováno o návrzích na vydání předběžného opatření a o námitkách podjatosti.

Soud konstatoval, že řízení bylo poměrně složité zejména vzhledem k napětí mezi rodiči nezletilého dítěte a pro nutnost provádět průběžné zhodnocení nejlepšího zájmu dítěte.

K chování stěžovatelky Soud uvedl, že jí nelze vyčítat využití všech procesních možností daných vnitrostátním právním řádem. Následky takového jednání není nicméně možné přičítat státu k tíži. V tomto smyslu dal Soud za pravdu vládě, když poukázala na jednání stěžovatelky, které vedlo k podstatnému prodloužení řízení, ať již jde o její neúplná podání či několik námitek podjatosti a návrh na delegaci věci k jinému soudu.

Soud neshledal závady v postupu obvodního soudu, který první rozsudek vynesl po jednom roce poté, co shromáždil množství důkazů, ani v postupu soudu odvolacího. Až na jednu výjimku byla rozhodnutí ve věci vydávána ve lhůtách, které nepřekračovaly jeden rok. Je současně nutno vzít v úvahu, že si soudy při posuzování zájmu dítěte musely vyžádat znalecké posudky a zprávy opatrovníka.

Soud nakonec připomněl, že článek 6 předepisuje sice rychlost soudních řízení, zakotvuje však také obecnější princip dobrého výkonu spravedlnosti (*bonne administration de la justice*). S ohledem na výše uvedené se Soud zdálo, že chování státních orgánů zachovalo spravedlivou rovnováhu mezi různými aspekty zmíněného principu. Soud vzal rovněž v úvahu, že stěžovatelka měla možnost syna vidat a M. Č. přispíval na chod domácnosti.

Vzhledem ke všem aspektům shora uvedeným, zejména k chování stěžovatelky během řízení, dospěl Soud k závěru, že stížnost je zjevně neopodstatněná.

b) Právo na respektování rodinného a soukromého života

Část stížnosti, ve které stěžovatelka namítala, že z důvodu trávajícího řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti nelze rozvést její manželství a dochází tak k porušení jejího práva na rodinný a soukromý život, Soud v souladu s názorem vlády zamítl pro nevyčerpání vnitrostát-

ních prostředků nápravy. Konkrétně uvedl, že stěžovatelce nic nebránilo, aby před Ústavním soudem napadla protiústavnost ustanovení § 25 zákona o rodině.

c) Ostatní

Námítky stěžovatelky týkající se ostatních aspektů práva na spravedlivý proces byly zamítnuty pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, a to ústavní stížnosti.

Soud již samostatně nezkoumal část stížnosti týkající se údajného porušení zákazu diskriminace.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 26. dubna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 65194/01 – *Jednota katolických tovaryšů proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelské společnosti na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy porušeno nebylo, a stížnost prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelská společnost podala v prosinci 1996 žalobu na určení vlastnictví nemovitosti. Ve věci rozhodovaly třikrát Obvodní soud pro Prahu 1 a Městský soud v Praze a dvakrát Nejvyšší soud. Žaloba byla nakonec zamítnuta a stěžovatelská společnost neuspěla ani u Ústavního soudu, jehož rozhodnutím z ledna 2004 o odmítnutí ústavní stížnosti byla věc na vnitrostátní úrovni definitivně uzavřena. Řízení tedy celkem trvalo zhruba sedm let.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud posuzoval přiměřenost délky řízení v souladu se svojí ustálenou judikaturou. Konstatoval, že daná věc, která byla skutkově a právně složitá, nebyla takové povahy, aby vyžadovala naléhavé vyřízení. Stěžovatelská společnost také sama přispěla k délce řízení, zejména tím, že plně nespolupracovala se soudy při dokazování. Postup státních orgánů při vyřizování věci byl naopak v zásadě plynulý. Vzhledem k těmto skutečnostem a počtu stupňů soudní soustavy, na kterých byl případ projednáván, došel Soud k závěru, že délka řízení v dané věci nebyla nepřiměřená.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 19. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 66859/01 – *Martin Vlček proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za zjevně neopodstatněnou stížnost týkající se práva na spravedlivé trestní řízení a na výslech svědků [článek 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy].

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v listopadu 1996 zatčen, obviněn z trestného činu kuplířství a vzat do vazby, v dubnu 1997 byl z uvedeného trestného činu spolu s dalšími osobami obžalován. Obžaloba se zmiňovala o tom, že v přítomnosti advokátů obžalovaných byla vyslechnuta řada svědků se změněnou totožností.

Po výslechu obžalovaných na hlavním líčení v červenci 1997 začal Obvodní soud pro Prahu 1 na další hlavní líčení předvolávat již dříve vyslechnuté svědky obžaloby. Řadě svědků se však nepodařilo doručit předvolání k soudu, a to ani za asistence policie, někteří svědci se z hlavního líčení omluvili. Dalšího hlavního líčení se zúčastnila svědkyně M., která prohlásila, že si již na události nevzpomíná; obžalovaní jí nepoložili žádnou otázku. Soud nadále usiloval o zajištění přítomnosti svědků a v souvislosti s neúspěchy policie na tomto poli rozhodl o propuštění stěžovatele z vazby. Stěžovatelův advokát tehdy prohlásil, že soud vyčerpал všechny možnosti k zajištění přítomnosti svědků. Jednoho z dalších hlavních líčení v květnu 1998 se zúčastnil jen svědek K., který se v odpovědi na dotaz stěžovatele a jeho advokáta odvolal na své vyjádření v přípravném řízení. Soud jeho svědectví přečetl; obžalovaní prohlásili, že na svědka nemají otázky. Navzdory dalšímu úsilí policie se nepodařilo zjistit,

kde se ostatní svědci zdržují. Na hlavním líčení v listopadu 1998 soud přečetl svědectví mezitím zesnulé svědkyně Š. Stěžovatelův obhájce sice trval na výsledku všech svědků, kteří vypovídali v přípravném řízení, nicméně soud jeho žádosti zamítl a ukončil dokazování.

Soud v rozsudku z listopadu 1998 uznal stěžovatele vinným a pečlivě zdůvodnil svůj postup při dokazování a způsob hodnocení zajištěných důkazů. Stěžovatel se proti rozsudku odvolal, avšak Městský soud v Praze jeho odvolání zamítl; mimo jiné konstatoval, že soud prvního stupně v situaci, kdy mnoho svědků nebylo dostupných, vzal za základ svého rozhodnutí svědectví K., M. a Š., která byla provedena při hlavním líčení.

Ústavní soud stěžovatelovu stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost, když nezjistil extrémní nesoulad mezi zjištěným skutkovým stavem a jeho právním hodnocením; podle Ústavního soudu nic nenasvědčovalo závěru, že by nebyly dodrženy záruky obsažené v článku 6 Úmluvy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na porušení článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy s tím, že národní soudy odmítl jeho návrhy na doplnění dokazování a nevyvinuly dostatečné úsilí k zajištění přítomnosti svědků.

Soud v první řadě připomenul, že může prověřit spravedlivost řízení jen jako celku, a to ve světle kombinace citovaných ustanovení Úmluvy. Zároveň mu nepřísluší nahradit svým hodnocením skutečností a důkazů to hodnocení, které provedly národní soudy. Otázky přípustnosti důkazů také spadají do sféry národního práva a úkolem Soudu není se vyslovovat o vině či nevině stěžovatele. Pokud jde o nevyslechnutí svědků, Úmluva nezaručuje obžalovanému neomezené právo dosáhnout výsledku svědka a dává naopak možnost, aby vnitrostátní soud rozhodl o nutnosti či vhodnosti výsledku za předpokladu, že své rozhodnutí náležitě odůvodní. Důkazy mají být obvykle prováděny při veřejném jednání a před obžalovanými, nicméně použití výpovědí z přípravného řízení není v rozporu s Úmluvou, jsou-li respektována práva obhajoby, tedy právo na adekvátní a dostatečnou možnost zpochybnit výpověď v neprospěch a klást otázky svědkovi buď při podávání výpovědi, nebo později. Podle Soudu bylo třeba určit, zda takovou adekvátní a dostatečnou možnost stěžovatel měl.

Soud poznamenal, že se národní orgány aktivně snažily přítomnost svědků vyslechnutých v přípravném řízení zajistit. Obvodní soud však čelil neúspěchu těchto snah a ve svém rozsudku vysvětlil, proč nepovažoval za nutné hledané svědky vyslechnout; obvodní soud tudíž vykonal jemu příslušející pravomoc, když nepřipustil, aby bylo řízení paralyzováno tím, že se svědci vyhýbali hlavnímu líčení. Stěžovatel zákonnost takového postupu nepopřel, kritizoval jen jeho vhodnost, jeho advokát sám prohlásil, že soud již použil veškerých prostředků k zajištění přítomnosti svědků. Byli to ovšem svědci obžaloby, a proto nelze tvrdit, že by se stěžovatel dostal do jasně znevýhodněné pozice.

Obvodní soud také založil své rozhodnutí výlučně na důkazech, které byly před ním provedeny v přítomnosti stěžovatele. Stěžovatel měl možnost se ke svědectví vyjádřit a klást otázky. Přestože byla jména svědků pozměněna, stěžovatel měl možnost jim klást otázky a sledovat jejich reakce; navíc, nepopřel tvrzení vlády, že disponoval informacemi, které mu umožňovaly se vyjádřit k věrohodnosti těchto svědků.

Podle mínění Soudu české soudy shledaly stěžovatele vinným na základě více důkazů, které považovaly za dostatečné, které byly zjištěny v přípravném řízení a veřejně a kontradiktorně projednány při hlavním líčení. Práva obhajoby tedy nepodléhala takovým omezením, která by znamenala porušení záruk spravedlivého procesu.

Stížnost je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 24. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 27147/03 – Jiří Veselý proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou pro opožděnost a pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy stížnost spočívající na námitkách:

- nepřiměřené délky řízení o rozvodu manželství a nepřiměřené délky řízení o úpravě poměrů nezletilého syna pro dobu po rozvodu rodičů (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- porušení práva na spravedlivé projednání své věci nestranným soudem a porušení zásady rovnosti práv účastníků řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- porušení práva na respektování rodinného a soukromého života v důsledku zastavení obou uvedených řízení (článek 8 Úmluvy);
- porušení zákazu diskriminace (článek 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy);
- porušení principu rovnosti práv manželů (článek 5 Protokolu č. 7).

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1989 stěžovatel uzavřel manželství s N. J. P., občankou tehdejšího Sovětského svazu. V roce 1992 se jim narodil syn. V roce 1994 manželka stěžovatele se synem odcestovala do Kazachstánu, odkud se již nevrátila.

Stěžovatel v roce 1995 zahájil u Okresního soudu v Ústí nad Labem řízení o rozvodu manželství a o úpravě poměrů nezletilého pro dobu po rozvodu. V červenci 1999 Obvodní soud pro Prahu 3 (na který věc v mezidobí přešla) zastavil řízení o úpravě poměrů nezletilého z důvodu nedostatku příslušnosti českých soudů. V únoru 2000 pak zastavil rovněž řízení o rozvodu manželství, opíraje se o § 25 zákona o rodině, podle nějž manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilého. Rozhodnutí obvodního soudu, jímž bylo zastaveno řízení o úpravě poměrů nezletilého, bylo k odvolání stěžovatele v červnu 2000 zrušeno Městským soudem v Praze, který obvodnímu soudu přikázal ve věci dále jednat. V únoru 2001 stěžovatel vzal svůj návrh na úpravu poměrů nezletilého zpět. Řízení o tomto návrhu bylo proto obvodním soudem v dubnu 2001 zastaveno.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se v odůvodnění svého rozhodnutí ztotožnil se všemi námitkami vlády stran nepřijatelnosti stížnosti.

Zaprvé, Soud akceptoval argument vlády, že stížnost byla podána po uplynutí šestiměsíční lhůty zakotvené v článku 35 odst. 1 Úmluvy. Jak shora uvedeno, řízení o rozvodu manželství bylo zastaveno usnesením obvodního soudu z února 2000. Řízení o úpravě poměrů nezletilého bylo zastaveno usnesením téhož soudu vydaným v dubnu 2001. Posuzovaná stížnost byla přitom Soudem zaregistrována až v srpnu 2003.

Zadruhé, Soud shledal jako odůvodněnou námitku vlády, že stěžovatel nevyčerpal všechny vnitrostátní právní prostředky nápravy, jak to požaduje článek 35 odst. 1 Úmluvy. Převzal přitom v podstatě argument vlády, že poté, co městský soud v červnu 2000 zrušil rozhodnutí obvodního soudu, jímž bylo zastaveno řízení o úpravě poměrů nezletilého, měl stěžovatel podat nový návrh ve věci rozvodu jeho manželství. To však neučinil, čímž se připravil o možnost, aby obvodní soud o tomto návrhu začal znovu jednat a aby o něm rozhodl. Stejně tak Soud uznal jako správný argument vlády, že stěžovatel se sám připravil o možnost, aby soudy rozhodly ve věci jeho návrhu na úpravu poměrů nezletilého, když v únoru 2001 vzal tento svůj návrh zpět.

Ze všech těchto důvodů Soud uzavřel, že stížnost musí být odmítnuta pro nedodržení šesti-měsíční lhůty a pro nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 24. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 65197/01 – Irena Vítovcová a ostatní proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou stížnost, ve které stěžovatelky namítaly nepřiměřenou délku dědického řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy).

(i) Skutkové okolnosti případu

Trojice stěžovatelek vedla po smrti svého otce jednak řízení o dědictví, jednak řízení o dodatečném projednání dědictví.

a) Řízení o dědictví

Řízení bylo zahájeno v říjnu 1993 u Obvodního soudu pro Prahu 7; soud tehdy pověřil příslušnou notářku funkcí soudního komisaře.

Vdova po zemřelém se úvodem zavázala obstarat znalecký posudek ohledně majetku spadajícího do dědictví, ten však předložila až v červnu 1996. Na opakované výzvy notářky v mezidobí i během roku 1996 reagovala omluvou odůvodněnou jejím vážným zdravotním stavem, a byla tudíž vyslechnuta až v roce 1998.

V dubnu 1999 obvodní soud řízení na návrh notářky zastavil, neboť ohledně nemovitostí panoval mezi účastníky spor a zbývající majetek byl nepatrné hodnoty.

b) Řízení o dodatečném projednání dědictví

Řízení bylo zahájeno v červenci 1999 s tím, že součástí dědictví je chata s pozemkem. Soud pověřil příslušnou notářku funkcí soudního komisaře v září 1999.

Notářka v březnu 2000 navrhla řízení zastavit pro neexistenci předmětného majetku; soud jí však uložil, aby zjistila podrobnější stanoviska účastníků. Tato situace se opakovala v květnu 2000.

Notářka v září 2000 vyzvala právní zástupce účastníků, aby k věci poskytli vyjádření; tito však nespolupracovali. Na jednání v květnu 2001 došlo k rozepři, právní zástupce stěžovatelek vnesl námitku podjatosti notářky. Soud ji v srpnu 2001 z řízení vyloučil, následně pověřil nového notáře, který předvolal účastníky k jednání, z nichž se oba právní zástupci postupně omluvili.

Obvodní soud zastavil řízení v dubnu 2002. Městský soud v Praze toto rozhodnutí zrušil a v září 2003 schválil obvodní soud dohodu dědiců.

c) Řízení před Ústavním soudem

Stěžovatelky podaly v dubnu 2000 ústavní stížnost na průtahy v řízení, jež byla odmítnuta v červnu 2001.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně akceptoval názor vlády, že v dané věci jde o dvě samostatná řízení. Mimo jiné dále uvedl, že v zásadě pouze průtahy přičitatelné státu mohou vést k závěru o nepřiměřené délce řízení. Soud též přihlédl k argumentu vlády, že se jednalo o nesporná řízení nutně vyžadující součinnost účastníků.

a) K délce řízení o dědictví

Soud započel do celkové délky řízení i dobu, po kterou rozhodoval Ústavní soud. Řízení tudíž trvalo šest let a osm měsíců pro dva stupně soudní soustavy.

Soud připustil jistou skutkovou obtížnost projednávané věci; zároveň konstatoval, že věc nebyla zásadní důležitosti pro účastníky. Státní orgány sice přispěly k některým průtahům, nicméně rozhodujícím faktorem délky řízení se stala vážná nemoc vdovy po zemřelém.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž v tomto řízení nedošlo.

b) K délce řízení o dodatečném projednání dědictví

Podle Soudu řízení trvalo čtyři roky a dva měsíce pro tři stupně soudní soustavy. Soud opět připustil jistou skutkovou obtížnost projednávané věci; zároveň zopakoval, že věc nebyla zásadní důležitosti pro účastníky. Dále ovšem v souladu s názorem vlády zjistil, že řízení trpělo nedostatkem součinnosti ze strany účastníků, pročež dospěl k závěru, že délka řízení nebyla ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy nepřiměřená.

c) Celkově

Stížnost byla Soudem prohlášena za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

1.3.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Senátní rozhodnutí Soudu o přijatelnosti těchto pěti stížností vycházela z ustálené judikatury a týkala se rodičovských práv (*Sanxaridis, Zouhar*) – i v prvním pololetí roku 2005 se tudíž ukázalo, že ne každá „rodičovská“ stížnost je *a priori* úspěšná –, délky řízení (*Kaplan*), postupu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu (*Kracík*) a spravedlivosti řízení a ochrany majetku (*Pudláková*).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 6027/03 – Jan Kaplan proti České republice

Soud prohlásil většinou členů senátu za nepřijatelnou stížnost týkající se především délky trojice spolu souvisejících soudních řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel vedl postupně tři soudní řízení.

V květnu 1992 stěžovatel zahájil restituční řízení. V dubnu 1997 zamítl Okresní soud v Ústí nad Orlicí žalobu s tím, že stěžovatel neprokázal splnění podmínky přechodu předmětných nemovitostí na stát pod nátlakem. Krajský soud v Hradci Králové v lednu 1998 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že stěžovateli naopak vyhověl. Bývalá vlastnice podala dovolání, které však Nejvyšší soud s odkazem na judikaturu Ústavního soudu v srpnu 1999 zamítl.

Bývalé vlastnici uložil soud prvního stupně i soud odvolací během roku 2000, aby vyklidila nemovitosti do šesti měsíců od právní moci, aniž by přitom měla nárok na náhradní ubytování. Nejvyšší soud však napadené rozsudky v listopadu 2002 zrušil, v červnu 2003 uložil okresní soud bývalé vlastnici, aby nemovitosti vyklidila do čtrnácti dnů po získání náhradního ubytování.

Bývalá vlastnice se v září 2000 obrátila na soud se žalobou proti Ministerstvu zemědělství a stěžovateli jako vedlejšímu účastníkovi o zaplacení určité částky jako náhrady za náklady vynaložené na opravu a údržbu předmětných nemovitostí. Soudy prvního a druhého stupně žalobě proti ministerstvu v letech 2001 a 2002 z větší části vyhověly. Stěžovatel podal proti rozsudku dovolání, které v únoru 2003 Nejvyšší soud odmítl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel především tvrdil, že soudní řízení trvala celkem jedenáct let a že po tu dobu nemohl své nemovitosti užívat.

Soud předně uvedl, že všechna tři řízení spolu sice souvisejí, ale jejich délku je třeba hodnotit odděleně.

První řízení skončilo více než šest měsíců před podáním stížnosti, která je tudíž v této části opožděná. Pokud jde o druhé a třetí řízení, Soud připomenul, že jenom ty průtahy, které lze přičíst státu, mohou vést k závěru o překročení přiměřené délky řízení a že určitá část řízení může trvat déle, není-li ovšem celková délka řízení nepřiměřená. Druhé řízení nebylo složité,

stěžovatel k jeho délce nepřispěl, ale zjištěné průtahy nejsou natolik výrazné, aby se Soud domníval, že délka řízení překročila mez přiměřenosti. V podstatě totéž Soud uvedl i ke třetímu řízení.

Stěžovatel také namítal nespravedlivost rozhodnutí českých soudů; Soud však žádný náznak porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy z tohoto titulu nezjistil.

Stížnost Soud prohlásil za nepřijatelnou jako celek.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 14789/04 – Jiří Sanxaridis proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost otce nespokojeného s úpravou styku s nezletilými dětmi.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelovo manželství se rozpadlo, když matka jejich dvou dětí požádala v dubnu 1997 o rozvod. Následně bylo zahájeno řízení o úpravě poměrů nezletilých pro dobu do a po rozvodu. V červnu 1997 svěřil Okresní soud v Ostravě děti do péče matky a stěžovateli určil povinnost platit výživné.

Následně matka požádala o svěření dětí do péče též pro dobu po rozvodu; stěžovatel kontroval návrhem, aby soud rozhodl o společné výchově. V srpnu 1999 však okresní soud svěřil pro dobu po rozvodu obě děti do péče matky; podle soudu panovala mezi rodiči neshoda stran společné výchovy, stěžovatel nicméně měl možnost podílet se na výchově dětí při pravidelných stycích. Stěžovatel se proti rozsudku odvolal; Krajský soud v Ostravě však v březnu 2000 rozsudek okresního soudu potvrdil.

Stěžovatel v červnu 2000 požádal o obnovu řízení; soud však vyhodnotil jeho podání jako návrh na zahájení nového řízení o úpravě poměrů nezletilých. V září 2001 zamítl okresní soud stěžovatelův návrh na stanovení společné výchovy maje za to, že se okolnosti nezměnily: stěžovatel se s dětmi pravidelně vidá a oba rodiče se nedokáží shodnout na střídavé výchově. V prosinci 2001 podal stěžovatel odvolání „proti všem řízením, v nichž otec požaduje společnou výchovu dětí“ s tím, že soudy porušují práva a legitimní zájmy účastníků takových řízení. Krajský soud však v únoru 2002 rozsudek okresního soudu potvrdil.

Stěžovatel podal následně dovolání, které bylo Nejvyšším soudem odmítnuto, a ústavní stížnost, v níž poukazoval na to, že svěřením dětí do péče matky mu soudy brání v realizaci jeho rodičovské zodpovědnosti, a která byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně prohlásil za nepřijatelné ty části stížnosti, které se vztahují k řízením skončeným více než šest měsíců před podáním stížnosti. Soud se tudíž mohl zabývat jen řízením, které stěžovatel zahájil v červnu 2000.

a) Tvrzeň porušení článku 6, resp. článku 8 Úmluvy

Stěžovatel tvrdil, že bylo v jeho případě porušeno právo na spravedlivý proces, neboť soudy nedbaly zájmů všech účastníků a jeho práva vidat se s dětmi. Soud se rozhodl tyto námitky hodnotit ve světle článku 8 Úmluvy, který sice neobsahuje žádné výslovné procesní podmínky, avšak předpokládá, že rozhodovací proces, který vyúsťuje v zásah do práva na rodinný život, je spravedlivý a respektuje práva zakotvená v tomto ustanovení.

Podle Soudu je nezbytné, aby právní řád upravoval vztahy rodičů a dětí poté, kdy jejich společné soužití skončilo. Článek 8 Úmluvy však nepřiznává žádnému z rodičů přednostní právo na svěření dítěte do péče a úkolem Soudu není nahradit při rozhodování v těchto otázkách vnitrostátní soudy, nýbrž ověřit, zda byla soudní rozhodnutí vydána v rámci prostoru k uvážení, jímž disponují, a zda byl zásah přiměřený sledovanému cíli.

Soud konstatoval, že v dané věci byla soudní rozhodnutí přijata v souladu se zákonem o rodině a sledovala legitimní cíl, a sice ochranu práv dětí. Soudy svá rozhodnutí řádně odůvodnily konkrétními okolnostmi případu.

Stěžovatel rovněž tvrdil, že soudy nerozhodly o jeho právu na styk; to však nebylo předmětem řízení, jak ostatně poznamenal už Ústavní soud: stěžovatel totiž žádal o společnou výchovu, navíc před soudem prohlásil, že se s dětmi pravidelně vídá.

Soud se tudíž domnívá, že české soudy založily svá rozhodnutí na relevantních a dostatečných důvodech a nepřekročily vymezený prostor k uvážení. Nic nenasvědčuje tomu, že by rozhodovací proces nebyl spravedlivý nebo neposkytoval stěžovateli možnost hájit své zájmy. Podle Soudu bylo rozhodnutí nesvěřit děti rodičům do společné výchovy v souladu s ochranou zájmů nezletilých a nemůže být považováno za nepřiměřené.

Tato část stížnosti je tudíž zjevně neopodstatněná.

b) Ostatní části stížnosti

Soud odmítl námitku, že stěžovatel neměl k dispozici prostředky nápravy porušení jeho rodičovských práv.

Soud také odmítl námitku porušení antidiskriminačních ustanovení v Úmluvě a jejích protokolech. České soudy založily svá rozhodnutí na více objektivních důvodech a dospěly k závěru, že je v zájmu nezletilých žít nadále s matkou a stýkat se pravidelně s otcem. Žádný náznak porušení článku 14 Úmluvy a článku 5 Protokolu č. 7 tudíž Soud nezjistil.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 11. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 18923/04 – Jiří Zouhar proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou stížnost otce nespokojeného s prosazováním jeho styku s dcerou.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelova družka porodila v roce 1988 dceru; v roce 1993 vztah stěžovatele s družkou skončil. Stěžovatel se obrátil na Městský soud v Brně s tím, že mu jeho bývalá družka neumožňuje dceru vídat. Soud ve zřejmě konsensuálním rozsudku z dubna 1995 svěřil dceru do výchovy matky, stěžovateli uložil povinnost platit výživné a stanovil rozsah jeho styku s dcerou.

V březnu 2000 soud uložil matce pokutu za znemožnění styku stěžovatele s dcerou. V červenci 2001 soud zamítl návrhy stěžovatele i matky na změnu úpravy poměrů nezletilé dcery a matce také uložil další pokutu za zmařený styk. Soud předtím vyslechl nezletilou, která si nepřála trávit s otcem prázdniny pro nesoulad jejich zálib, konstatoval také, že nejsou splněny podmínky pro rozhodnutí o střídavé výchově. Ke stěžovatelovu odvolání Krajský soud v Brně rozsudek v červenci 2001 v rozhodující části potvrdil s tím, že vzhledem k věku nezletilé, která si změnu úpravy styku nepřála, je třeba vzít v úvahu její názor.

V červnu 2002 navrhl stěžovatel soudní výkon rozhodnutí o styku s tvrzením, že s dcerou nestrávil od roku 1993 žádné prázdniny. V lednu 2003 však soud návrh zamítl; z matčiny výpovědi zjistil, že nezletilá nechce s otcem prázdniny trávit, a to na rozdíl od pravidelných styků jednou za 14 dní, protože není s to se s otcem na prázdninovém programu dohodnout. Matka projevila dobrou vůli, dceři připravila věci a odvedla ji ke stěžovateli; tomu se však nepodařilo dceru přesvědčit, aby s ním odjela.

Situace se do jisté míry opakovala o rok později; navíc se ukázalo, že stěžovatel matce termín prázdninového pobytu včas neoznámil, čímž nesplnil soudem určené podmínky.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel na poli článku 6 odst. 1 a článku 8 Úmluvy poukazoval na nespravedlivost a zaujatost soudů, které upřednostnily matku nezletilé; navzdory uložení pokut nikdy s dcerou část letních prázdnin nestrávil.

Soud sice úvodem konstatoval, že se stěžovatel řádně neobrátil na Ústavní soud, avšak nevyvodil z toho žádné důsledky⁹ a stížnost odmítl z jiných důvodů.

Soud dále odmítl zabývat se těmi částmi stížnosti, které se vztahovaly k řízením ukončeným více než šest měsíců před podáním stížnosti.

Pokud jde o výkon stěžovatelova práva na styk podle rozsudku z roku 1995, Soud poznamenal, že vnitrostátní soudy o jeho dvou návrzích na výkon rozhodnutí z roku 2002 a 2003 vždy rozhodly do několika měsíců, takže řízení o nich netrpělo nepřiměřenou délkou. Pokud jde konkrétně o zamítnutí jeho návrhů na výkon rozhodnutí kvůli styku s dcerou během letních prázdnin, Soud připomněl, že pozitivní povinnosti státních orgánů vyplývající ze článku 8 Úmluvy nejsou absolutní povahy a že státní orgány musejí dbát zájmů, práv a svobod zúčastněných osob, zejména přednostního zájmu dítěte. Soud konstatoval, že ke styku o prázdninách nedošlo kvůli absenci dohody dcery se stěžovatelem o způsobu trávení prázdnin. Městský soud vzal v potaz názor a přání dítěte, kterému bylo již 13 let, a řádně své rozhodnutí odůvodnil. Nelze mu vytýkat, že nepřistoupil k donucovacím opatřením, které se navíc mohla ukázat jako kontraproduktivní v situaci, kdy nezletilá prohlásila, že dává přednost vzájemné domluvě. Nelze pominout ani to, že stěžovatel nebyl zbaven výchovného vlivu na dceru, protože se styky průběžně bez problémů realizovaly.

Soud také pro zjevnou neopodstatněnost odmítl část stížnosti opírající se o údajnou diskriminaci stěžovatele jako rodiče-muže.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. ledna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 35355/01 – Petr Kracík proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, která se na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy odvíjela od postupu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel v soudním řízení usiloval o vyklizení družstevního bytu, který měl převodem členských práv získat. Obvodní soud pro Prahu 4 jeho žalobu v květnu 2000 zamítl s tím, že smlouva o převodu nebyla podepsána dosavadním družstevníkem, přestože ten vystavil stěžovateli plnou moc pro jednání s družstvem o převodu členských práv. Městský soud v Praze rozsudek potvrdil a nepřipustil proti svému rozsudku dovolání.

Stěžovatel v únoru 2001 přesto dovolání podal s tvrzením, že otázka formy smlouvy o převodu členských práv je otázkou zásadního právního významu. V současně podané ústavní stížnosti informoval též o podaném dovolání.

Nejvyšší soud v lednu 2002 dovolání sice připustil, avšak zamítl jej jako nedůvodné, ačkoli ve věci samé zaujal odlišný právní názor (forma smlouvy nerozhoduje, je však potřeba ji písemně oznámit družstvu, což se nestalo) a zjistil též procesní pochybení spočívající v tom, že soud žalovanou stranu nevyslechl, což ovšem na výsledek řízení nemělo vliv.

Stěžovatel v březnu 2002 informoval Ústavní soud o rozsudku Nejvyššího soudu a rozšířil ústavní stížnost i proti tomuto rozsudku. V dubnu 2002 Ústavní soud stížnost z února 2001 odmítl pro nevyčerpání procesních prostředků. Dopis z března 2002 se zřejmě ztratil, a proto ho stěžovatelův advokát zaslal Ústavnímu soudu znovu v květnu 2002.

⁹ V „rodičovských“ kauzách klade Soud zpravidla otázku, zda stěžovatelé vyčerpali účinné vnitrostátní prostředky nápravy, resp. zda lze nějaké prostředky nápravy považovat za dostatečně účinné.

Ústavní soud v září 2003 stížnost z května 2002 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost poté, co prostudoval i předchozí spis a dospěl k závěru, že se Nejvyšší soud se stěžovatelskými námitkami řádně vypořádal.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal především porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. Jednak tvrdil, že soudní řízení nebylo spravedlivé, když Nejvyšší soud připustil procesní pochybení, ale rozhodnutí podřízených soudů nezrušil, jednak kritizoval Ústavní soud, který jeho stížnost napřed odmítl pro předčasnost a následně označil jeho stížnost z května 2002 za zjevně neopodstatněnou, ačkoli v květnu 2002 stížnost nepodal, a i kdyby tak učinil, bylo by třeba ji odmítnout pro opožděnost, čímž měl Ústavní soud porušit zásadu *non bis in idem*.

a) K postupu Nejvyššího soudu

Soud připomněl, že výklad národního zákonodárství přísluší v první řadě národním soudům a úkolem Soudu není řešit údajné skutkové nebo právní omyly, jichž se národní soudy mohly dopustit, ledaže jimi došlo k porušení práv a svobod chráněných Úmluvou. Právo na spravedlivý proces sice mimo jiné zahrnuje právo účastníků řízení na uplatnění veškerých argumentů, ale nezaručuje jim právo na úspěch ve sporu. Přípustnost a hodnocení důkazů jsou zejména záležitostí vnitrostátních soudů.

Všechna soudní rozhodnutí vydaná ve věci byla řádně odůvodněna, byla vydána na základě sporného řízení, ve kterém měl stěžovatel, zastoupený advokátem, možnost uplatnit veškeré argumenty. Ani závěr Nejvyššího soudu, že zjištěné procesní pochybení nemělo na výsledek řízení vliv, se nezdá být svévolný.

Tato část stížnosti je tudíž zjevně neopodstatněná.

b) K postupu Ústavního soudu

Stížnost se původně týkala námitky, že stěžovateli bylo odepřeno právo na přístup k tomuto soudu. Ústavní soud však vydal ve věci nové rozhodnutí, čímž tvrzený nedostatek odstranil. Je sice pravda, že Ústavní soud vzal za základ podání z května 2002, hodnotil ale celou kauzu i ve světle předchozího spisu, čímž splnil cíl ve skutečnosti sledovaný stěžovatelem, jinak by se dopustil podobného pochybení jako v kauze *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*. Ke spokojenosti Soudu se totiž zdá, že Ústavní soud aplikoval své sdělení č. 32/2003 Sb. týkající se posuzování přípustnosti ústavní stížnosti v souběhu s nenárokovým dovoláním.

Nadto, zásada *non bis in idem* dopadá do oblasti práva trestního, a i kdyby se měla vztahovat na překážku *rei iudicatae*, nelze si nevšimnout, že Ústavní soud stížnost napřed odmítl z důvodů procesních a poté z důvodů věcných. Nové rozhodnutí navíc neuvrhlo stěžovatele do situace právní nejistoty; ba naopak, toto rozhodnutí znamenalo nápravu, které se stěžovatel původně domáhal ve své stížnosti k Soudu.

I tato část stížnosti je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 18438/02 – Božena Pudláková proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, jejímž předmětem byla spravedlivost soudních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a tvrzený zásah do majetkových práv stěžovatelky (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelčin manžel, za bývalého režimu ředitel SANOPZu, získal v roce 1984 od státu zkonfiskovaný rodinný dům v Praze. Po 1. lednu 1985, kdy byla kupní smlouva registrována, však jeho cena v důsledku změny právních předpisů vzrostla téměř na trojnásobek. Národní výbor nabyvatele osvobodil od povinnosti uhradit vzniklý rozdíl, aby tak odstranil údajnou tvrdost zákona. Dům se stal součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Po roce 1989 zahájili původní vlastníci restituční řízení; Obvodní soud pro Prahu 8 v říjnu 1993 dospěl k závěru, že stěžovatelčin manžel byl při koupi neoprávněně zvýhodněn, a uložil mu povinnost uzavřít dohodu o vydání věci. Městský soud v Praze v dubnu 1994, po úmrtí stěžovatelčina manžela, rozsudek potvrdil. Vrchní soud v Praze v listopadu 1994 odmítl dovolání stěžovatelky a jejích dvou dětí.

V dubnu 1999 však tito zahájili soudní řízení o vyslovení neplatnosti restituční dohody s tím, že stěžovatelka byla spoluvlastníkem nemovitosti, avšak její vůle rozsudkem obvodního soudu nahrazena nebyla. Obvodní soud však tuto žalobu na určení zamítl v listopadu 1998 pro nedostatek naléhavého právního zájmu.

V červenci 1999 zahájila stěžovatelka a její děti řízení o rozdělení spoluvlastnictví k nemovitostem mezi nimi a původními vlastníky. Žalobu však obvodní soud v prosinci 2000 zamítl; rozsudek byl potvrzen v květnu 2001 městským soudem s tím, že dědicové zesnulého manžela stěžovatelky měli své nároky uplatnit již v restitučním řízení. Ústavní soud stížnost v únoru 2002 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala jak na nespravedlivost soudních řízení, tak na zásah do svých majetkových práv.

Soud předně odmítl pro opožděnost část stížnosti týkající se dvou ze tří výše uvedených soudních řízení, která skončila více než šest měsíců před podáním stížnosti.

Pokud jde o zbývající řízení, zahájené v červenci 1999 a skončené v únoru 2002, Soud připomenul, že není jeho úkolem hodnotit skutkové nebo právní omyly národních soudů, ledaže by tím došlo k porušení Úmluvy. Článek 6 Úmluvy však neupravuje přípustnost a hodnocení důkazů, což je oblast působnosti vnitrostátních soudů. V dané věci nic nenaznačuje, že by procesní záruky článku 6 odst. 1 Úmluvy byly pošlapány nebo že by rozhodnutí národních soudů vykazovala známky svévole: stěžovatelka měla možnost uplatnit své argumenty, navrhnout důkazy a vyjadřovat se k prováděným důkazům; národní soudy řádně odpovíděly na její námitky.

Soud dále konstatoval, že stěžovatelce bylo nařízeno vydat nemovitosti pět let předtím, než se začala domáhat rozdělení spoluvlastnických práv; rozhodnutí v dědickém řízení nemělo podle národních soudů konstitutivní povahu. Naději, že bude restituce odvolána, nelze považovat za legitimní očekávání nabytí vlastnictví. Soud připomenul své závěry ohledně spravedlivosti řízení a dovedl, že tato část stížnosti je neslučitelná *ratione materiae* se článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Stížnost tudíž byla jako celek prohlášena za nepřijatelnou.

1.4. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u desíti komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to s jednou výjimkou (*CS Autolada*) výlučně na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly. Stížnosti se týkaly především přiměřenosti délky soudního řízení, ale také přiměřenosti délky vazby a práva na odškodnění za zbavení svobody, k němuž došlo v rozporu se článkem 5 Úmluvy (*Udovik*), porušení majetkových práv povinných osob v restituci (*Netolický a Netolická*) a různých aspektů práva na spravedlivý proces v občanskoprávním řízení (*Škuthanová, Šoller*).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. ledna 2005 ve věci č. 55727/00 – Jaromír Netolický a Františka Netolická proti České republice

Stěžovatelé byli na základě zákona o půdě uznáni za osoby povinné vrátit pozemky během komunistického režimu získané darem od původních vlastníků. Rozhodnutí obecných soudů potvrdil v roce 1999 i Ústavní soud.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelům zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 240 000 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou. Svoji roli přitom sehrál i rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská proti České republice*, kde ve velmi podobném případě Soud dospěl k závěru o porušení majetkových práv stěžovatelů.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. ledna 2005 ve věci č. 48577/99 – Miroslav Šoller proti České republice

Stěžovatel vedl v letech 1992 až 1999 řízení týkající se přezkumu správních rozhodnutí ve věci jeho invalidního důchodu. Řízení probíhalo před jedním krajským soudem, oběma vrchními soudy, Nejvyšším soudem a Ústavním soudem.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 170 000 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. ledna 2005 ve věci č. 73907/01 – Daniela Holubová a ostatní proti České republice

Stěžovatelé vedli v letech 1991 až 2001 soudní řízení za účelem vydání továrny, která patřila jejich předkům. Řízení proběhlo před soudy dvou stupňů, před nimiž skončilo zastavením řízení pro neodstranění vad podání, a Ústavním soudem.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda trojici stěžovatelů zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 225 000 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 22. února 2005 ve věci č. 75530/01 – Václav Filip proti České republice

Stěžovatel před Okresním soudem v Chomutově v prosinci 1997 zahájil řízení o zaplacení peněžité částky. Spis se ztratil. Teprve po oznámení stížnosti vládě byl rekonstruován a soud vydal v září 2004 ve prospěch stěžovatele platební rozkaz.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 158 550 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 59219/00 – Igor Viktorovič Udovik proti České republice

Stěžovatel, ukrajinský občan, byl stíhán pro podezření ze spáchání řady trestných činů, a to v období od srpna 1996 do ledna 2000 vazebně. Předmětem stížnosti byla přiměřenost délky vazby (článek 5 odst. 3 Úmluvy), jakož i právo na náhradu újmy způsobené zbavením svobody v rozporu se článkem 5 Úmluvy (článek 5 odst. 5 Úmluvy).

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 2 500 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 17. května 2005 ve věci č. 7356/02 – *Vítězslav Parchanský proti České republice*

Stěžovatel byl v letech 1993 až 2002 trestně stíhán; řízení, které probíhalo na úrovni krajského soudu a dvou soudů vrchních, skončilo odmítnutím stěžovatelovy ústavní stížnosti.

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 7 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 19. května 2005 ve věci č. 21858/02 – *Zenon Uzarski proti České republice*

Stěžovatel, polský občan, vede od roku 1993 řízení o náhradu škody na zdraví, jehož dalšímu postupu v současné době brání konkurs na jednoho ze žalovaných. Řízení doposud proběhlo na úrovni okresního a krajského soudu.

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 9 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 ve věci č. 78000/01 – *Věra Škuthanová proti České republice*

Proti stěžovatelce vedla v letech 1997 až 2000 společnost Zepter International soudní řízení o zaplacení peněžité částky. Právní zástupkyni stěžovatelky zřejmě nebyl chybou pošty řádně doručen rozsudek soudu prvního stupně, neobdržela však ani odvolání žalobkyně do nákladů řízení.¹⁰ Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky jako nepřípustné, Ústavní soud odmítl její ústavní stížnost pro opožděnost.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 76 125 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou. Svoji roli při jednání sehrály některé judikáty Soudu, které vedly ke vcelku jednoznačným závěrům o malých šancích České republiky na úspěch v tomto sporu.¹¹

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. června 2005 ve věci č. 65190/01 – *CS Autolada, s. r. o. proti České republice*

Stěžovatelka původně poukazovala na délku dvou soudních řízení, která vedla. V dubnu 2005 však Soudu sdělila, že na stížnosti netrvá. Soud nenalezl žádný důvod, pro který by řízení o stížnosti mělo pokračovat, a rozhodl o jejím vyškrtnutí ze seznamu případů.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 14. června 2005 ve věci č. 7242/02 – *Jan Malý proti České republice*

Stěžovatel vedl v letech 1987 až 2001 řízení o náhradu škody na zdraví vzniklé v důsledku pracovního úrazu. Věc byla projednávána na úrovni okresního a krajského soudu, Nejvyššího a Ústavního soudu.

Smírného urovnání bylo dosaženo na návrh kanceláře Soudu s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě částku 4 900 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení.

¹⁰ Ani podle nyní platného ustanovení § 210 odst. 1 občanského soudního řádu se nedoručuje ostatním účastníkům řízení odvolání, které nesměřuje do rozsudku nebo usnesení soudu ve věci samé. Výrok o nákladech řízení však nemá povahu rozhodnutí ve věci samé.

¹¹ Zejména rozsudek Soudu ze dne 6. února 2001 ve věci *Beer proti Rakousku*, jakož i rozsudky Soudu týkající se souběhu dovolání a ústavní stížnosti vydané proti České republice.

Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. ledna do 30. června 2005 vývoj a řízení o nich nadále probíhá

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období prohlásil zvláštním rozhodnutím¹² čtyři komunikované stížnosti za přijatelné.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne ze dne 1. března 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 57325/00 – *D. H. a ostatní proti České republice*

Soud, po veřejném jednání dne 1. března 2005, prohlásil, dílem jednomyslně a dílem většinou hlasů, za částečně přijatelnou stížnost osmnácti romských dětí na jejich zařazení do zvláštních škol, a to v aspektu namítané diskriminace v přístupu ke vzdělání (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé byli mezi lety 1996 a 1999 vřazeni nebo přeřazeni do zvláštních škol v Ostravě. Rodiče se zařazením do zvláštní školy souhlasili či o něj dokonce požádali, o zařazení bylo vydáno písemné rozhodnutí ředitele školy, které obsahovalo poučení o možnosti podat odvolání; žádný z rodičů se však neodvolal. Stěžovatelům bylo též nabídnuto přeřazení do základních škol po složení rozdílových zkoušek; někteří následně začali chodit do základní školy.

Někteří stěžovatelé v červnu 1999 požádali ostravský školský úřad o přezkoumání rozhodnutí o zařazení do zvláštní školy mimo odvolací řízení; školský úřad však žádost odmítl. Dvanáct z osmnácti stěžovatelů následně podalo ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v říjnu 1999 odmítl, zčásti pro zjevnou neopodstatněnost, zčásti pro nepříslušnost, poté, co vyzval příslušné orgány, aby se návrhy stěžovatelů skutečně zabývaly. Ústavní soud zejména nepřijal argumenty stěžovatelů vycházející jen z celkového sociálního kontextu, bez předložení konkrétních důkazů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost obsahovala celou řadu námitek, především porušení zákazu diskriminace v přístupu ke vzdělání, zákazu ponižujícího zacházení, přístupu ke vzdělání (chápaného samostatně) a práva na spravedlivý proces. Vyjma prvně zmíněného meritorního aspektu Soud v podstatě akceptoval argumenty vlády a stížnost prohlásil za přijatelnou toliko částečně.

¹² Konečné rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti učinil Soud i v rozsudcích, a to podle článku 29 odst. 3 Úmluvy. Týká se to naprosté většiny rozsudků zmiňovaných v pododdílu 1.1.1.

a) K předběžným námitkám vlády

Vláda především namítala, že čtyři stěžovatelé přešli na základní školu, pročež je nadále nelze považovat za oběť porušení Úmluvy. Soud tu však připomenul svoji judikaturu, podle níž je nezbytné, aby stát uznal porušení Úmluvy a nabídl za něj kompenzaci. Podle názoru Soudu nebylo přeřazení do základní školy motivováno potřebou ukončit nebo napravit porušení Úmluvy. Námitku proto Soud neakceptoval.

Vláda dále namítala, že stěžovatelé nevyčerpali vnitrostátní prostředky nápravy. Podle názoru Soudu není však tato otázka natolik jednoduchá, aby ji bylo možno vyřešit ve stádiu rozhodování o přijatelnosti stížnosti, a spojil ji s meritem.

b) K tvrzenému porušení článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě
Stěžovatelé tvrdí, že byli diskriminováni při požívání svého práva na vzdělání na základě své rasy, barvy pleti, příslušnosti k národnostní menšině a etnického původu.

Podle jejich názoru neexistuje žádné rasově neutrální vysvětlení statistických údajů, podle kterých jsou romské děti mnohonásobně častěji zařazovány do zvláštních škol než děti neromské. Podle vlády stěžovatelé neprokázali nade vše rozumnou pochybnost, že by postup českých orgánů byl rasově motivován. Navíc, sledovaný postup byl naprosto standardní, romský původ stěžovatelů v něm nehrál žádnou roli. Stěžovatelé se ovšem domnívají, že předložili *prima facie* důkaz diskriminace, konstatované mimo jiné i mezinárodními organizacemi, a že stát by měl naopak prokázat, že je rozdílné zacházení ospravedlněno. Toto rozdílné zacházení nemůže vycházet z rozdílného socio-ekonomického postavení ani ze souhlasu rodičů.

Podle mínění Soudu je tato část stížnosti natolik komplexní, že ji nelze označit za zjevně neopodstatněnou, a stane se tudíž předmětem zkoumání ve věci samé.

c) Ke tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Stěžovatelé tvrdí, že jsou vystaveni rasové segregaci a stigmatu „hlouposti“ nebo „retardovanosti“, což zakládá ponižující zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Vláda jejich názoru oponovala s tím, že zařazení do zvláštní školy nelze považovat za zacházení, které by objektivně dosahovalo minimální úrovně závažnosti vyžadované článkem 3 Úmluvy.

Soud sice nevyloučil, že by zacházení, jež se zakládá na předsudku většinové společnosti vůči národnostní menšině, nemohlo výjimečně spadat pod článek 3 Úmluvy, a to především pro možné pocity ponížení vyvolané diskriminační segregací ve vzdělávání, nicméně uvedl, že stěžovatelé nepředložili dostatečně konkrétní důkazy o tom, že odlišné zacházení dosahovalo oné minimální úrovně závažnosti; nezdá se ani, že by jednání úřadů bylo motivováno neúctou vůči osobnostem stěžovatelů či snahou je ponižit.

Tuto část stížnosti proto Soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

d) Ke tvrzenému porušení článku 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě samostatně

Podle stěžovatelů jim stát jednak odepřel právo na přístup ke vzdělání, jednak nerespektoval právo, aby jejich vzdělávání bylo zajištěno v souladu s filosofickými představami jejich rodičů, tj. v multikulturním a nediskriminujícím prostředí.

Vláda k tomu uvedla, že se zařazení stěžovatelů do zvláštních škol zakládalo na legitimních důvodech a odviselo od jejich schopností, které byly zjištěny v pedagogicko-psychologické poradně, kde příslušný odborník též hovořil s rodiči. Ředitelé zvláštních škol mají povinnost rodiče informovat o možnosti návratu dětí do základní školy. Podle vlády je vzdělávání ve zvláštních školách – mj. pro individualizovanou pedagogickou péči – odpovídající potřebám tam zařazených dětí a díky němu je naprostá většina romských dětí v České republice gramotná. Vláda také poukázala na to, že jen málokterý ze stěžovatelů pozitivně reagoval na nabídku složit rozdílové zkoušky. Konečně, podle vlády rodiče se zařazením stěžovatelů do zvláštních škol souhlasili, ba dokonce o něj někdy sami požádali. Nelze po státu chtít, aby respektoval filosofická přesvědčení rodičů, která tito rodiče ani nevyjádřili.

Soud zejména uvedl, že stěžovatelům nebylo v přístupu ke vzdělání a ve školní docházce nikterak bráněno. Přestože byli zařazeni do zvláštních škol, nelze vzhledem k přítomnosti kvalifikovaných učitelů v těchto školách, menšímu počtu žáků ve třídách a dalším pozitivním faktorům tvrdit, že by bylo v těchto školách poskytováno vzdělávání podřadné kvality. Podle Soudu požívají státy širokého prostoru pro uvážení a nelze jim zakázat, aby pro odlišné děti vytvořily odlišné školy nebo pro ně koncipovaly zvláštní vzdělávací programy, přičemž takový zákaz by mohl vést naopak k diskriminaci handicapovaných dětí. Stěžovatelé neprokázali, že v rozporu s tvrzením vlády neměli přístup k rozdílovým zkouškám, a Soud souhlasí s argumentem, že nevyužili existující nabídky. Námitky stran údajného nerespektování filosofického přesvědčení rodičů Soud vzhledem k okolnostem případu neakceptoval.

I tato část stížnosti byla tudíž odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

e) Ke tvrzenému porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelé se domnívali, že rozhodnutí ředitelů zvláštních škol nebyla řádně odůvodněna a nebyly nerespektovány procesní záruky, které by umožnily korigovat nesprávná rozhodnutí. Stěžovatelé tu zejména kritizovali nespolehlivost používaných testů a nedostatek informovaného souhlasu rodičů.

Soud poznamenal, že stěžovatelé ve skutečnosti zpochybňují odůvodnění rozhodnutí ředitelů zvláštních škol a charakteristiky používaných testů. Soud dále poukázal na splnění všech zákonných předpokladů a náležitostí ze strany ředitelů škol, na fakt, že rodiče nevyjádřili se způsobem provedení testů nesouhlas, znali nebo mohli znát výsledky testů a absolvovali pohovor s psychologem, a konečně na to, že u každého ze stěžovatelů, kteří stále navštěvují zvláštní školu, byl získán souhlas rodičů a tento nebyl odvolán.

Soud se necítí příslušný k tomu, aby věc na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy hlouběji zkoumal, a tuto část stížnosti odmítl rovněž pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 26. dubna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 48548/99 – *František Zich a ostatní proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za přijatelnou stížnost, ve které stěžovatelé namítají porušení práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Osmice stěžovatelů jsou členy bytového družstva, které bylo vlastníkem domu nacházejícího se v Praze 3. V roce 1994 byl tento dům soudním rozhodnutím vydán v restituci právním nástupcům původních majitelů. Stěžovatelé vystupovali v restitučním řízení jako vedlejší účastníci na straně družstva, neboť bydleli v družstevních bytech nacházejících se v nemovitosti.

Obvodní soud v rozsudku z března 1994 konstatoval, že družstvo je povinnou osobou ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Městský soud v Praze v lednu 1996 tento rozsudek potvrdil. Současně připustil dovolání v otázce výkladu výše citovaného ustanovení restitučního zákona. Nejvyšší soud v únoru 1998 dovolání družstva zamítl.

Družstvo se stěžovateli jako vedlejšími účastníky podalo proti rozsudkům obecných soudů ústavní stížnost, v níž napadlo zásah do svých vlastnických práv a do práv stěžovatelů. Uvedlo, že bylo *de iure* a *de facto* vyvlastněno z důvodu nesprávného výkladu restitučního zákona. Ústavní soud v listopadu 1998 stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, když mimo jiné uvedl, že vydání nemovitosti původním vlastníkům není důvodem, aby stěžovatelé byli zbaveni svého členství v družstvu a bylo jim bráněno obývat byty, které se v nemovitosti nacházejí. Na základě ustanovení § 12 odst. 1 restitučního zákona zůstalo stěžovatelům v restituovaném domě zachováno právo nájmu k bytům, jež dříve užívali jako členové družstva.

V lednu 1999 byla mezi Ministerstvem financí a družstvem podepsána dohoda, na základě které vrátil stát družstvu kupní cenu ve výši 1 512 000 Kč, již vynaložilo v minulosti na nákup nemovitosti.

Přestože družstvo údajně na nemovitosti provedlo rozsáhlé rekonstrukční a modernizační práce, nepožádalo restituenty dle ustanovení § 7 odst. 4 zákona o mimosoudních rehabilitacích o náhradu za zhodnocení nemovitosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí soudu

Vláda vznesla námitku neslučitelnosti stížnosti *ratione personae* s Úmluvou a námitku nevycerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

Soud konstatoval, že v tomto případě je otázka postavení poškozeného ve smyslu článku 34 Úmluvy úzce spjata s podmínkou vyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy. Uvedl, že je zjevné, že řízení o restituci není vedeno proti stěžovatelům. Dle Soudu nicméně nelze tvrdit, že stěžovatelé nejsou dotčeni rozhodnutími vnitrostátních soudů o nařízení restituce nemovitosti.

Stěžovatelé navíc užívali práv majetkové povahy (například práva převádět členská práva na třetí osoby) a skutečnost, že vnitrostátní soudy připustily vedlejší účastenství stěžovatelů v řízení vedeném družstvem, dle Soudu dokazuje existenci jejich „majetkového zájmu“, jenž mohl být výsledkem řízení dotčen, jako by byli skutečnými vlastníky.

Dle Soudu vstupem do restitučního řízení a do řízení před Ústavním soudem v postavení vedlejších účastníků využili stěžovatelé účinného prostředku k zajištění své účasti na řízení o vydání nemovitosti ve vlastnictví družstva, jehož byli členy.

Závěrem Soud konstatoval, že stěžovatelé byli rozhodnutím o vydání dotyčné nemovitosti nepochybně dotčeni, protože se mohou považovat za „osoby poškozené“ v důsledku tvrzených porušení Úmluvy a vyčerpali v souvislosti s námitkami týkajícími se článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě všechny vnitrostátní právní prostředky nápravy.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 26. dubna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 73516/01 – Markéta Šimonová proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil stížnost, ve které stěžovatelka namítala porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě, práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1 Úmluvy), práva na účinné právní prostředky nápravy (článek 13 Úmluvy) a práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě), za částečně přijatelnou, a sice v prvně zmíněném aspektu. Zbytek stížnosti byl prohlášen za nepřijatelný.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1991 bylo na základě zákona o půdě zahájeno restituční řízení týkající se majetku, který se původně nacházel ve vlastnictví V. B. Část tohoto majetku byla vydána jeho bratrovi E. B., otci stěžovatelky. Po smrti E. B. stěžovatelka uvedenou část majetku zdědila a rovněž jí byla namísto E. B. vydána druhá část majetku. Nároky F. B., dalšího bratra V. B., byly v té době zamítnuty, neboť nesplňoval podmínku trvalého pobytu na území České republiky.

V roce 1995 podal F. B. k Okresnímu soudu v Nymburce žalobu proti stěžovatelce o vydání poloviny předmětných nemovitostí s tím, že podmínka trvalého pobytu byla mezitím zrušena nálezem Ústavního soudu. Tímto způsobem uplatnil svůj restituční nárok na základě ustanovení § 13 odst. 2 zákona o půdě vůči stěžovatelce jako osobě, které byl majetek vydán na základě § 9 téhož zákona. Stěžovatelka však namítala, že tímto způsobem lze žádat o vydání majetku pouze vůči osobám, které jej nabyly přímo od státu, a nikoli vůči osobám, na něž majetek přešel až následně, v daném případě proti dědicům.

Vzhledem k rozdílným právním názorům rozhodoval ve věci v zájmu sjednocení judikatury i Nejvyšší soud, který věc vrátil Krajskému soudu v Praze. Poté případ opětovně řešil Nejvyšší soud.

Ve věci opakovaně rozhodoval i Ústavní soud. První ústavní stížnost stěžovatelky byla odmítnuta z důvodu nevyčerpání všech procesních prostředků, jelikož stěžovatelka v té době ještě nepodala dovolání podle § 238 odst. 1 občanského soudního řádu v tehdy platném znění.

Řízení o druhé ústavní stížnosti bylo přerušeno do doby, než bude vydáno rozhodnutí v řízení o dovolání, které bylo podáno souběžně s ústavní stížností. Na základě sdělení č. 32/2003 Sb., které Ústavní soud vydal v souvislosti s rozsudky Soudu ve věci *Zvolský a Zvolská proti České republice a Běleš a ostatní proti České republice*, byla poté ústavní stížnost odmítnuta, jelikož o dovolání nebylo do té doby rozhodnuto.

V říjnu 2003 obdržel Ústavní soud další podání stěžovatelky, obsahově shodné se dvěma předchozími podáními, které vyhodnotil jako novou, v pořadí již třetí ústavní stížnost. Tuto ústavní stížnost v srpnu 2004 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K části stížnosti týkající se nepřiměřené délky soudního řízení Soud konstatoval, že předmětné řízení trvalo více než 9 let na čtyřech soudních instancích, z nichž některé rozhodovaly opakovaně, a je třeba zkoumat odůvodněnost stížnosti.

Pokud jde o namítané porušení práva na přístup k Ústavnímu soudu, Soud v souladu se stanoviskem vlády dospěl k závěru, že Ústavní soud nakonec přezkoumal ústavní stížnost stěžovatelky v meritu věci, a to konkrétně postup obecných soudů a interpretaci příslušného ustanovení zákona o půdě Nejvyšším soudem, a stížnost vyhodnotil jako zjevně neopodstatněnou, aniž by shledal porušení ústavně zaručených práv stěžovatelky. Stěžovatelce se tudíž na vnitrostátní úrovni dostalo nápravy. Stížnost je tak v této části zjevně neopodstatněná. Z uvedeného důvodu nepovažoval Soud za nutné zkoumat odůvodněnost namítaného porušení práva na účinné právní prostředky nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy.

Část stížnosti na porušení práva na pokojné užívání majetku zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, která ostatně nebyla vládě komunikována (Soud vládě otázku dodržení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě vůbec nepoložil), byla rovněž prohlášena za zjevně neopodstatněnou. Soud vyslovil, že žalovaný stát neporušil „spravedlivou rovnováhu“ mezi zájmy stěžovatelky a obecným zájmem společnosti.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 10. května 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 5424/03 – Václav Šroub proti České republice (č. 3)

Soud prohlásil stížnost¹³ týkající se tvrzeného porušení práva na ochranu majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě) a práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a za částečně přijatelnou, a to ve druhém ze zmíněných aspektů.

(i) Skutkové okolnosti případu¹⁴

Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu v Příbrami v roce 1982 uznán vinným z trestného činu opuštění republiky a odsouzen mimo jiné k trestu propadnutí majetku. Na základě výroku o propadnutí majetku připadly státu do vlastnictví tyto nemovitosti stěžovatele: pozemek parc. č. 2008/1, pozemek parc. č. 2008/2 a rodinný domek na těchto pozemcích stojící.

¹³ Jde již o třetí stížnost téhož stěžovatele předloženou orgánům Úmluvy, vycházející částečně ze stejných skutečností jako dvě stížnosti předchozí, které byly prohlášeny za nepřijatelné ve dnech 28. listopadu 1996 a 24. září 2002.

¹⁴ Skutkové okolnosti případu uvádíme poměrně obšírně (i když nikoli vyčerpávajícím způsobem) ze dvou důvodů: jednak jsou poměrně komplikované, jednak se stěžovatel sám nebo prostřednictvím nevládních organizací stále obrací na různé státní orgány, poslance a senátory Parlamentu, jakož i orgány činné v trestním řízení, s podáními, v nichž postup státu v jeho záležitosti kritizuje. Faktem ovšem zůstává, že Soud opakovaně neuznal jeho námitky opírající se o tvrzené porušení majetkových práv navzdory tomu, že se český stát v minulosti sám dopustil některých pochybení.

Prozatímním správcem těchto nemovitostí se stal Okresní národní výbor v Příbrami, který je následně převedl do správy Městského národního výboru v Příbrami, který je posléze převedl na národní podnik Strojní a traktorová stanice (STS), později Státní podnik zemědělské techniky (SPZT).

V roce 1990 byl trestní rozsudek zrušen podle zákona o soudní rehabilitaci. Žalobou z roku 1992 se stěžovatel domáhal na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích soudního rozhodnutí, které by STS uložilo povinnost uzavřít dohodu o vydání předmětných nemovitostí. V témže roce bylo na základě protestu prokurátora zrušeno rozhodnutí okresního národního výboru z roku 1982 o převedení zkonfiskovaných nemovitostí z prozatímní správy do správy městského národního výboru. Na základě tohoto rozhodnutí vystavil Katastrální úřad v Příbrami pro stěžovatele dne 21. července 1993 výpis z listu vlastnictví. V tomto výpisu byl jako vlastník pozemků uveden stěžovatel.

V roce 1994 vzal stěžovatel zpět svou restituční žalobu z roku 1992. SPZT vzápětí podal proti stěžovateli žalobu o určení vlastnictví k pozemkům č. parc. 2008/1 a 2008/2. Důvodem podání žaloby byl nesouhlas s postupem Katastrálního úřadu v Příbrami. Okresní soud v Příbrami v únoru 1996 rozhodl, že vlastníkem pozemků je SPZT. Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel odvolal ke Krajskému soudu v Praze, který rozsudkem z prosince 1996 změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že žalobu SPZT zamítl. Dospěl totiž k závěru, že vlastníkem pozemků byl stát.

Stěžovatel se následně před okresním soudem jako domnělý vlastník pozemků domáhal přikázání stavby na těchto pozemcích stojící do svého vlastnictví. Okresní soud jeho návrh zamítl v únoru 2000 s tím, že vlastníkem předmětných pozemků není. Krajský soud toto rozhodnutí v říjnu 2000 potvrdil a zároveň zamítl návrh na připuštění dovolání. Stěžovatel podal proti oběma rozhodnutím dovolání, který však Nejvyšší soud odmítl jako nepřipustné v červnu 2001. Následně podaná ústavní stížnost byla Ústavním soudem v říjnu 2002 odmítnuta, a to částečně jako opožděná (v části směřující proti rozhodnutím soudu prvního a druhého stupně) a částečně jako zjevně neopodstatněná (v části směřující proti rozhodnutí Nejvyššího soudu).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel ve své stížnosti k Soudu podané v roce 2003 namítal, že postupem Ústavního soudu došlo k porušení jeho práva na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Zároveň měl za to, že národní orgány porušily jeho právo na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

a) Právo na pokojné užívání majetku

Soud nejprve zopakoval argumenty obou stran.

Vláda ve svém stanovisku především uvedla:

„Vláda předně konstatuje, že stěžovatel se na Soud (respektive tehdejší Evropskou komisi pro lidská práva) obrátil s velmi podobnou stížností (č. 40048/98) dne 13. srpna 1997, kdy mimo jiné rovněž namítal, že Česká republika porušila jeho právo na pokojné užívání majetku. Tímto majetkem jsou tytéž nemovitosti – pozemky č. 2008/1, 2008/2 a 2008/3 v katastrálním území Příbram a stavba na nich stojící. Změnila se pouze skutečnost, kterou mělo dojít k zásahu do práva na užívání těchto nemovitostí. V případě výše zmíněné stížnosti mělo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 dojít rozhodnutím Krajského soudu v Praze ze dne 3. prosince 1996, kterým byl zamítnut návrh společnosti Státní podnik zemědělské techniky na určení, že je vlastníkem prvních dvou pozemků. V případě nyní projednávané stížnosti se tak mělo stát rozhodnutími Okresního soudu v Příbrami ze dne 17. února 2000 a Krajského soudu v Praze ze dne 30. října 2000, kterými byl zamítnut návrh stěžovatele na přikázání stavby na těchto pozemcích stojících do jeho vlastnictví.

V rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 24. září 2002 prohlásil Soud stížnost ze dne 13. srpna 1997 za nepřijatelnou, a to pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, pokud jde o

pozemky č. 2008/1 a 2008/2 a příslušnou stavbu, resp. pro neslučitelnost ratione personae, pokud jde o pozemek č. 2008/3. V odůvodnění svého rozhodnutí v souvislosti s pozemky č. 2008/1 a 2008/2 Soud kromě jiného uvedl, že:

- orgány České republiky, zvláště katastrální úřad, uvedly stěžovatele v omyl, když zapsaly vlastnické právo stěžovatele do katastru nemovitostí na základě správního rozhodnutí, a nikoli soudu;
- chyba je také na straně stěžovatele, který tím, že vzal zpět svůj návrh na restituci, nedodržel postup předvídaný vnitrostátním právním řádem pro uplatnění svého práva na restituci, případně na finanční kompenzaci;
- skutečnost, že byl zapsán v katastru nemovitostí jako vlastník, nezbavovala stěžovatele povinnosti požádat o restituci podle zákona o mimosoudních rehabilitacích;
- stěžovatel se nemůže před Soudem dovolávat práva, které neuplatnil na vnitrostátní úrovni postupem předepsaným vnitrostátním právním řádem.

Pokud jde o tyto dva konkrétní pozemky, nevidí vláda nic, v čem by se situace stěžovatele změnila rozhodnutím v řízení o přikázání stavby do vlastnictví, které stěžovatel zahájil svým podáním k Okresnímu soudu v Příbrami ze dne 23. října 1998. Soudy, které v této věci rozhodovaly, návrh stěžovatele zamítly s tím, že neprokázal, že by byl vlastníkem pozemků č. 2008/1 a 2008/2, na kterých se stavba nachází. Tento závěr obecných soudů je plně v souladu s názorem Krajského soudu v Praze uvedeným v jeho rozhodnutí ze dne 3. prosince 1996, se kterým se ztotožnil také Soud, jak patrně z výše citovaného odůvodnění rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 24. září 2002.“

Vláda v dané věci zastávala názor, podpořený výše zmíněnými rozhodnutími krajského soudu z prosince 1996 a října 2000, okresního soudu z února 2000, jakožto nepřímě také rozhodnutím Soudu ze dne 24. září 2002, že vlastníkem pozemků č. 2008/1 a 2008/2 je stát, nikoli stěžovatel. Klíčovým je v této souvislosti právní názor pléna Ústavního soudu ze dne 11. března 1997, podle kterého zrušením rozsudku, kterým byl uložen trest propadnutí majetku, v rámci rehabilitačního řízení podle zákona o soudní rehabilitaci, se neobnovuje automaticky vlastnické právo. K tomu je nutné, aby rehabilitovaná osoba podala návrh podle zákona o mimosoudních rehabilitacích (což, jak výše uvedeno, stěžovatel sice učinil, ale později vzal svůj návrh zpět).¹⁵

Stěžovatel argumenty vlády zpochybňoval a ve svých četných podáních opakoval, že zrušením trestního rozsudku z roku 1982 bylo obnoveno jeho vlastnické právo *ex tunc*, popřípadě že zápisem do katastru nemovitostí mu k daným nemovitostem vzniklo vlastnické právo.

Soud se v zásadě ztotožnil s argumentací vlády a se svým vlastním rozhodnutím z roku 2002 o předchozí stížnosti stěžovatele. Konstatoval, že i když zápis v katastru nemovitostí (který má však účinek pouze deklaratorní, nikoli konstitutivní) mohl ve stěžovateli chovat naději, že se stane vlastníkem předmětných nemovitostí, skutečností nicméně zůstává, že se o tuto možnost sám připravil tím, že vzal zpět svůj návrh na restituci.

Opomenutí státu zapsat své vlastnické právo do katastru nemovitostí nemůže na tomto závěru nic změnit. V této souvislosti Soud přihlédl rovněž k tomu, že na vnitrostátní úrovni již byly podniknuty příslušné kroky, aby byl nesprávný zápis v katastru nemovitostí uveden do souladu se skutečným stavem.

Za těchto okolností nelze národním soudům vyčítat, že odmítly přikázat stavbu stojící na předmětných pozemcích do vlastnictví stěžovatele.

Tato část stížnosti byla proto prohlášena za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

¹⁵ Princip, na němž se zakládá vztah mezi zákonem o soudní rehabilitaci a pozdějšími zákony restitučními, akceptoval Soud v rozhodnutí velkého senátu ze dne 10. července 2002 o přijatelnosti stížnosti *Gratzinger a Gratzingerová proti České republice*, jež se týkala tvrzeného diskriminačního charakteru restituční podmínky státního občanství.

b) Právo na přístup k soudu

Tato část stížnosti byla naopak Soudem prohlášena za přijatelnou. Jde o problém posuzování přípustnosti ústavní stížnosti ve vztahu k dovolání v občanském soudním řízení, který se stal předmětem již několika odsuzujících rozsudků Soudu, v nichž bylo shledáno porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (rozsudky *Zvolský a Zvolská, Běleš a ostatní, Vodárenská akciová společnost, a. s., Soudek, Mařík, Turek a Páleník proti České republice*).

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

V prvním pololetí roku 2005 rozhodl Soud komunikovat vládě celkem 101 nových stížností. Tyto stížnosti můžeme seřadit do několika skupin.

2.2.1. Stížnosti týkající se zejména délky soudních řízení

Otázka přiměřenosti délky soudních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), popř. v kombinaci s namítaným porušením práva na účinný prostředek nápravy délky řízení (článek 13 Úmluvy), zůstává dominantní problematikou agendy nově komunikovaných stížností. Zde je jejich přehled podaný ve čtyřech skupinách podle jejich případných dalších charakteristik spjatých s předmětem řízení.¹⁶

(i) Stížnosti na délku občanskoprávního řízení:

- stížnost č. 38248/03 – *Jan Bačinský proti České republice*,
- stížnost č. 6019/02 – *Ruth Bazil proti České republice*,
- stížnost č. 26668/03 – *Miroslav Bílý proti České republice*,
- stížnost č. 7759/03 – *Bohumír Blížkovský proti České republice*,
- stížnost č. 38127/02 – *Hana Borgströmová proti České republice*,
- stížnost č. 38129/03 – *Barbora Budzowská proti České republice*,
- stížnost č. 36854/03 – *Hana Bušková proti České republice*,
- stížnost č. 5497/03 – *Cihlářské sdružení akciová společnost proti České republice*,
- stížnost č. 217/03 – *Hana Čapková proti České republice*,
- stížnost č. 518/04 – *Marie Danielková proti České republice*,
- stížnosti č. 19057/02 a 7772/03 – *Vladimír Dostál proti České republice* (délka pěti řízení),
- stížnost č. 30276/03 – *Milan Dušek proti České republice*,
- stížnost č. 21588/04 – *Marek Dvořák proti České republice*,
- stížnost č. 24542/04 – *Rudolf Fiala proti České republice*,
- stížnost č. 5468/03 – *Focar Trading, a. s. proti České republice*,
- stížnost č. 38050/03 – *Miloslav Forejt proti České republice*,
- stížnost č. 17467/04 – *Hana Gáborová proti České republice* (délka čtyř, popř. až deseti řízení),

¹⁶ Potvrzuje se jednak to, že někteří stěžovatelé, kteří vedou řadu soudních sporů, předkládají Soudu více stížností, popř. stížnosti týkající se délky více řízení, jednak existence „křížových“ stížností, kdy si na průběh soudního sporu stěžují obě strany. Soud ve své judikatuře bohužel neuznává jako kritérium hodnocení přiměřenosti délky řízení to, zda z oddalování rozhodnutí sporu má ve skutečnosti prospěch stěžovatel, na rozdíl od jeho protistrany.

- stížnost č. 14106/02 – *Gerhard Gromann a ostatní proti České republice* (stížnost se týká délky konkursního řízení a několika řízení o náhradu škody, jakož i článku 13 Úmluvy),
- stížnost č. 39525/03 – *Dana Grymová proti České republice*,
- stížnost č. 6053/03 – *Drahomíra Haberlandová a Radomír Pur proti České republice*,
- stížnost č. 38132/03 – *Zdeněk Hambálek proti České republice*,
- stížnost č. 28009/03 – *Věra Havlíčková proti České republice*,
- stížnost č. 43772/02 – *Jiřina Heská proti České republice*,
- stížnost č. 22598/03 – *Instaplast, spol. s r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 14271/03 – *Tomáš Jakoubek proti České republice*,
- stížnost č. 16491/04 – *Jana Janská proti České republice*,
- stížnost č. 28420/04 – *Jiří Jedlička proti České republice*,
- stížnost č. 4385/04 – *Miloš Jeřábek a Bohumil Míča proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 37495/02 – *Václav Justa proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 38124/03 – *Jaroslav Kabát a ostatní proti České republice*,
- stížnosti č. 6042/02, 918/04, 925/04, 1211/04 a 3146/04 – *Petr Kafka proti České republice* (délka šesti řízení),
- stížnost č. 12171/03 – *Miloš Knorr proti České republice*,
- stížnost č. 6516/03 – *Pavel Kolečkář proti České republice*,
- stížnost č. 6855/04 – *Jindřiška Kořínková proti České republice*,
- stížnost č. 337/03 – *Renata Koutecká proti České republice*,
- stížnost č. 38378/03 – *Lubomír Krátký proti České republice*,
- stížnost č. 43062/02 – *Květa Krugová proti České republice*,
- stížnost č. 35446/03 – *Dagmar Křížanová a ostatní proti České republice*,
- stížnost č. 21422/03 – *Miroslav Kučera proti České republice*,
- stížnost č. 36095/03 – *Jaromír Kudrnáč proti České republice*,
- stížnost č. 38384/03 – *Hana Langrová proti České republice*,
- stížnost č. 39532/03 – *Zdeněk Ledr proti České republice*,
- stížnost č. 12745/03 – *Hynek Maňák proti České republice*,
- stížnosti č. 17670/03 a 21432/03 – *Karel Mauer proti České republice* (délka dvou řízení; též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 5521/03 – *Petr Meier a Gerte Gráfová proti České republice*,
- stížnost č. 44213/02 – *Moravia Shop Invest, s. r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 25373/03 – *Josef Musil proti České republice*,
- stížnost č. 24851/03 – *Marie Obstová a Ladislav Obst proti České republice*,
- stížnost č. 19401/03 – *Růžena Pálková proti České republice*,
- stížnost č. 4596/04 – *Radka Pedovičová proti České republice* (délka dvou řízení, též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 21976/02 – *Jaroslav Plaček proti České republice* (délka dvou řízení),
- stížnost č. 35039/02 – *Jiřina Podzimeková a Tomáš Podzimek proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 26656/03 – *Jaroslav Pravda proti České republice*,
- stížnost č. 12359/03 – *Václav Regal proti České republice*,
- stížnost č. 43777/02 – *Žofie Rezková proti České republice*,

- stížnost č. 22781/02 – *Jan Roub proti České republice* (stížnost se týká též délky trestního řízení),
- stížnost č. 9624/03 – *Přemysl Sedláček proti České republice*,
- stížnost č. 19928/03 – *Jaromír Tichý proti České republice*,
- stížnost č. 24846/03 – *Toma, s. r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 42420/02 – *Triada, spol. s r. o. proti České republice*,
- stížnost č. 25309/03 – *Ludvík Uhlíř proti České republice*,
- stížnost č. 30943/02 – *Zuzana Varadínková proti České republice*,
- stížnost č. 2892/03 – *Josef Vašíček proti České republice*,
- stížnost č. 2399/03 – *Jiřina Vašíčková proti České republice*,
- stížnost č. 40522/02 – *František Vokurka proti České republice*,
- stížnost č. 16226/04 – *Lenka Zámečnicková a Michal Zámečník proti České republice*,
- stížnost č. 5241/03 – *Františka Zbořilová proti České republice*.

(ii) Stížnosti na délku občanskoprávního řízení a absenci výkonu soudního rozhodnutí:

- stížnost č. 5297/03 – *Martin Dosoudil a Jindra Chytráček proti České republice* [délka nalézacího řízení a nedostatek výkonu rozhodnutí (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1); též článek 13 Úmluvy],
- stížnost č. 5131/03 – *Michal Harvilík proti České republice* [délka čtyř nalézacích řízení a nedostatek výkonu rozhodnutí (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)],
- stížnost č. 525/04 – *Libuše Karbusová proti České republice* [délka řízení o výživném a nedostatek výkonu rozhodnutí (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)],
- stížnost č. 2287/03 – *Rudolf Krejčík proti České republice* [délka exekučního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě)],
- stížnost č. 18596/02 – *Ladislav Mokroš a Anna Mokrošová proti České republice* [délka nalézacího řízení a řízení exekučního (článek 6 odst. 1 Úmluvy)],
- stížnosti č. 4371/03 a 13754/03 – *Václav Špaček proti České republice* (délka exekučního řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí v celkem čtyřech věcech),
- stížnost č. 43471/02 – *Pavel Šubrt proti České republice* [délka exekučního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)].

(iii) Stížnosti na délku opatrovnického řízení a související otázky týkající se styku rodiče a dítěte:

- stížnost č. 22771/04 – *Pavel Cambal proti České republice* [délka řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí a zásah do rodinného života (článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy)],
- stížnost č. 26739/04 – *Jaroslav Dostál proti České republice* [délka řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí a diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 8, článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy)],
- stížnost č. 19152/04 – *Martin Fiala a Tomáš Fiala proti České republice* [délka řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí, zásah do rodinného života (článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy)],
- stížnost č. 7152/03 – *Miroslav Kapr proti České republice* [nedostatek výkonu rozhodnutí, zásah do rodinného života, diskriminace mezi manželi (článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě)],
- stížnost č. 1633/05 – *Jiří Koudelka proti České republice* [nedostatek výkonu rozhodnutí, zásah do rodinného života, diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 8, článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy)],

- stížnost č. 8153/04 – *Vladimír Maršálek proti České republice* [délka řízení, zásah do rodinného života, diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 8, článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě); též článek 13 Úmluvy].

(iv) Stížnosti na délku trestního řízení:

- stížnosti č. 76800/01 a 76801/01 – *Libor Český a Ota Kotík proti České republice* [stížnost se vedle samotné délky trestního stíhání stěžovatelů týká i některých dalších aspektů práva na spravedlivý proces, jako jsou presumpce neviny, možnost se obhajovat a dát vyslýchat svědky ve svůj prospěch, zaručených v článku 6 odst. 1, 2 a 3 písm. c) a d) Úmluvy],
- stížnost č. 617/03 – *Tomáš Doležal a Jaroslav Mareš proti České republice*,
- stížnost č. 8412/03 – *Karel Jelínek a Zdeněk Pánek proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 22781/02 – *Jan Roub proti České republice* (stížnost se týká též délky občanskoprávního řízení).

2.2.2. Stížnosti týkající se jiných aspektů práva na spravedlivý proces

Sem řadíme stížnosti opírající se o článek 6 Úmluvy, které však nesměřují proti délce soudního řízení (té se naopak týkají výše zmíněné stížnosti *Český a Kotík*, jež nastolují i řadu otázek spravedlivosti trestního procesu). Jde o:

- stížnost č. 9457/03 – *Oldřich Báča proti České republice* (spravedlivost občanskoprávního řízení a přístup k Ústavnímu soudu),
- stížnost č. 4401/03 – *GECO, a. s. proti České republice* (přístup k Ústavnímu soudu),
- stížnost č. 31806/02 – *Karel Hoření proti České republice* (přístup k Ústavnímu soudu),
- stížnost č. 4295/03 – *Miroslav Chroust proti České republice* [přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí ve správním soudnictví, zásah do majetkových práv, tvrzená diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 1 Protokolu č. 1 samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy)],
- stížnost č. 22272/02 – *Vladimír Jablonský proti České republice* (přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí ve správním soudnictví),
- stížnost č. 42162/02 – *Paul Schwarzkopf a Thomas Taussik proti České republice* [spravedlivost občanskoprávního řízení a diskriminace způsobená rozptýlenou judikaturou (článek 6 odst. 1 samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy)],
- stížnost č. 14635/02 – *Jaromír Sýkora proti České republice* [přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí ve správním soudnictví a zásah do majetkových práv (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1)].

2.2.3. Stížnosti týkající se výlučně jiných práv zaručených Úmluvou a jejími protokoly

Jedná se o zbytkovou kategorii stížností, které nevyvolávají žádné problémy na poli článku 6. Sluší se však připomenout, že řada stížností vyjmenovaných výše nastoluje také otázky mimo právo na spravedlivý proces. Komunikované stížnosti, v nichž článek 6 nehraje roli, jsou:

- stížnost č. 42271/02 – *Hana Komendová proti České republice* [diskriminační zásah do práva na pokojné užívání majetku v důsledku zachování práva náhradního užívání pozemků (článek 1 Protokolu č. 1 samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy)],
- stížnost č. 25460/02 – *Libuše Soukupová proti České republice* [tvrzená diskriminace při výplatě důchodů (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 1 Protokolu č. 1)],

- stížnost č. 23848/04 – *Emílie Wallová a Jaroslav Walla proti České republice* [zásah do práva rodičů na soužití s dětmi (článek 8 Úmluvy)].

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

Během prvního pololetí roku 2005 konal Soud jedno veřejné jednání ve věci přijatelnosti a odůvodněnosti stížnosti, která směřovala proti České republice. Jednalo se o:

- stížnost č. 57325/00 – *D. H. a ostatní proti České republice*: Jednání se vedle zástupců kanceláře vládního zmocněnce zúčastnili též reprezentanti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Po jednání vydal Soud rozhodnutí, jímž prohlásil stížnost za přijatelnou v aspektu namítaného porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na vzdělání (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě), ve zbytku za nepřijatelnou (viz výše oddíl 2.1.).

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

Vláda v uplynulém čtvrtletí předložila Soudu prvotní nebo doplňující stanoviska k přijatelnosti a odůvodněnosti řady stížností, vyjadřovala se k možnosti smírného urovnání některých stížností, k návrhu na přiznání spravedlivého zadostiučinění nebo k právní pomoci z prostředků Rady Evropy.

Soud nekomunikoval vládě České republiky podle článku 36 odst. 1 Úmluvy žádnou novou stížnost, kterou by proti jinému státu Rady Evropy podala česká fyzická nebo právnická osoba.

Vláda však podle článku 36 odst. 2 Úmluvy intervenovala v řízení před velkým senátem o skupině devíti stížností podaných proti Itálii¹⁷ a týkajících se adekvátnosti náhrady přiznané na národní úrovni za překročení požadavku přiměřené délky soudního řízení. Vzhledem k nezbytnosti zavést i v České republice možnost přiznat náhradu morální újmy způsobené excesivní délkou řízení je problematika nastolená touto skupinou stížností významná i pro naši zemi.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovínách zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

¹⁷ Jedná se o stížnosti *Scordino a ostatní* (č. 1), *Apicella, Cocchiarella, Ernestina Zullo, Guiseppe Mostaciuolo* (č. 1 a 2), *Giuseppina a Orestina Procaccini, Musci a Riccardi Pizzati proti Itálii*.

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUCINĚNÍ

Podobně jako v dřívější době i v prvním pololetí roku 2005 bylo pečlivě sledováno, aby došlo k zaplacení spravedlivého zadostiucinění podle rozsudku Soudu v určené tříměsíční lhůtě od právní moci rozsudku a aby bylo splněno ze smírného urovnání stížností v návaznosti na rozhodnutí Soudu o vyškrtnutí smírně uzavřených kauz ze seznamu případů.

Soud pravidelně judikuje, že částka vyjádřená zpravidla v měně euro má být zaplacená v českých korunách podle kursu platného v den zaplacení a navýšená případně o jakoukoli částku daně, kterou by z přiznané částky bylo třeba podle národního práva zaplatit. Takové určení povinnosti k peněžitému plnění vyvolává určité problémy, zejména pokud jde o okamžik placení (částka vyjádřená v měně euro se přepočítává na české koruny dopředu a platí se přímo v českých korunách; jestliže má dle pokynu Ministerstva financí existovat určitá lhůta mezi podáním příkazu k úhradě v České národní bance a uvedeným dnem splatnosti, není kurs, podle něhož je částka vypočtena, kursem platným v den zaplacení)¹⁸ a daňové zatížení (samotná náhrada vzniklé hmotné škody nebo nehmotné újmy není předmětem daně z příjmů fyzických nebo právnických osob, náhrada nákladů řízení však může být předmětem daně z přidané hodnoty).¹⁹

Informace o splnění peněžitých závazků bude Výboru ministrů zaslána před jeho příštím zasedáním věnovaným výkonu rozsudků Soudu (říjen 2005).

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

V návaznosti na rozsudky týkající se přiměřenosti délky stále probíhajícího soudního řízení je nezbytné sledovat další průběh těchto řízení, popř. přijmout opatření k jeho urychlení. Výbor ministrů požaduje informaci o stavu těchto řízení, a zejména tam, kde Soud vzhledem k významu předmětu řízení pro stěžovatele konstatoval povinnost zvláště rychlého a pečlivého vyřízení (např. opatrovnické věci nebo pracovněprávní spory), by měla být přijata též opatření k urychlení dalšího postupu v těchto řízeních.

Posledně zmíněné se týká především rozsudku Soudu ze dne 14. září 2004 ve věci č. 76250/01 – *Radka Paterová proti České republice*, kde probíhá již téměř šestnáct let naprosto bezvýsledně opatrovnické řízení, přičemž od roku 1998 se věc nachází před Okresním soudem v Ústí nad Labem. Toto řízení, které je i předmětem stížnosti č. 25326/03 – *Luboš Patera proti České republice*, je sice pravidelně sledováno orgány státní správy soudnictví, nicméně ukončit spor, který se rozhořel ještě v roce narození nezletilého, se přesto nedaří.

¹⁸ Ministerstvo spravedlnosti, které platbu realizuje po vydání rozpočtového opatření Ministerstva financí, bylo konfrontováno s problémem vzniklým konverzí na české koruny. Stěžovatel poukazoval na to, že neobdržel na svůj účet celou částku, jež mu byla Soudem přiznána. Rozdíl však v dané věci pouhou shodou okolností nevznikl tím, že by Ministerstvo spravedlnosti použilo jiný kurs než ten, který platil v den splatnosti příkazu k úhradě, nýbrž zpětnou konverzí částky v korunách na měnu euro, v níž byl veden stěžovatelův účet; tento přepočet provedla banka stěžovatele podle vlastního kursu, který byl pro stěžovatele méně příznivý. Zastáváme tudíž názor, že chyba vznikla na straně stěžovatele, který si řádně neprostudoval výrok rozsudku Soudu. Nelze ovšem vyloučit, že stěžovatel bude svoji reklamaci adresovat Výboru ministrů.

¹⁹ Problém se již řešil v souvislosti s rozsudkem ve věci *Singh*, kde se právní zástupce stěžovatelů domáhal úhrady daně z přidané hodnoty z přiznaných nákladů řízení. Jestliže právní zástupce doloží, že je plátcem daně z přidané hodnoty a že mu vznikne povinnost daň uhradit, stát je povinen přiznanou částku odpovídajícím způsobem (tj. o 19 %) navýšit.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

Je na místě se ve stručnosti zmínit o očekáváních Výboru ministrů stran obecných opatření, a to pokud jde o publikaci a šíření rozsudků Soudu, nápravu délek soudních řízení a jiné otázky.

3.3.1. K publikaci a šíření rozsudků Soudu

Výbor ministrů byl podrobně informován o způsobu zveřejňování českých překladů rozsudků Soudu, jakož i o jejich distribuci předsedům všech soudů od krajské úrovně výše.

3.3.2. K nápravě délek soudních řízení

Výbor ministrů dále obdržel informaci o novelizacích občanského soudního řádu provedených v posledních letech, jejichž cílem bylo mimo jiné urychlit průběh občanského soudního řízení. Byl též informován o novelizaci zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, který byl zákonem č. 192/2003 Sb. obohacen o ustanovení § 174a, jež se týká návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu. O pracích na nezbytné novelizaci zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, nicméně Výbor ministrů doposud informován nebyl (návrh novely projednala Legislativní rada vlády teprve počátkem srpna 2005).

Výbor ministrů očekává nicméně další zprávy o úsilí vyvíjeném v České republice za účelem zkrátit soudní řízení a řešit otázku chybějícího účinného prostředku nápravy délky řízení. Občasné projednávání problematiky délek řízení před českými soudy bude však ve Výboru ministrů probíhat patrně ještě několik let.

3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech

Výbor ministrů očekává informaci o prevenci příliš formalistického rozhodování o odmítání ústavních stížností. Lze se domnívat, že projednání dané problematiky ve světle rozsudků Soudu ve věcech *Bulena a Kadlec a ostatní* (rozsudky ze dnů 20. dubna a 25. května 2004) plénem Ústavního soudu bude postačující; zdá se obtížné změnit v návaznosti na tyto rozsudky stávající zákonodárství.

Výbor ministrů zřejmě bude očekávat i opatření, jimiž by bylo zkráceno jednak rozhodování v záležitostech extradiční vazby, jednak samotná délka této vazby, a to v návaznosti na rozsudek ve věci *Singh*.

3.4. PŘÍPADY PŘIPRAVENÉ NA VYDÁNÍ ZÁVĚREČNÉ REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

Ke konci prvního pololetí roku 2005²⁰ se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci č. 33071/96 – *Jan Malhous proti České republice*,
- rozsudek ze dne 5. listopadu 2002 ve věci č. 36548/97 – *Blažena Pincová a Jiří Pinc proti České republice*,

²⁰ Nelze ovšem říci, kdy budou návrhy závěrečných rezolucí vypracovány a Výborem ministrů schváleny.

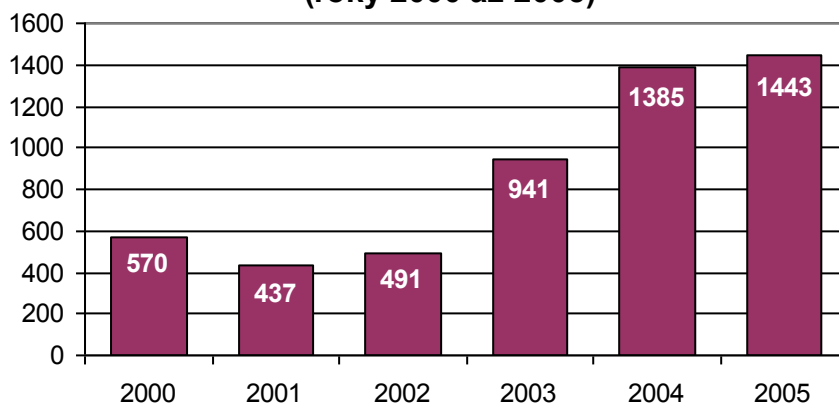
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci č. 46129/99 – *Arnošt Zvolský a Jiřina Zvolská proti České republice*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci č. 47273/99 – *Pavel Běleš a ostatní proti České republice*,
- rozsudek ze dne 26. listopadu 2002 ve věci č. 36541/97 – *Anton Bucheň proti České republice*,
- rozsudek ze dne 29. července 2003 ve věci č. 40226/98 – *Margita Červeňáková a ostatní proti České republice*,
- rozsudek ze dne 21. října 2003 ve věci č. 29010/95 – *Kreditní a průmyslová banka proti České republice*,
- rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci č. 73577/01 – *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*.

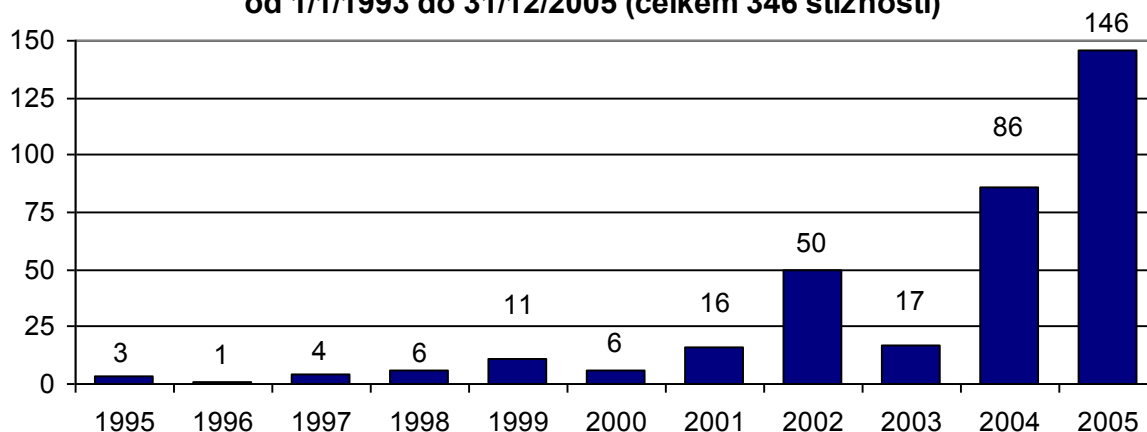
Zpráva za období od 1. července do 31. prosince 2005 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

Na úvod můžeme graficky předestřít vývoj počtu vládě komunikovaných stížností, rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) a stejně tak nastítnit i celkový přehled agendy komunikovaných stížností proti České republice, jak se jevil ke konci druhého pololetí roku 2005.

Graf č. 1:
**Stížnosti podané proti České republice
v jednotlivých letech
(roky 2000 až 2005)**

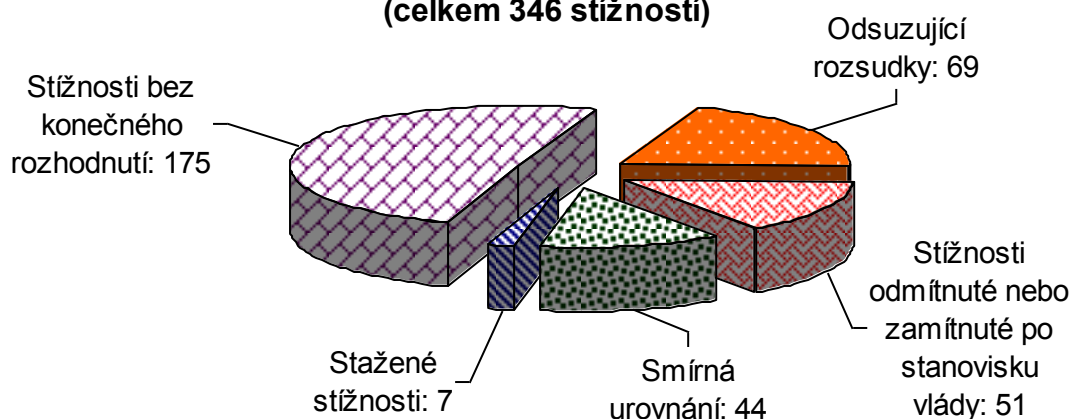
Graf č. 2:
**Počet komunikovaných stížností proti České republice
od 1/1/1993 do 31/12/2005 (celkem 346 stížností)**

Na základě prvních statistických údajů zpracovaných Soudem lze učinit potěšující zjištění, že na rozdíl od jeho dramatického nárůstu v letech 2003 a 2004 se počet stížností podaných proti České republice v roce 2005 stabilizoval zhruba na úrovni roku 2004. Je však třeba mít

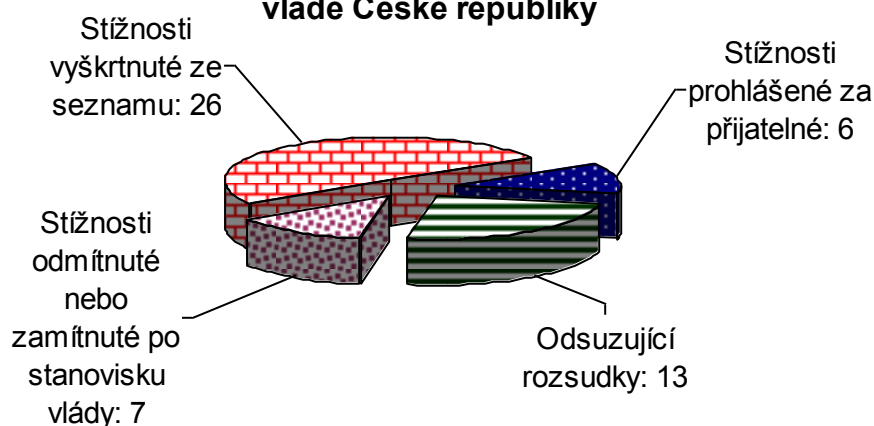
na zřeteli, že některé hromadné stížnosti (např. majitelů domů na regulaci nájemného), jež se ve skutečnosti týkají stovek nebo tisíců stěžovatelů, jsou registrovány řádově v jednotkách případů (viz graf č. 1, který vychází z údajů poskytnutých kanceláří Soudu).

Graf č. 3:
Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky od 1/1/1993 do 31/12/2005
podle stavu jejich vyřizování
(celkem 346 stížností)

Zatímco grafy č. 2 a 3 odrážejí celou agendu komunikovaných stížností, graf č. 4 zachycuje pouze rozhodovací činnost Soudu o komunikovaných stížnostech během druhého pololetí roku 2005.

Graf č. 4:
Rozhodování Soudu během II. pololetí roku 2005
o stížnostech komunikovaných vládě České republiky

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. července do 31. prosince 2005

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), smírem schváleným Soudem (oddíl 1.2.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.3.), popř. vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů z jiného důvodu (oddíl 1.4.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem třináct rozsudků ve věci samé. Rozsudky postupně nabývají právní moci, a to buď marným uplynutím lhůty určené pro podání žádosti o postoupení věci velkému senátu, nebo zamítnutím této žádosti kolegiem pěti soudců velkého senátu.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

Soud ve všech třinácti rozsudcích dospěl k závěru, že ze strany České republiky došlo k porušení Úmluvy, a to:

- článku 5 odst. 4 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky rozhodování o propuštění stěžovatele z vazby (*Vejmola*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky řízení v sedmi případech,
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu odepření přístupu k (Ústavnímu) soudu (*Pillmann, Ze-manová*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu absence veřejného projednání občanskoprávní věci (*Exel*),
- článku 13 Úmluvy zaručujícího právo na účinný prostředek nápravy ve spojení s právem na řízení v přiměřené lhůtě (*Slezák a ost., Tetourová a Thon*).

Nyní následují podrobnější informace k jednotlivým rozsudkům.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. července 2005 ve věci č. 48962/99 – Ivo Exel proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatele na veřejné projednání návrhu na prohlášení konkursu na jeho majetek, zaručené v článku 6 odst. 1 Úmluvy, bylo porušeno v řízení před krajským obchodním soudem a vrchním soudem, nikoli však před Nejvyšším soudem a Ústavním soudem. Současně Soud stěžovateli nepřiznal žádnou peněžitou částku na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

Vláda v roce 1993 rozhodla o prodeji části podniku Vlárské strojírny Slavičín stěžovateli; ten měl kupní cenu zaplatit do počátku července 1993. Ježto kupní cenu nezaplatil, podal Fond národního majetku u Krajského obchodního soudu v Brně návrh na prohlášení konkursu na stěžovatelův majetek s tím, že stěžovatel má více věřitelů a nachází se v platební neschopnosti. Stěžovatel se k návrhu písemně negativně vyjádřil v květnu 1995. V říjnu 1995 krajský obchodní soud konkurs na majetek stěžovatele prohlásil, aniž by o věci konal veřejné jednání.

Stěžovatel se proti rozhodnutí krajského obchodního soudu odvolal. Mimo jiné namítal, že soud měl konat ústní jednání, a uváděl rovněž řadu okolností, jimiž zpochybňoval splnění podmínek pro prohlášení konkursu, včetně toho, že nemohl nést odpovědnost za dluhy pri-

vatizovaného státního podniku, jehož koupil pouze část. Aniž by o věci konal jednání, Vrchní soud v Praze v červenci 1996 rozhodnutí krajského obchodního soudu potvrdil a poukázal též na tehdy platné ustanovení § 3 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání,¹ podle něhož soud nařídí jednání jen tehdy, stanoví-li to zákon, nebo pokládá-li to za nutné.

Stěžovatel podal proti rozhodnutí vrchního soudu dovolání, v němž opět poukazoval na to, že odvolací soud měl nařídít ústní jednání vzhledem k tomu, že to zákon umožňuje, že popřel existenci pohledávek ke své tíži a případ byl složitý a nejasný. Nejvyšší soud v prosinci 1998 dovolání prohlásil za nepřijatelné, aniž by sám konal veřejné jednání. V záležitosti veřejného projednání věci před soudem prvního a druhého stupně ustanovení § 3 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání vysvětlil i zvláštní povahou první fáze konkursního řízení, během níž neprobíhá dokazování, nýbrž pouze osvědčování významných skutečností. Stěžovatel vedle svého písemného vyjádření z května 1995 nepředložil žádné nové skutečnosti a nepožádal soud o nařízení jednání, přičemž podle stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu z června 1998 má být jednání nařízeno tehdy, pokud by mezi dlužníkem a věřiteli vznikl spor o to, zda je dlužník v úpadku.

Ústavní soud stěžovatelovu stížnost bez jednání v červenci 2000 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost, když akceptoval odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

Stěžovatel ve své stížnosti vznesl celou řadu námitek. Po rozhodnutí Soudů o přijatelnosti stížnosti ze dne 28. září 2004 však zůstala otevřená pouze otázka veřejnosti projednání návrhu na prohlášení konkursu před českými soudy.

Soud na úvod poznamenal, že podle článku 6 odst. 1 Úmluvy existovalo v zásadě právo na veřejné projednání stěžovatelovy občanskoprávní kauzy vzhledem k tomu, že se nemohla uplatnit žádná z výjimek obsažených ve druhé větě tohoto ustanovení (možné důvody vyloučení veřejnosti podobu celého nebo části procesu).

Vláda zejména poukázala na to, že stěžovatel o konání veřejného jednání krajský obchodní soud ani vrchní soud nepožádal a že byla sporná část konkursního řízení toliko přípravným stádiem s veškerými specifiky, včetně nutnosti rozhodovat v těchto záležitostech efektivně, a tudíž rychle. Soudy neprováděly dokazování, podmínky pro prohlášení konkursu byly doloženy ve spisu. Stěžovatel se mohl k celé věci vyjádřit a také tak v písemné formě učinil. Nejvyšší soud se omezil toliko na hodnocení přípustnosti dovolání a Ústavní soud zkoumal pouze otázky ústavnosti.

Soud připomenul svoji judikaturu v oblasti veřejnosti soudních řízení; veřejnost projednání věci pomáhá udržovat důvěru v soudy a přispívá k naplnění cíle článku 6 odst. 1 Úmluvy, tj. spravedlivého procesu. Námitka vlády, že se stěžovatel mlčky vzdal svého práva na veřejné projednání věci, může být relevantní tehdy, jestliže národní soudy zpravidla z vlastního podnětu ústní jednání nenařizují, avšak vnitrostátní právo upravuje možnost jednání nařídít na žádost účastníka, nebo pokud alespoň existuje praxe konat veřejné jednání na žádost jedné ze stran.

Podle Soudů předmětná věc nespádala do kategorie případů vysoce technické povahy, které by bylo vhodné posuzovat výlučně v písemném řízení. Stěžovatel v opravných prostředcích vždy namítal absenci ústního projednání. Zahájení konkursního řízení má obvykle značný dopad na ekonomickou činnost úpadce a jeho práva, navíc v dané věci šlo o spor spíše složitý, a proto by konání ústního jednání bylo důležité a užitečné.

Soud proto dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nenařízení veřejného jednání před krajským obchodním soudem a vrchním soudem, nikoli však před Nejvyšším soudem a Ústavním soudem, ve vztahu k nimž akceptoval argumenty vlády.

¹ Dnes ustanovení § 66a odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální škody ve výši téměř 20 miliard Kč. Soud však v souladu s argumenty vlády poukázal na absenci příčinné souvislosti mezi zjištěným porušením Úmluvy a tvrzenou škodou a požadavek na její náhradu zamítl. Náklady řízení byly kryty z rozpočtu Rady Evropy.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 6. září 2005 ve věci č. 70847/01 – Petr Volf proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatele na trestní řízení v přiměřené lhůtě zaručené v článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal stěžovateli na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 5 990 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Po předběžném vyšetřování vedeném od ledna 1992 bylo stěžovateli v červenci 1992 sděleno obvinění z trestného činu úmyslného ublížení na zdraví, k němuž mělo dojít v průběhu silvestrovských oslav; následně byl jeho skutek částečně překvalifikován a trestní stíhání rozšířeno. V roce 1993 byl stěžovatel poprvé obžalován, Krajský soud v Praze však vrátil věc okresnímu státnímu zástupci k došetření. Podruhé byl stěžovatel obžalován v roce 1997, a to z úmyslného ublížení na zdraví a výtržnictví. Pro nedostatek důkazů však Okresní soud Praha-východ v prosinci 1999 zprostil stěžovatele obžaloby; k odvolání státního zástupce však krajský soud rozsudek v dubnu 2000 zrušil.

V květnu 2001 okresní soud shledal stěžovatele vinným z trestných činů výtržnictví a pokusu ublížení na zdraví. Krajský soud v odvolacím řízení v lednu 2002 nejprve trestní stíhání zastavil s přihlédnutím k prezidentské amnestii; ježto však stěžovatel na projednání věci trval, krajský soud rozsudek okresního soudu v podstatě potvrdil, aniž by stěžovateli uložil trest. Na verdiktu nic nezměnilo ani stěžovatelovo dovolání, ani jeho ústavní stížnost. Řízení bylo definitivně ukončeno v listopadu 2003.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel ve své stížnosti kromě porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě tvrdil, že průtahy měly negativní dopad na jeho osobní a rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy.

a) K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud vzal za počátek trestního řízení proti stěžovateli datum, kdy bylo dotyčnému sděleno obvinění, za konec vnitrostátního soudního řízení považoval datum rozhodnutí Ústavního soudu. Celková délka řízení tedy činila více než jedenáct let pro čtyři stupně soudní soustavy.

Soud takovou délku trestního řízení označil za *prima facie* nepřiměřenou. V řízení však také objevil některé průtahy a poznamenal, že vnitrostátní soudy měly čelit nekázi svědků a zajistit jejich účast na hlavním líčení. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

b) K porušení článku 8 Úmluvy

Soud se tímto aspektem stížnosti odmítl samostatně zabývat s tím, že každé trestní stíhání s sebou přináší určité omezení soukromého a rodinného života, což je třeba zohlednit při posuzování přiměřenosti délky řízení a výše případné náhrady za způsobenou morální újmu.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální škody ve výši 2 640 000 Kč, jež měla odpovídat ušlému zisku způsobenému ztrátou zaměstnání a nemožností vykonávat podnikatelskou činnost. Soud v souladu s argumenty vlády nezjistil příčinnou souvislost mezi zjištěným porušením Úmluvy a tvrzenou materiální škodou a požadavek na její náhradu zamítl. Pokud

však jde o újmu morální, Soud ji ohodnotil částkou 5 000 €. Přiznal stěžovateli též účelně vynaložené náklady řízení ve výši 990 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. září 2005 ve věci č. 65291/01 – Pavel Vrábek a Cyril Ďurica proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelů na řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a přiznal jim dohromady celkovou částku 8 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé, slovenští státní občané, podali v květnu 1992 ke Krajskému obchodnímu soudu v Praze proti soukromé obchodní společnosti žalobu, již se domáhali, aby soud zakázal této společnosti pokračovat v protiprávním užívání jejich patentu a nařídil jí nahradit jim vzniklou škodu. V březnu 1994, tedy po téměř dvou letech, byli stěžovatelé vyzváni k zaplacení soudního poplatku.

Souběžně se soudním řízením probíhalo několik správních řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví, jejichž skončení bylo třeba vyčkat.

Po konání množství jednání, z nichž první proběhlo v říjnu 1994, vynesl soud prvního stupně v listopadu 2002 rozsudek, kterým stěžovatelům zčásti vyhověl. Rozsudek byl v říjnu 2003 potvrzen Vrchním soudem v Praze. O dovolání rozhodl Nejvyšší soud v březnu 2004.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé tvrdili, že soudní řízení trvalo nepřiměřeně dlouho. Relevantní období činilo téměř dvanáct let pro tři stupně soudní soustavy.

Soud stručně konstatoval, že s ohledem na jeho judikaturu týkající se obdobných případů, je třeba délku řízení v tomto případě považovat za nepřiměřenou, a tudíž v rozporu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění celkem částku kolem 600 milionů Kč. Soud jim dohromady přiznal pouhých 7 500 € z titulu morální újmy a 500 € jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 20. září 2005 ve věci č. 35888/02 – Věslav Nemeth proti České republice

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatele na trestní řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a přiznal mu celkovou částku 9 000 €. Soud naopak zamítl stížnost stěžovatele na poli článku 6 odst. 1 a 3 Úmluvy jako předčasnou, jelikož vnitrostátní řízení stále probíhá; k vyjádření k této části stížnosti vláda nebyla Soudem vyzvána.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel, povoláním advokát, byl v březnu 2001 obviněn z organizování trestného činu zneužívání informací v obchodním styku. V dubnu 2001 mu Česká advokátní komora pozastavila výkon činnosti do skončení trestního řízení.

V srpnu 2001 podalo Vrchní státní zastupitelství v Olomouci proti stěžovateli a dalším jednácti osobám obžalobu ke Krajskému soudu v Ostravě. Stěžovatelovo trestné jednání mělo spočívat v napomáhání společnosti se sídlem ve Spojeném království v získání peněžního prospěchu na úkor české banky. Následně byly k věci stěžovatele připojeny dva související trestní případy týkající se dalších osob.

První hlavní líčení bylo nařízeno na září až říjen 2002. Po výsledku některých obžalovaných a svědků bylo odročeno na listopad 2002. Další hlavní líčení se konala v první polovině roku 2003 a posléze v září a říjnu 2003. Hlavní líčení nařízené na leden a únor 2004 bylo odročeno z důvodu nemoci stěžovatele, pokračovalo v dubnu 2004. Stěžovatel se od 12. ledna do 16. května 2004 nacházel v pracovní neschopnosti.

V lednu 2005 se krajský soud obrátil na znalecký ústav se žádostí o vypracování nového znaleckého posudku. Lhůta pro předložení znaleckého posudku byla prodloužena do 30. října 2005. Do předložení znaleckého posudku nelze očekávat žádné úkony ve věci.

Stěžovatel opakovaně poukazoval na průtahy v řízení, podal i ústavní stížnosti, které byly odmítnuty.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel tvrdil, že trestní řízení trvá nepřiměřeně dlouho. Relevantní období začalo v březnu 2001 a doposud neskončilo. Trvá tedy již více než čtyři a půl roku pro jeden stupeň soudní soustavy.

Soud sice přisvědčil argumentu vlády, že daná věc byla velmi složitá, zejména s ohledem na počet obžalovaných a rozsah jejich obvinění, nicméně konstatoval, že na délce řízení se podílely především vnitrostátní soudy. Vyjádřil nespokojenost s délkou řízení v době od podání obžaloby do nařízení prvního hlavního líčení a s faktem, že od ledna 2005 nebyl ve věci učiněn žádný procesní úkon. Dospěl tudíž k závěru, že s ohledem na jeho judikaturu týkající se obdobných případů, je třeba délku řízení v tomto případě považovat za nepřiměřenou, a tudíž v rozporu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy ve výši cca 30 000 000 Kč a náhradu nákladů řízení ve výši cca 3 000 000 Kč. Evropský soud přiznal stěžovateli částku 5 000 € jako náhradu materiální a morální újmy a částku 4 000 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 27. září 2005 ve věci č. 29054/03 – Gabriela Tetourová proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za přijatelnou stížnost na nepřiměřenou délku opatrovnického řízení vedeného stěžovatelkou i stížnost na absenci účinných vnitrostátních prostředků nápravy nepřiměřené délky řízení. Současně dospěl k závěru, že délka řízení nepřekročila mez přiměřenosti ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, ale že bylo porušeno právo na účinný prostředek nápravy (článek 13 Úmluvy). Stěžovatelce Soud přiznal částku 600 € na nákladech řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka v únoru 2002 navrhla Okresnímu soudu v Jihlavě upravit výkon rodičovské zodpovědnosti ke dvěma nezletilým dětem. Soud dětem ustanovil opatrovníka a nařídil dvě jednání, která se však z důvodů na straně stěžovatelčina manžela nekonala. Následně okresnímu soudu nezbylo než – často ve striktních zákonných lhůtách – postupně rozhodovat o námitce nepřislušnosti, návrzích na vydání předběžných opatření, návrzích na výkon styku s dětmi a námitkách podjatosti, jakož i o odvoláních proti prvostupňovým rozhodnutím.

Naprostou většinu z nich uplatnil v řízení stěžovatelčin manžel, který touto procesní taktikou zcela zablokoval další postup soudu v meritu věci. Stěžovatelka naproti tomu jednak podávala stížnosti za účelem urychlení řízení, jednak konstatovala, že se do dnešní doby nekonalo před soudem žádné jednání.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka namítala jak porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy nepřiměřenou délkou řízení, tak porušení článku 13 Úmluvy absencí účinného prostředku nápravy délky řízení.

a) K přiměřenosti délky řízení

Soud předně neprohlásil tuto část stížnosti za zjevně neopodstatněnou, jak jinak zpravidla činí, a přistoupil k hodnocení její odůvodněnosti. Poznamenal, že věc byla do jisté míry složitá z důvodu napjatých vztahů mezi účastníky a množstvím předkládaných návrhů. Stěžovatelka sice k řízení přistupovala svědomitě, ale její manžel mařil konání soudem nařízených jednání. Délka řízení tedy odvisela od chování protistrany, což je objektivní skutečnost, kterou nelze přičítat žalovanému státu k tíži. Přesto je ale povinností států uspořádat svůj justiční systém tak, aby soudy mohly zaručit právo na projednání věci v přiměřené lhůtě.

Soud ovšem vzal zřetel na množství návrhů, jimž musel okresní soud čelit; o návrzích na vydání předběžného opatření rozhodoval v zákonných lhůtách. Postup okresního soudu také zdržovalo nutné předávání spisu vyšší instanci. Nedlouho po zahájení řízení byly vztahy mezi účastníky upraveny předběžným opatřením. Za těchto okolností Soud dospěl k závěru, že k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo.

b) K právu na účinný prostředek nápravy

Vzhledem k tomu, že část stížnosti týkající se článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud neodmítl, přistoupil také ke zkoumání stížnosti na porušení článku 13 Úmluvy. Ježto ale od rozsudku ve věci *Hartman proti České republice* nenastala pro věc podstatná změna, k porušení článku 13 Úmluvy došlo.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala na náhradě morální újmy částku 1 milión Kč. Soud rozhodl, že jeho výrok o porušení článku 13 Úmluvy představuje v tomto ohledu dostatečnou satisfakci. Na nákladech řízení stěžovatelce přiznal částku 600 €.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 27. září 2005 ve věci č. 15333/02 – František Pillmann proti České republice

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel v řízení před krajským a vrchním soudem neuspěl se svojí žalobou na ochranu osobnosti. Proti rozhodnutím obou soudů podal ústavní stížnost, která však byla Ústavním soudem odmítnuta pro nevyčerpání všech procesních prostředků ochrany práva s tím, že stěžovatel nevyužil možnosti podat dovolání k Nejvyššímu soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku konstatoval, že názor stěžovatele, že občanský soudní řád neupravoval žádný relevantní důvod pro vyslovení přípustnosti jeho dovolání, se nejeví ani nedůvodným ani nelogickým. S odkazem na svůj dřívější rozsudek ve věci *Běleš a ostatní proti České republice*, ve kterém se zabýval v mnoha ohledech podobným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu, došel Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel nepožádal o přiznání spravedlivého zadostiučinění, a Soud mu proto z tohoto titulu žádnou částku nepřiznal.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. října 2005 ve věci č. 27911/02 – Jiří Slezák a ostatní proti České republice

Soud konstatoval porušení práva stěžovatelů na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Česká republika má stěžovatelům na náhradě morální újmy zaplatit částku 15 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

V dubnu 1991 byla na trojici stěžovatelů u Městského soudu v Brně podána žaloba na ochranu osobnosti. Žalobce, bývalý pedagog fakulty architektury Vysokého učení technického v Brně, se ve svém návrhu domáhal určení, že stěžovatelé, jeho bývalí studenti, svým prohlášením vydaným během revolučních událostí v lednu 1990 nazvaným „Vyjádření nedůvěry studentů za dosavadní činnost na půdě fakulty architektury“ zasáhli neoprávněně do jeho osobnostních práv, mimo jiné tím, že jej nařkli ze „zneužívání politického postavení“ coby předsedy ZO KSČ a z „demagogického, arogantního a kariéristického vystupování“.

Řízení probíhalo na čtyřech stupních soudní soustavy. Meritem věci se opakovaně zabýval Městský soud v Brně, Krajský soud v Brně a Nejvyšší soud. (Ve věci se třikrát odvolal žalobce, jednou stěžovatelé; ti navíc podali dvakrát dovolání k Nejvyššímu soudu.) Dílčí aspekt řízení týkající se vedlejšího účastenství Vysokého učení technického řešil městský soud, krajský soud a Ústavní soud. Řízení nadále probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v první řadě připomněl, že i když řízení bylo zahájeno v dubnu 1991, přiměřenost jeho délky je třeba hodnotit od momentu, kdy Úmluva vstoupila pro Českou republiku v platnost, tj. od 18. března 1992. Nicméně, v souladu s jeho ustálenou judikaturou je třeba vzít v potaz i stav, v němž se řízení nacházelo k tomuto datu. Celková délka relevantní lhůty pro zhodnocení přiměřenosti délky řízení tedy v posuzovaném případě činila přibližně třináct a půl roku, přičemž před tímto datem řízení probíhalo zhruba jeden rok.

Soud zejména zdůraznil, že i v občanskoprávních řízeních, jež se vyznačují mimo jiné tím, že jejich osud je výrazně v rukou jejich stran, je povinností vnitrostátních soudů zajistit respektování požadavků článku 6 odst. 1 Úmluvy, včetně požadavku „přiměřené lhůty“. Připomněl rovněž, že v minulosti zkoumal obdobné stížnosti proti České republice, přičemž v nich shledal porušení článku 6. Po zhodnocení všech okolností Soud nakonec konstatoval, že ani v posuzovaném případě neshledává důvody pro odlišné rozhodnutí. V této souvislosti zejména poznamenal, že v postupu vnitrostátních soudů existují neodůvodněné průtahy, přičemž uvedl, že stěžovatelům nelze klást k tíži to, že na základě jejich opravných prostředků byla opakovaně rušena rozhodnutí nižších soudů.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé nepožadovali náhradu materiální újmy ani náhradu nákladů řízení. Ve svém nároku na spravedlivé zadostiučinění se omezili pouze na kompenzaci utrpěné morální újmy, jejíž vyčíslení ponechali na volné úvaze Soudu. Ten po zvážení všech okolností případu přiznal z tohoto titulu každému stěžovateli částku 5 000 € (147 800 Kč).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 11. října 2005 ve věci stížnosti č. 7242/02 – Karel Zouhar proti České republice

Soud konstatoval porušení práva stěžovatele na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a stěžovateli přiznal částku 8 000 € jako náhradu způsobené morální újmy.

(i) Skutkové okolnosti případu

V srpnu 1995 podala u Městského soudu v Brně blíže určená obchodní společnost žalobu proti stěžovateli, v níž se domáhala zaplacení neuhrazených faktur v celkové výši 529 984 Kč. V říjnu 1995 městský soud vydal proti stěžovateli platební rozkaz.

V říjnu 1995 stěžovatel podal proti tomuto příkazu odpor. Městský soud se v lednu 1996 prohlásil za věcně nepřislušný a případ postoupil Krajskému obchodnímu soudu v Brně. V lednu 1998 pak stěžovatel podal proti žalující společnosti vzájemný návrh na zaplacení částky 108 974 Kč.

V únoru 2000 krajský obchodní soud zastavil řízení o částku 529 984 Kč. K odvolání žalující společnosti bylo toto usnesení zrušeno rozhodnutím Vrchního soudu v Olomouci z května 2002, který věc vrátil krajskému soudu k dalšímu projednání a rozhodnutí.

V říjnu 2003 krajský soud vydal rozsudek, kterým rozhodl, že stěžovatel je povinen žalující společnosti uhradit částku 500 873 spolu s náklady řízení. Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel v listopadu 2003 odvolání. V červnu 2004 krajský soud zaslal spis spolu s odvoláním vrchnímu soudu. Řízení před ním stále probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

V odůvodnění svého rozsudku Soud připomněl, že v minulosti zkoumal obdobné stížnosti proti České republice, přičemž shledal porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. Po zhodnocení všech okolností Soud uvedl, že ani v posuzovaném případě neshledává důvody pro odlišné rozhodnutí. I když uznal, že stěžovateli lze přičíst jistou míru odpovědnosti za určitá zdržení, konstatoval, že celková délka řízení je v dominantní míře zapříčiněna postupem vnitrostátních orgánů.

Ostatní námitky stěžovatele, týkající se délky trestního řízení proti němu vedeného a údajného porušení práva na spravedlivý proces a zákazu diskriminace, byly Soudem odmítnuty jako zjevně neopodstatněné.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval částku 8 804 455 Kč jako náhradu materiální újmy a částku 8 000 000 Kč jako náhradu morální újmy. V souladu s argumentací vlády Soud uvedl, že neshledává příčinnou souvislost mezi porušením Úmluvy a tvrzenou materiální újmou. Stěžovateli proto přiznal pouze náhradu morální újmy, a to ve výši 8 000 € (236 480 Kč).

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. října 2005 ve věci stížnosti č. 15377/02 – Tomáš Polach proti České republice

Soud rozhodl o porušení požadavku přiměřené lhůty stanoveného v článku 6 odst. 1 Úmluvy a přiznal stěžovateli na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 7 778 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel zahájil v roce 1987 před Okresním soudem ve Frýdku-Místku řízení o odměnu za zlepšovací návrh. Okresní soud návrh v listopadu 1987 zamítl. Krajský soud v Ostravě rozsudek okresního soudu v roce 1988 zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení. V září 1988 byl návrh okresním soudem opětovně zamítnut a krajský soud tento rozsudek potvrdil. Ke stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud České republiky v červnu 1991 oba rozsudky zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení okresnímu soudu. Okresní soud zamítl návrh v prosinci 1994, krajský soud rozsudek o rok později zrušil. V dubnu 2000 okresní soud návrh opět zamítl a krajský soud jeho rozhodnutí potvrdil v listopadu 2000. Ústavní stížnost stěžovatele byla odmítnuta v říjnu 2001.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že soudní řízení v dané věci trvalo více než devět a půl roku pro tři stupně soudní soustavy, a s ohledem na svoji konstantní judikaturu dospěl k závěru, že v daném případě je celková délka řízení neúměrná a neodpovídá požadavku na „přiměřenou lhůtu“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval přiznání spravedlivého zadostiučinění ve výši 400 000 Kč. Soud konstatoval, že stěžovatel utrpěl jistou morální újmu, a přiznal mu z tohoto titulu částku 6 500 €. Na náhradě nákladů řízení přisoudil Soud stěžovateli částku 1 278 €, když zamítl požadovanou náhradu nákladů řízení vynaložených před vnitrostátními soudy.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. října 2005 ve věci stížnosti č. 57246/00 – Josef Vejmla proti České republice

Soud rozhodl o porušení stěžovatelova práva na urychlené vydání rozhodnutí o žádosti o propuštění z vazby zaručeného v článku 5 odst. 4 Úmluvy a stěžovateli přiznal na spravedlivém zadostiučinění celkem 5 020 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v květnu 1999 obviněn ze spáchání trestného činu krádeže a vzat do vazby rozhodnutím Okresního soudu v Ostravě. Stěžovatelovu stížnost Krajský soud v Ostravě zamítl koncem června 1999; rozhodnutí o tom doručil ve druhé polovině července 1999. V září 1999 podal stěžovatel ústavní stížnost proti vzetí do vazby, kterou Ústavní soud koncem října 1999 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Dne 25. října 1999 obdržel krajský státní zástupce v Ostravě stěžovatelovu žádost ze dne 21. října 1999 o propuštění na svobodu, zamítl ji a předal soudu, který ji obdržel dne 3. listopadu 1999. Okresní soud dne 5. listopadu 1999 prodloužil vazbu do 23. ledna 2000 a současně zamítl stěžovatelovu žádost o propuštění. Rozhodnutí bylo doručeno dne 11. listopadu 1999 stěžovateli a dne 15. listopadu 1999 jeho advokátovi, jenž okamžitě podal stížnost, kterou odůvodnil dne 1. prosince 1999; soud odůvodnění stížnosti obdržel dne 2. prosince 1999. Krajský soud stížnost zamítl dne 17. prosince 1999; toto rozhodnutí obdržel stěžovatelův advokát až dne 3. února 2000 a stěžovatel dokonce až dne 14. února 2000. Stěžovatel již ovšem tehdy pobýval na svobodě na základě rozhodnutí krajského státního zastupitelství ze dne 21. ledna 2000.

Stěžovatel byl v květnu 2002 odsouzen pro podílnictví na trestném činu krádeže motorového vozidla; Vrchní soud v Olomouci rozsudek potvrdil v dubnu 2003.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud připomněl, že článek 5 odst. 4 Úmluvy zaručuje osobám zbaveným svobody jednak právo na podání návrhu na řízení, jímž mohou zpochybnit zákonnost zbavení jejich svobody, jednak právo, aby po zahájení takového řízení bylo soudem urychleně rozhodnuto o zákonnosti jejich zbavení svobody a propuštění na svobodu, je-li zbavení svobody nezákonné.

Soud dále konstatoval, že dotčené ustanovení sice neukládá smluvním stranám povinnost zřídit dva stupně soudní soustavy pro účely přezkumu zákonnosti vzetí do vazby a žádostí o propuštění na svobodu, nicméně stát, který si takový systém zvolil (což je právě případ České republiky), by měl v zásadě přiznat osobám zbaveným svobody stejné záruky jak na prvním stupni, tak v odvolacím řízení. Jelikož se jedná o svobodu jednotlivce, musí stát jednat tak, aby řízení proběhlo v co nejkratší době.

Přestože Soud akceptoval argument vlády, že stěžovatelův advokát též způsobil zdržení, na základě srovnání projednávané věci s jinými případy, kdy Soud dospěl k závěru o porušení požadavku na „urychlenost“ ve smyslu článku 5 odst. 4, kde se jednalo o lhůtu dvaceti tří

dnů, respektive dvou měsíců a dvaceti čtyř dnů, Soud poznamenal, že průtahy, na něž stěžovatel poukazuje, jsou ještě delší (tři měsíce a třináct dní). Z pohledu Soudu se takto dlouhá doba jeví jako odepření práva „podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti zbavení svobody“.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění částku 39 000 Kč jakožto náhradu škody materiální a částku 300 000 Kč jako náhradu škody morální. Soud stěžovateli přiznal částku 3 000 € jako kompenzaci způsobené morální újmy a náhradu nákladů řízení ve výši 2 020 €, což je přibližně pětina stěžovatelem požadované částky.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. prosince 2005 ve věci č. 70861/01 – Petr Mlynář a Karel Mlynář proti České republice

Soud většinou hlasů konstatoval, že právo stěžovatelů na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Zamítl nicméně jejich návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.²

(i) Skutkové okolnosti případu

V září 1994 se stěžovatelé obrátili na Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou s návrhem na určení, že jsou oprávněnými osobami podle zákona o půdě. Okresní soud tento návrh v říjnu 1996 zamítl. Stěžovatelé podali proti jeho rozhodnutí odvolání, které bylo zamítnuto Krajským soudem v Brně v listopadu 1999. Následně stěžovatelé neuspěli ani s dovoláním k Nejvyššímu soudu, ani u Ústavního soudu, který jejich ústavní stížnost odmítl v červnu 2000.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že národní soudy postupovaly ve věci standardním tempem s výjimkou soudu druhého stupně, který ve věci rozhodoval více než tři roky. Většinou hlasů (5 ku 2) tak dospěl k závěru, že celkovou délku řízení (zhruba 5 let a 9 měsíců) není možno vzhledem ke konkrétním okolnostem případu považovat za přiměřenou. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy proto došlo.

Francouzský soudce a soudkyně za San Marino ve svém společném odchylném stanovisku vyjádřili názor, že Soud měl především hodnotit délku celého vnitrostátního řízení, nikoli délku řízení před soudy jednotlivých stupňů. Celková délka řízení v daném případě podle nich nepřekročila hranici přiměřenosti.

Soud zároveň jednomyslně zamítl jako zjevně neopodstatněnou námitku porušení článku 13 Úmluvy, kterou podle názoru vlády, jež se Soud rozhodl sdílet, stěžovatelé nedostatečně odůvodnili.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali na spravedlivém zadostiučinění částku 578 232 Kč. Soud se nicméně v této otázce přiklonil na stranu vlády, která tvrdila, že mezi porušením Úmluvy a údajnou škodou neexistuje žádná příčinná souvislost. Stěžovatelům proto nepřiznal žádné finanční odškodnění; náhradu nákladů řízení stěžovatelé nepožadovali.

² Stěžovatelé se rovněž dovolávali svého práva na pokojné užívání majetku (čl. 1 Protokolu č. 1) a práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy). Tyto jejich námitky byly Soudem zamítnuty jako nepřijatelné již v částečném rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti ze dne 10. prosince 2002.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. prosince 2005 ve věci č. 14044/04 – *Tomáš Thon proti České republice*

Soud konstatoval porušení práva stěžovatele na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a práva na účinný právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy a stěžovateli přiznal celkem 7 000 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovateli a jeho manželce se v roce 1995 narodila dcera. V září 1998 stěžovatelova manželka opustila společnou domácnost a dítě si odvedla s sebou. V říjnu 1998 pak podala u Okresního soudu v Litoměřicích návrh na svěřeni dcery do své výchovy a za tímto účelem také požádala o vydání předběžného opatření. O prvním z uvedených návrhů zatím nebylo meritorně rozhodnuto. Řízení po celou dobu probíhá v jednom stupni. Stěžovatel, navzdory svým četným žádostem, nebyl ani jednou vyslechnut.

Dosavadní průběh řízení je ve značné míře poznamenán nesmiřitelným postojem rodičů, zejména stěžovatele, který v červenci 1999 odvedl dceru proti vůli matky k sobě domů, kde o ni do současnosti pečuje. Předběžné opatření okresního soudu z října 2000, jímž mu bylo uloženo, aby dceru předal zpět její matce, ignoroval. Díky trvalému soužití dcery a stěžovatele se mezi nimi postupem doby vytvořila úzká citová vazba. Okresní soud proto předběžné opatření v říjnu 2003 zrušil a věc – s ohledem na bydliště nezletilé – postoupil Okresnímu soudu v Opavě.

Dalším charakteristickým rysem řízení je extenzivní využívání procesních návrhů ze strany stěžovatele, zejména opravných prostředků, o nichž musely opakovaně rozhodovat soudy vyšších instancí. Stěžovatel podal návrhy na změnu místní příslušnosti soudu, odvolání proti rozhodnutím, jimiž byly tyto návrhy zamítnuty, odvolání proti usnesení o vydání předběžného opatření, odvolání proti rozhodnutí o jeho výkonu, návrh na zrušení předběžného opatření s poukazem na změnu poměrů, návrh na přerušeni řízení o jeho výkonu, návrh na dočasné svěřeni dítěte do své péče, odvolání proti ustanovení opatrovníka a opakované námitky podjatosti soudců i odborného znalce. Z podnětu stěžovatele byla věc projednávána taktéž dvakrát Nejvyšším soudem i Ústavním soudem.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud se v první řadě zabýval námitkou nepřiměřené délky řízení o výkon rodičovské odpovědnosti ve vztahu k nezletilé dceři. Připustil, že věc je do určité míry složitá, zejména z důvodu přetrvávajícího napětí mezi rodiči. V této souvislosti zejména podrobil kritice přístup samotného stěžovatele, který nesplnil předběžné opatření, jež mu ukládalo předat dítě matce. Jak však uvedl, nebylo by spravedlivé stěžovateli zároveň vytýkat, že využíval různých právních prostředků, které mu vnitrostátní právo poskytuje na obranu svých zájmů. V tomto bodě Soud poznamenal, že stěžovatel od počátku řízení navrhoval, aby byla věc přidělena Okresnímu soudu v Opavě, v jehož územním obvodu s výjimkou období od září 1998 do července 1999 nezletilá trvale pobývá; jeho návrhu však bylo vyhověno teprve v říjnu 2003. Soud rovněž připomněl, že dosud nebylo vydáno rozhodnutí ve věci samé a že se věc stále nachází před soudem prvního stupně. Zdůraznil rovněž průtahy při předávání spisu mezi jednotlivými soudy a skutečnost, že od října 2000 se nekonalo žádné ústní jednání a že vyhotovení znaleckého posudku bylo zadáno až v roce 2004. Na základě těchto úvah Soud dospěl k závěru, že délka předmětného řízení porušuje požadavek „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Na poli článku 6 stěžovatel dále namítal nespravedlivost řízení. Soud jednak tyto námitky označil za předčasné, neboť řízení nadále probíhá, jednak je odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy s tím, že je stěžovatel nevznesl před Ústavním soudem.

b) K článku 8 Úmluvy

Stěžovatel dále namítal porušení svého práva na respektování soukromého a rodinného života, jež mělo být způsobeno v první řadě délkou předmětného řízení. Soud, přikloniv se k argumentu vlády, rozhodl, že s ohledem na závěr učiněný v souvislosti s článkem 6 odst. 1 Úmluvy není třeba posuzovat, zda v daném případě došlo k porušení článku 8.

Na poli uvedeného ustanovení stěžovatel dále namítal, že soudy nerespektují zájmy jeho nezletilé dcery. Soud poznamenal, že tato námitka je předčasná, neboť předmětné řízení dosud neskončilo. Stěžovatel ji navíc ani nevznesl před Ústavním soudem. Krom toho, stěžovatel se svou dcerou žije od července 1999, pročež nic nebrání rozvoji jejich rodinných vztahů. Tuto námitku proto Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

c) K článku 13 Úmluvy

Stěžovatel na poli článku 13 Úmluvy namítal, že nemá k dispozici účinný právní prostředek, jehož prostřednictvím by se mohl domoci nápravy nepřiměřené délky předmětného řízení; Soud s ohledem na svoji judikaturu shledal tuto část stížnosti za důvodnou.

Konečně, námitky stěžovatele, že neměl účinný právní prostředek, kterým by se mohl bránit proti porušení práva na spravedlivé řízení a na respektování svého soukromého a rodinného života, byly Soudem odmítnuty jako zjevně neopodstatněné.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální škody ve výši 581 508 Kč, tedy přibližně 19 600 €, a dále 9 000 € za utrpěnou morální újmu. Soud mu přiznal částku 6 000 € za veškerou tvrzenou újmu dohromady a dále pak částku 1 000 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. prosince 2005 ve věci č. 6019/03 – Věra Zemanová proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelky na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a přiznal stěžovatelce částku 1 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka se žalobou podanou v roce 2002 k Okresnímu soudu ve Strakonici domáhala, aby jejímu bývalému manželovi byla stanovena povinnost platit jí výživné.

Dne 22. května 2002 okresní soud žalobu stěžovatelky zamítl. Rozsudek byl dne 11. září 2002 potvrzen Krajským soudem v Českých Budějovicích. Rozsudek krajského soudu byl právnímu zástupci stěžovatelky doručen dne 26. září 2002.

Stěžovatelka podala dne 12. listopadu 2002 ústavní stížnost, kterou Ústavní soud dne 12. prosince 2002 odmítl jako podanou opožděně s tím, že lhůta pro podání ústavní stížnosti začala plynout dne 9. září 2002 a její konec připadl na 7. listopadu 2002.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Vládě nezbylo než připustit pochybení Ústavního soudu v situaci, kdy lhůta pro podání ústavní stížnosti dle § 72 odst. 2 zákona o Ústavním soudu začala plynout dnem doručení rozsudku krajského soudu, tj. dnem 26. září 2002, a nikoliv dnem 9. září 2002, jak ve svém usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti ze dne 12. prosince 2002 konstatoval Ústavní soud. Její konec pak připadl na 25. listopadu 2002 a nikoliv na 7. listopadu 2002. Ústavní stížnost stěžovatelky byla tudíž podána ve lhůtě stanovené zákonem o Ústavním soudu. Soud konstatoval, že stěžovatelka podala ústavní stížnost včas, čímž došlo k porušení jejího práva na přístup k soudu dle článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala na spravedlivém zadostiučinění částku 30 000 € a více než 1 700 € na nákladech řízení. Soud jí přiznal pouze částku 1 000 € jako náhradu nákladů řízení.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Ministr spravedlnosti rozhodl, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém pololetí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododdíl 1.1.1.). Žádný z rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu.

Žádná ze žádostí stěžovatelů o postoupení věci velkému senátu po rozsudku sedmičlenného senátu sekce nebyla podle očekávání úspěšná nebo o ní nebylo dosud rozhodnuto.

1.2. SMÍRNÁ UROVNÁNÍ PŘÍPADŮ

V uplynulém období bylo jednáno o smírném urovnání řady stížností. Účelnost a finanční hodnota smíru byly posouzeny v rámci konzultací s náměstký ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí. Vzhledem k tomu, že částky dohodnuté v rámci smírů nedosahují hodnoty 1 milion Kč, nepředkládají se jednotlivé případy k posouzení vládě.³

Ne ve všech těchto případech došlo ke smírnému urovnání (o schválených smírech je referováno v pododdílu 1.4.1.), nicméně zmíněné konzultace proběhly s pozitivním výsledkem u těchto stížností, jež se až na výjimky týkaly problematiky, většinou vskutku značné, délky soudního řízení:

- stížnost č. 30276/03 – *Milan Dušek proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o vydání věci, zahájeného v roce 1998;
- stížnost č. 28009/03 – *Věra Havlíčková proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o vypořádání společného jmění manželů, zahájeného v roce 1988;
- stížnost č. 38124/03 – *Jaroslav Kabát a ostatní proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o určení vlastnictví k nemovitostem, zahájeného v roce 1993;
- stížnost č. 38248/03 – *Jan Bačinský proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o vypořádání nároků po pracovním úrazu, zahájeného v roce 1994;
- stížnost č. 26668/03 – *Miroslav Bílý proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu škody, zahájeného v roce 1995;
- stížnost č. 7759/03 – *Bohumír Blížkovský proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení zahájeného v roce 1993;
- stížnost č. 5297/03 – *Martin Dosoudil a Jindra Chytráčková proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení, jež probíhalo v letech 1992 až 2004, jakož i problematiky výkonu rozhodnutí;
- stížnost č. 38050/03 – *Miloslav Forejt proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu škody, zahájeného v roce 1998;
- stížnost č. 43772/02 – *Jiřina Heská proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu škody způsobené pracovním úrazem, zahájeného v roce 1988;
- stížnost č. 16491/04 – *Jana Janská proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o výživném, zahájeného v roce 1999;
- stížnost č. 35446/03 – *Dagmar Křížanová a ostatní proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení zahájeného v roce 1992;

³ Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

- stížnost č. 38384/03 – *Hana Langrová proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o vypořádání společného jmění manželů, zahájeného v roce 1995;
- stížnost č. 24851/03 – *Marie Obstová a Ladislav Obst proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o výkon rozhodnutí, které probíhalo v letech 1990 až 2005;
- stížnost č. 19401/03 – *Růžena Pálková proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu za užívání nemovitosti, zahájeného v roce 1995;
- stížnost č. 26656/03 – *Jaroslav Pravda proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení zahájeného v roce 1993;
- stížnost č. 24846/03 – *TOMA, s. r. o. proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o určení členství v družstvu, jež probíhalo v letech 1991 až 2005;
- stížnost č. 25309/03 – *Ludvík Uhlíř proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o ochranu osobnosti, vedeného v letech 1996 až 2003;
- stížnost č. 38129/03 – *Barbora Budzowská proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o vypořádání společného jmění manželů, které probíhalo v letech 1993 až 2004;
- stížnost č. 36854/03 – *Hana Bušková proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení, zahájeného v roce 1992;
- stížnost č. 217/03 – *Hana Čapková proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení finančního obnosu, zahájeného v roce 1996;
- stížnost č. 518/04 – *Marie Danielková proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradě škody způsobené pracovním úrazem, jež probíhalo v letech 1995 až 2003;
- stížnost č. 671/03 – *Tomáš Doležal a Jaroslav Mareš proti České republice*: stížnost se týká délky trestního řízení s někdejšími členy představenstva Komerční banky, které bylo zahájeno v roce 2000;
- stížnost č. 39525/03 – *Dana Grymová proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o určovací žalobě ke vkladu na vkladní knížce, o níž se vedl spor v letech 1997 až 2004;
- stížnost č. 524/04 – *Libuše Karbusová proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zvýšení výživného pro nezletilé dítě, jež bylo vedeno v letech 1998 až 2004, a následných problémů s výkonem rozsudku;
- stížnost č. 42271/02 – *Hana Komendová proti České republice*: stížnost se týká nedostatku kompenzace za právo náhradního užívání pozemků, které stěžovatelka restituovala;
- stížnost č. 38378/03 – *Lubomír Krátký proti České republice*: stížnost se týká délky sporu o vypořádání společného jmění manželů, jež probíhal v letech 1993 až 2004;
- stížnost č. 36095/03 – *Jaromír Kudrnáč proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení zahájeného v roce 1992;
- stížnost č. 39532/03 – *Zdeněk Ledr proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení finančního obnosu, jež probíhalo v letech 1991 až 2004;
- stížnost č. 5521/03 – *Petr Meier a Gerte Gráfová proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení vedeného v letech 1992 až 2004;
- stížnost č. 44231/02 – *Moravia Shop Invest, s. r. o. proti České republice*: stížnost se týká délky územního řízení a v rámci něho probíhajícího soudního sporu o určení vlastnictví, jež bylo zahájeno v roce 2000;
- stížnost č. 25373/03 – *Josef Musil proti České republice* (č. 1): stížnost se týká délky restitučního řízení započatého v roce 1995;
- stížnost č. 22781/03 – *Jan Roub proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu škody, zahájeného v roce 1997, a trestního řízení zahájeného v roce 1999; obě řízení skončila v roce 2004;

- stížnost č. 21377/02 – *SKOMA, spol. s r. o. proti České republice*: stížnost se týká délky dvou řízení o zaplacení finančních částek, jež byla zahájena v roce 1994, přičemž jedno z řízení skončilo v roce 2001;
- stížnost č. 42420/02 – *TRIADA, spol. s r. o. proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení finanční částky, jež bylo zahájeno v roce 1997;
- stížnost č. 16226/04 – *Lenka Zámečnicková a Michal Zámečník proti České republice*: stížnost se týkala délky řízení o výživné, jež bylo započato v roce 1999;
- stížnost č. 5241/03 – *Františka Zbořilová proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o žalobě na zaplacení finanční částky, zahájeného v roce 1993.

U následujících stížností sice též proběhla meziresortní konzultace s pozitivním výsledkem, nicméně rozhodnutí bylo dosaženo až na poradě náměstků ministrů konané dne 9. ledna 2006:

- stížnost č. 10266/03 – *Jaroslav Chroust proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení finanční částky, zahájeného v roce 1996;
- stížnost č. 22598/03 – *Instaplast, spol. s r. o. proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení finanční částky, které bylo zahájeno v roce 1994;
- stížnost č. 14271/03 – *Tomáš Jakoubek proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu škody na zdraví, přičemž žaloba byla podána v roce 1989;
- stížnost č. 28420/04 – *Jiří Jedlička proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o zaplacení finanční částky, které trvá od roku 2000;
- stížnost č. 4385/04 – *Miloš Jeřábek a Bohumil Míča proti České republice*: stížnost se týká délky dvou, od roku 1985 společně projednávaných, řízení o náhradu škody způsobené nemocí z povolání, jež byla zahájena v letech 1984 a 1985;
- stížnost č. 337/03 – *Renata Koutecká proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o vyklizení bytu, jež probíhalo v letech 1994 až 2005;
- stížnost č. 26643/02 – *Josef Kuja proti České republice*: stížnost se týká délky trestního stíhání, které trvalo od roku 1993 do roku 2003;
- stížnost č. 17670/03 – *Karel Mauer proti České republice* (č. 1): stížnost se týká délky řízení o vyškrtnutí ze seznamu StB, které bylo zahájeno v roce 1997;
- stížnost č. 19883/05 – *Josef Musil proti České republice* (č. 2): stížnost se týká délky restitučního řízení započatého v roce 1995;
- stížnost č. 9624/03 – *Přemysl Sedláček proti České republice*: stížnost se týká délky občanskoprávního sporu, jenž probíhal v letech 1988 až 2002;
- stížnost č. 19928/03 – *Jaromír Tichý proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu škody na zdraví, které bylo zahájeno v roce 1999;
- stížnost č. 12171/03 – *Miloš Knorr proti České republice*: stížnost se týká délky restitučního řízení, jež se odehrávalo v letech 1995 až 2004;
- stížnost č. 12745/03 – *Hynek Maňák proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu za užívání pozemku, zahájeného v roce 1992;
- stížnost č. 21432/03 – *Karel Mauer proti České republice* (č. 2): stížnost se týká délky řízení o náhradu škody na zdraví, které stěžovatel zahájil v roce 1998;
- stížnost č. 35039/02 – *Jiřina Podzimeková a Tomáš Podzimek proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradu škody, které bylo zahájeno v roce 1990;
- stížnost č. 7419/03 – *Josef Svoboda proti České republice*: stížnost se týká práva pokojně užívat majetek svědčícího povinné osobě v restituci;
- stížnost č. 34324/03 – *Anděla Šárková proti České republice*: stížnost se týká délky řízení o náhradě škody způsobené nemocí z povolání, které probíhalo v letech 1987 až 2004;

- stížnost č. 4371/03 – *Václav Špaček proti České republice* (č. 1): stížnost se týká dvojice řízení o vymození pohledávek stěžovatele vůči dvěma dlužníkům, která byla zahájena v letech 1996 a 1997, přičemž první z nich stále probíhá;
- stížnost č. 13754/03 – *Václav Špaček proti České republice* (č. 2): stížnost se týká délky řízení o vymození finanční částky, které spolu s exekucí řízení probíhalo v letech 1995 až 2003.

1.3. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o sedmi komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i dvě stížnosti proti České republice, které předtím nebyly vládě oznámeny.

1.3.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Těchto sedm stížností se týkalo především problematiky délky soudních řízení, ve dvou případech v kombinaci s porušením práva na rodinný život a zákazu diskriminace otců (*Kotan, Choc*), v jednom případě v kombinaci s právem pokojného užívání majetku u povinné osoby v restituci (*Mohylová*), dále práva na spravedlivý trestní proces (*Bagir-Zade*) a práva na zákonný základ daňové povinnosti (*CBC-Union*).

Je však ještě třeba upozornit na to, že vzhledem k společnému rozhodování o přijatelnosti a odůvodněnosti stížností (článek 29 odst. 3 Úmluvy), které se v praxi stává pravidlem, obsahují rozsudky Soudu fakticky i řadu rozhodnutí o přijatelnosti, ať už s pozitivním výsledkem (což znamená, že počet stížností prohlášených za přijatelné samostatným rozhodnutím bude pomalu klesat a limitovat k nule) nebo s negativním výsledkem (viz výše kromě jiných např. rozsudek *Tetourová*).

Vedle rozhodnutí o přijatelnosti obsažených v rozsudcích Soud vydal před komunikací stížnosti vládě v řadě případů částečná rozhodnutí o přijatelnosti těchto stížností. Jedná se v podstatě o senátní rozhodnutí, jimiž se prohlašují určité stížnostní námitky za nepřijatelné bez komunikace stížnosti vládě.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. srpna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 68376/01 – *Josef Košek proti České republice*

Soud jednomyslně akceptoval argument vlády, že stěžovatel délku vnitrostátního soudního řízení ve své stížnosti nekritizuje.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel vedl v letech 1991 až 2000 na čtyřech stupních soudní soustavy restituční řízení.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Vzhledem k tomu, že stěžovatel ve stížnosti zmiňoval „neuvěřitelné prodlevy“ při vyřizování jeho restituční věci, vyzval Soud strany, aby se vyjádřily k otázce délky řízení na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Podle vlády z textu stížnosti ve skutečnosti nevyplývalo, že by se týkala i možného porušení práva na soudní řízení v přiměřené lhůtě; stěžovatel se zejména domáhal vydání nemovitostí. Stěžovatel na to reagoval s tím, že se vláda ve svém stanovisku věnuje pouze podružným otázkám, jako je délka řízení, a nezabývá se vůbec podstatou věci. (Stěžovatel zřejmě nevzal na vědomí částečné rozhodnutí Soudu o přijatelnosti stížnosti ze dne 2. prosince 2003, v němž byly ostatní části jeho stížnosti odmítnuty.)

Soud k tomu uvedl, že v situaci, kdy stěžovatelovy námitky byly zmatené, obrátil se na strany s otázkou týkající se délky řízení. Vláda se proti tomu ostře ohradila a stěžovatel neprojevil úmysl kritizovat délku řízení. Ježto se ani v korespondenci týkající se stížnosti stěžovatel nedomáhal uplatnění článku 6 odst. 1 Úmluvy, Soud je toho názoru, že otázka délky řízení nevystala a že skutkové okolnosti případu není nutno na poli článku 6 odst. 1 hodnotit.⁴

Zbytek stížnosti tedy Soud prohlásil za zjevně neopodstatněný.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 6. září 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 75115/01 – *Dagmar Mohylová proti České republice*

Stěžovatelka v řízení před Evropským soudem pro lidská práva namítala porušení svého práva na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Soud prohlásil stížnost v obou bodech za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka vystupovala jako odpůrce v řízení o povinnosti uzavřít písemnou dohodu o vydání věci podle zákona o mimosoudních rehabilitacích. Řízení bylo zahájeno před Okresním soudem ve Frýdku-Místku v dubnu 1995 a skončilo v listopadu 2001. Věc bylo projednávána celkem na čtyřech stupních soudní soustavy, přičemž soud prvního stupně rozhodoval dvakrát a soud druhého stupně třikrát. Nejvyšší soud rozhodoval o dvou dovoláních a Ústavní soud o třech ústavních stížnostech.

Stěžovatelce byla rozhodnutími vnitrostátních soudů uložena povinnost vydat navrhovatelům nemovitost, kterou v roce 1989 koupila od státu jako konfiskát (předmětná nemovitost připadla státu v důsledku odsouzení původních vlastníků za trestný čin opuštění republiky).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Právo na pokojné užívání majetku

Případ stěžovatelky se typově shoduje s jiným případem stížnosti osob povinných vydat věc v restituci, kterým se Soud zabýval v relativně známém rozsudku *Pincová a Pinc proti České republice* ze dne 5. listopadu 2002. Vláda se proto ve svém stanovisku k přijatelnosti a odůvodněnosti stížnosti ze dne 21. září 2004 soustředila na to, aby upozornila Soud na dílčí skutečnosti, které oba případy od sebe odlišují, a které by tak ve svém souhrnu mohly dovolit Soudu dojít k opačnému závěru, než jaký v otázce respektování článku 1 Protokolu č. 1 učinil v (do jisté míry precedenčním) rozsudku *Pincová a Pinc*.

Soud ve svém nynějším rozhodnutí znovu nijak nezpochybnil legitimitu restitučních zákonů, pouze zopakoval, že snaha o zmírnění minulých křivd nemůže vést ke křivdám novým. Následně zejména zkoumal, zda na stěžovatelku nebylo vnitrostátními soudy uvaleno nepřiměřené břemeno. V této souvislosti zohlednil řadu aspektů, kterými se případ stěžovatelky od případu stěžovatelů Pincových a na něž upozornila vláda (stěžovatelka Soudu nedoložila, že by náhrada, kterou za vydaný majetek obdržela nebo mohla obdržet, byla neadekvátní; okolnosti, za kterých stěžovatelka majetek nabyla, byly z hlediska osobních a sociálních poměrů povinných osob podstatně odlišné od případu Pincových: nemovitost nebyla pro stěžovatelku jedinou možností bydlení a tato nemohla ani tvrdit, že majetek nabyla v dobré víře).

Soud proto uzavřel, že v případě stěžovatelky se státním orgánům podařilo zachovat spravedlivou rovnováhu mezi obecným zájmem a ochranou práva na pokojné užívání majetku.

⁴ Lze si klást otázku, proč Soud pokládá zmatené stížnosti za kauzy způsobilé dalšího projednání. Vláda sice vznesla obdobnou námitku ve více případech, avšak pouze v této naprosto extrémní věci Soudu zřejmě skutečně nezbylo, než aby stížnost odmítl.

Stížnost na porušení článku 1 Protokolu č. 1 byla proto prohlášena za zjevně neopodstatněnou.

b) Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě

Předmětné vnitrostátní řízení trvalo zhruba šest a půl roku.

Soud uvedl, že řízení bylo do určité míry složité. Stěžovatelka k jeho délce přispěla tím, že opakovaně žádala o odročení nařízených soudních jednání. Vzhledem k těmto skutečnostem a k tomu, že v postupu vnitrostátních soudů nebyla zjištěna žádná významná období nečinnosti, konstatoval Soud, že délka řízení nebyla nepřiměřená. Také tuto část stížnosti proto prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 6. září 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 74151/01 – Pavel Kohout a Jelena Mašínová proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou stížnost na porušení práva stěžovatelů na řízení o jejich občanských právech a závazcích v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1993 chystala Česká televize obnovenou premiéru celovečerního filmu „Sedm zabitých“, původně natočeného v roce 1965. Stěžovatelé jako jeho autoři se chtěli na jeho opětovném uvedení rovněž podílet. Česká televize však toto jejich přání nerespektovala a navzdory nesouhlasu jejich, výrobce filmu a ochranné organizace DILIA film odvysílala.

V březnu 1994 podali stěžovatelé u Městského soudu v Praze žalobu o zákaz porušování autorského práva a přiměřené zadostiučinění za neoprávněné užití díla ve výši 100 000 Kč.

V prvním rozsudku z dubna 1995 městský soud žalobu zamítl pro nedostatek aktivní legitimace stěžovatelů. Vrchní soud v Praze tento rozsudek v červnu 1996 potvrdil. Stěžovatelé se však následně obrátili na Ústavní soud, který v únoru 1998 nálezem obě předchozí rozhodnutí zrušil, v důsledku čehož se věc vrátila před soud prvního stupně. Městský soud v září 1999 žalobu stěžovatelů opět zamítl. Vrchní soud v odvolacím řízení v lednu 2001 jeho rozsudek částečně změnil, když každému ze stěžovatelů přiznal zadostiučinění ve výši 30 000 Kč.

Věc byla pravomocně skončena v březnu 2001.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé ve zbytku své stížnosti poukazovali na nepřiměřenou délku občanskoprávního řízení. Vláda sice neměla při zpracování stanoviska ke stížnosti k dispozici spis zamražený po povodních v roce 2002, vznesla nicméně řadu argumentů, jimiž především doložila jak právní, tak skutkovou složitost věci (právní základ sporu spočíval ve dvou smlouvách uzavřených před více než třiceti lety, které navíc stěžovatelé nedoložili a jejichž neplatnost sami popírali, před obecnými soudy ovšem nenavrhli důkazy, jimiž by měl být obsah smluv prokázán; složité bylo i řešení problému právního nástupnictví po výrobci filmu).

Posuzované období trvalo téměř sedm let a řízení proběhlo na třech stupních soudní soustavy. Soud vyslovil, že věc, jejíž význam pro stěžovatele zhodnotil jako relativně menší, byla vzhledem k specifčnosti předmětu sporu (ochrana autorských práv) a dávné době, v níž sporné okolnosti nastaly, složitější; kritice podrobil i chování samotných stěžovatelů. Vnitrostátní soudy postupovaly ve věci bez zbytečných průtahů: městský soud vydal první rozsudek pouhý rok po zahájení řízení a ostatní rozhodnutí byla vydávána v přiměřených časových intervalech. Jako přiměřené hodnotil Soud také období devatenácti a čtrnácti měsíců, po kterých vydaly po řadě městský soud a vrchní soud svá druhá rozhodnutí.

Ve světle všech skutečností dospěl Soud k závěru, že délka řízení nepřekročila požadavek přiměřenosti zakotvený v článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. září 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 68741/01 – *CBC-Union, s. r. o. proti České republice*

Stěžovatelská společnost v řízení před Evropským soudem pro lidská práva namítala porušení svého práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě). Soud prohlásil stížnost většinou hlasů za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelská společnost uzavřela na základě dražby v roce 1993 smlouvu o koupi nemovitosti. Finanční úřad jí následně vyměřil darovací daň z částky, kterou představoval rozdíl mezi cenou sjednanou v kupní smlouvě a cenou zjištěnou podle oceňovacího předpisu. Stěžovatelská společnost se proti platebnímu výměru odvolala s tím, že v té době platný předpis (zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí) jí zaplacení darovací daně v daném případě neukládá. Příslušné finanční ředitelství její odvolání zamítlo. Stejně tak stěžovatelská společnost neuspěla ani se žalobou ke krajskému soudu. Následná ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Podle § 6 odst. 1 zákona (ve znění účinném v roce 1993) předmětem daně darovací bylo nabytí majetku na základě právního úkonu, a to jinak než smrtí zůstavitele, pokud k němu došlo zcela nebo zčásti bezúplatně. Základem daně darovací podle § 7 odst. 1 zákona byla cena majetku, který byl předmětem této daně, snižená o taxativně vyjmenované položky, mezi které náležela úplata v případě, kdy majetek byl nabýván jen zčásti bezúplatně. V § 7 odst. 2 pak bylo stanoveno, že cenou u nemovitostí je cena zjištěná podle zvláštního předpisu platná v den nabytí nemovitosti. Předmětem daně z převodu nemovitostí podle § 9 odst. 1 písm. a) zákona byl převod nebo přechod vlastnictví k nemovitostem, pokud k němu došlo zcela nebo zčásti úplatně. Základem daně z převodu nemovitostí podle § 10 písm. a) byla cena nemovitosti zjištěná podle oceňovacího předpisu připadající na zčásti úplatný převod.

Pokud tedy vlastnictví k nemovitosti bylo převedeno za cenu nižší než cenu zjištěnou, byl převod považován za částečně úplatný a částečně bezúplatný. Souhrn základů obou daní pak odpovídal ceně nemovitosti zjištěné podle oceňovacího předpisu a daní byl zatížen jak ten, kdo získal úplatu za převod nemovitosti, tak ten, kdo nabyl část nemovitosti z pohledu zákona o daních bezúplatně.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se po shrnutí argumentů obou stran a své vlastní judikatury v dané oblasti zabýval otázkou, zdali povinnost zaplatit darovací daň byla stěžovatelské společnosti uložena na základě právního předpisu, který byl pro ni dostupný, a zda konkrétní obsah takového právního předpisu byl pro ni předvídatelný. V této souvislosti konstatoval, že k uložení povinnosti došlo na základě zákona, který byl uveřejněn ve Sbírce zákonů, a byl tedy pro stěžovatelskou společnost dostupný. Soud dal rovněž zapravdu vládě, že příslušná ustanovení zákona byla formulována dostatečně přesně na to, aby umožňovala stěžovatelské společnosti (byť případně s využitím právní rady) předvídat, že v důsledku uzavření smlouvy jí vznikne daňová povinnost.

Právo stěžovatelské společnosti na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 proto porušeno nebylo.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 3. listopadu 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 22993/03 – *Ilgar Bagir-Zade proti České republice*

Senát druhé sekce Soudu po stanovisku vlády označil za nepřijatelnou stížnost týkající se tvrzeného porušení práva na spravedlivý proces jako celek (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a práv obviněného být seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu a na obhajobu [článek 6 odst. 3 písm. a) a b) Úmluvy], jakož i práva na uložení zákonného trestu (článek 7 odst. 1 Úmluvy).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel, státní příslušník Ázerbájdžánu, byl v květnu 2000 obviněn z trestného činu ublížení na zdraví ve spolupachatelství, byl mu ustanoven obhájce a byl vzat do vazby. V říjnu 2000 byla na stěžovatele podána Krajským státním zastupitelstvím v Ústí nad Labem obžaloba pro výše uvedený trestný čin.

V prosinci 2000 vydal Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudek, kterým stěžovatele odsoudil pro spáchání trestného činu ublížení na zdraví. Vrchní soud v Praze rozsudek krajského soudu v celém rozsahu zrušil a věc mu vrátil k novému projednání, přičemž upozornil, že předmětný skutek může být nově kvalifikován jako trestný čin vraždy.

V listopadu 2001 vynesl krajský soud nový rozsudek, ve kterém dospěl ke stejným závěrům jako v rozsudku předešlém. I přes názor vrchního soudu neshledal, že by byly naplněny znaky trestného činu vraždy.

V únoru 2002 vrchní soud zrušil rozsudek krajského soudu v části týkající se stěžovatele a odsoudil ho pro spáchání trestného činu vraždy k trestu odnětí svobody v trvání deseti roků a k trestu vyhoštění na dobu neurčitou. Vrchní soud konstatoval, že krajský soud dle jeho pokynu provedl důkazy potřebné pro věcně spravedlivé rozhodnutí, přičemž nepovažoval za nutné provést důkazy navržené stěžovatelem. Pochybil však, když jednání stěžovatele posoudil toliko jako trestný čin ublížení na zdraví.

Stěžovatel podal dovolání, jež směřovalo proti odlišným skutkovým závěrům odvolacího soudu. Dovolání bylo odmítnuto. Ústavní stížnost stěžovatele, ve které namítal porušení svého práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces, byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

Stěžovatel namítal porušení článku 6 odst. 1, 2 a 3 písm. d), jakož i článku 7 odst. 1 Úmluvy. Věcně se stížnost týkala především provádění důkazů a jejich hodnocení ze strany národních soudů, jakož i změny právní kvalifikace skutku, z jehož spáchání byl stěžovatel obviněn.

Otázky Soudy směřovaly k porušení samotného článku 6 odst. 1 Úmluvy; Soud se rovněž dotázal, zda byl stěžovatel vzhledem ke změně právní kvalifikace skutku provedené odvolacím soudem podrobně seznámen s povahou a důvody obvinění proti němu [článek 6 odst. 3 písm. a) Úmluvy] a zda měl s ohledem na to přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby [článek 6 odst. 3 písm. b) Úmluvy].

Soud se předně v souladu se svojí judikaturou rozhodl neposuzovat námitky stěžovatele na porušení článku 6 odst. 1 a 3 Úmluvy odděleně. Soud dále právně kvalifikoval námitky obsažené ve stížnosti tak, že se vztahují ke článku 6 odst. 1 a 3 písm. a) a b) Úmluvy. Následně pak zamítl námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, kterou vznesla vláda.

Na poli článku 7 odst. 1 Úmluvy Soud konstatoval, že z protokolů o jednáních, jejichž opravu stěžovatel nevyžadoval, vyplývá, že byl upozorněn na možnou změnu kvalifikace skutku, příslušné usnesení vrchního soudu bylo ostatně jemu i jeho právnímu zástupci doručeno. Právní zástupce (i stěžovatel) se následně účastnil jednání před krajským soudem v listopadu 2001, což znamená, že nepodcenil možnost překvalifikování skutku. Nadto, tato možnost vyplývala i z obsahu odvolání státního zástupce proti druhému rozsudku krajského soudu. Z uvedeného vyplývá, že stěžovatel mohl předvídat, že skutek bude překvalifikován na vraždu.

Pokud jde o hodnocení důkazů, Soud, ostatně jako již mnohokrát, uvedl, že přípustnost důkazů a jejich hodnocení je v první řadě záležitostí vnitrostátního práva a národních soudů. Soud není příslušný k tomu, aby se vyslovil o vině stěžovatele, a může pouze zhodnotit, zda řízení jako celek bylo spravedlivé. Soud ovšem neshledal pochybení ve způsobu, jakým národní soudy shromáždily důkazy a odůvodnily svá odsuzující rozhodnutí.

K námitce týkající se práva na obhajobu Soud poznamenal, že stěžovatel měl v průběhu celého trestního řízení obhájce, který soudům předkládal argumenty na obhajobu stěžovatele.

Řízení jako celek tedy nebylo nespravedlivé a k porušení Úmluvy nedošlo.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 26136/03 – *Petr Kotan proti České republice*

Soud rozhodl jednomyslně prohlásit za nepřijatelnou stížnost týkající se především údajného porušení různých aspektů práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy), zásahu do rodinného života (článek 8 Úmluvy), překročení zákazu diskriminace v rodinném životě a mezi manželi (článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7).⁵

(i) Skutkové okolnosti případu

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 z listopadu 1998 byl pro dobu po rozvodu rodičů stěžovatelův syn svěřen do výchovy matky (v té době bylo dítěti 5 let). Styk stěžovatele s nezletilým byl upraven rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 z dubna 2000, kterým bylo mimo jiné stanoveno, že stěžovatel má právo se s nezletilým stýkat každý sudý týden v roce v době od pátku 15:30 hodin do neděle 18:00 hodin a v některých dalších termínech (o vánočních a velikonočních svátcích a o hlavních školních prázdninách).

Stěžovatel ve své stížnosti ze srpna 2003 namítal, že matka nezletilého rozhodnutí soudu z roku 2000 nerespektuje a nezletilého mu již dva roky nepředává. Soud je v dané věci údajně nečinný, nejedná vůči stěžovateli spravedlivě a nestranně, nezajišťuje mu v probíhající řízení rovná práva, diskriminuje ho z důvodu pohlaví, a nerespektuje tak jeho rodinný život.

Vnitrostátní orgány po neúspěšné snaze přimět matku k respektování příslušného rozhodnutí soudu mírnějšími prostředky nakonec v září 2003 přistoupily k výkonu rozhodnutí odnětím nezletilého matce a jeho předáním stěžovateli. V současné době by měl být styk stěžovatele s nezletilým umožňován matkou bez výraznějších problémů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Vláda Soudu předložila, vedle relevantních právních argumentů, podrobný popis skutkových okolností případu (soudy se v rámci probíhajícího opatrovnického řízení zabývaly nejen výkonem práva stěžovatele na styk se svým synem, ale celou řadou dalších návrhů: na úpravu styku nezletilého s babičkou a se sourozenci, na svěřením nezletilého do péče stěžovatele, na zvýšení či naopak snížení výživného pro nezletilého, atd.) a ke svému stanovisku přiložila několik desítek dokumentů, ze kterých bylo možné alespoň částečně si udělat obrázek o tom, v jaké situaci se nacházely národní soudy, když měly rozhodovat o tom, zda a jakým způsobem přistoupit k výkonu rozhodnutí o úpravě styku mezi stěžovatelem a nezletilým.

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud v první řadě akceptoval návrh vlády a otázkou délky řízení o výkon rozhodnutí o úpravě styku stěžovatele se svým synem se rozhodl zabývat pouze na poli článku 8 Úmluvy.

Další námitky porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy, které stěžovatel vznesl, Soud odmítl pro opožděnost (stížnost na nepřiměřenou délku řízení o úpravě styku pravomocně ukončeného v roce 2000), pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy (stížnost na porušení

⁵ Stěžovatel tvoří společně s pány Fialou, Chocem, Pedovičem, Křížem a Paterou první skupinu stěžovatelů náležejících k organizaci Spravedlnost dětem (www.iustin.cz), která sdružuje otce bojující za svá práva na styk s nezletilými dětmi a opakovaně poukazuje na údajnou systémovou diskriminaci otců při rozhodování soudů v opatrovnických sporech. Stížnosti pánů Fialy, Pedoviče, Kříže a Patery byly prohlášeny za částečně přijatelné; ke stížnosti pana Choce viz níže.

práva na spravedlivost řízení a na nestranný soud) a pro zjevnou neopodstatněnost (stížnost na porušení práva na účinný právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy ve spojení s článkem 6 odst. 1 Úmluvy).

b) K článku 8 Úmluvy

Soud zopakoval, že podle své ustálené judikatury článek 8 sice směřuje zejména k ochraně jednotlivce před svévolnými zásahy státních orgánů, ale nadto ukládá státu pozitivní povinnosti spočívající v účinném „respektování“ rodinného života. Je-li tedy prokázána existence rodinného vztahu, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu, a měl by přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi rodičem a dítětem. Tato povinnost ovšem není absolutní. Státní orgány musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejvyšší zájem dítěte a jeho práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy. Rozhodující je zjistit, zda státní orgány přijaly za účelem usnadnění styku veškerá opatření, která od nich bylo možné v tomto případě rozumně očekávat.

V případě stěžovatele si Soud zejména všiml, že právo stěžovatele na styk s vlastním synem bylo po celou dobu v zásadě zaručeno rozhodnutím soudu z roku 2000 a státní orgány (soudy ve spolupráci s opatrovnickým orgánem) činily řadu kroků k tomu, aby zajistily výkon tohoto práva stěžovatele. Řídily se přitom zejména názory znalců, rodinnou situací a přáními nezletilého. Přijímaná opatření se vyznačovala stupňující mírou donucení a vyústila nejen ve výkon rozhodnutí odnětím nezletilého matce, ale také v uložení pokuty a odsouzení matky v trestním řízení. I když Soud nepřehlédl, že ne vždy soudy postupovaly ve věci s takovou péčí, jakou by si daná věc a její význam pro stěžovatele vyžadovaly, konstatoval s uspokojením, že se styk stěžovatele se synem podařilo nakonec obnovit.

Skutkové okolnosti případu tak podle Soudu nesvědčí o tom, že by státním orgánům mohlo být vyčítáno, že nepodnikly příslušné a dostatečné kroky k tomu, aby stěžovateli zajistily respektování jeho práva na styk s dítětem, a tím i práva na rodinný život. I když si je vědom frustrace stěžovatele plynoucí z nemožnosti stýkat se se svým synem, musí na druhou stranu poznamenat, že ze spisu vyplývá, že se stěžovatel nechoval ke svému dítěti vždy zcela vhodně a empaticky. Tato část stížnosti proto byla zamítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

c) K článku 14 Úmluvy

Soud ponechal stranou řešení otázky vyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy, neboť část stížnosti týkající se porušení zákazu diskriminace je podle jeho názoru v každém případě nepřijatelná z jiných důvodů.

Soud v této souvislosti poznamenal, že stěžovatel na poli článku 14 Úmluvy argumentuje zčásti tvrzeními o obecné situaci v České republice a zčásti tvrzeními, se kterými se Soud již vypořádal na poli článku 8 Úmluvy. Konstatoval, že ze spisu nijak nevyplývá, že by postup soudů byl nějak ovlivněn pohlavím stěžovatele; jejich rozhodnutí naopak dostatečně vypovídají o tom, že se řídily takovými aspekty, jako je rodinná situace a chování rodičů a dítěte. Stížnost na porušení zákazu diskriminace proto Soud zamítl jako nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 25213/03 – *Lubomír Choc proti České republice*

Soud rozhodl většinou hlasů prohlásit za nepřijatelnou stížnost týkající se především údajného porušení různých aspektů práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy), zásahu do rodinného života (článek 8 Úmluvy), překročení zákazu diskriminace v rodinném životě a mezi manželi (článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7).

(i) Skutkové okolnosti případu

V únoru 1999 podal stěžovatel návrh na úpravu styku se svou dcerou (v té době měla necelé dva roky), o němž bylo v květnu 1999 rozhodnuto tak, že stěžovatel je oprávněn se s nezle-

tilou stýkat v každém sudém týdnu v roce (kromě období od 1. července do 31. srpna) ve středu od 15:00 do 17:00 a každoročně 25. prosince od 15:00 do 17:00.

Dne 22. ledna 2001 podal stěžovatel návrh na rozšíření úpravy styku s nezletilou. Zejména na základě vypracovaného znaleckého posudku Obvodní soud pro Prahu 2 v červnu 2002 rozhodl, že se styk nezletilé se stěžovatelem neupravuje, a dal oběma rodičům prostor, aby se dohodli na spolupráci s psychologem. Odvolací soud toto rozhodnutí v prosinci 2002 zrušil, neboť v době od vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně se ukázalo, že rodiče nejsou schopni se dohodnout.

V červnu 2004 soud prvního stupně vyhlásil rozsudek, kterým byla mimo jiné stanovena úprava styku stěžovatele s nezletilou. Podle tohoto rozhodnutí je stěžovatel oprávněn stýkat se s nezletilou v každém sudém týdnu v roce v pondělí v době od 14:00 do 15:00 hodin po dobu prvních pěti styků v dětském centru za přítomnosti psychologa a podle jeho pokynů. Po skončení tohoto období je otec oprávněn se s nezletilou stýkat v každém sudém týdnu v roce v sobotu od 14:00 do 18:00 hodin. Obvodní soud navíc rozhodl, že tyto části výroku rozsudku jsou předběžně vykonatelné.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel ve své stížnosti ze srpna 2003 namítal, že matka nezletilé rozhodnutí soudu z roku 1999 nerespektuje a nezletilou mu již dva roky nepředává. Soud je v dané věci údajně nečinný, nejedná vůči stěžovateli spravedlivě a nestranně, nezajišťuje mu v probíhajícím řízení rovná práva, diskriminuje ho z důvodu pohlaví, a nerespektuje tak jeho rodinný život.

Vláda k obhajobě v této věci přistoupila obdobně jako v kauze *Kotan* (viz výše).

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud se v první řadě vypořádal s námitkou nepřiměřené délky řízení o návrhu stěžovatele z ledna 2001. Po zhodnocení všech konkrétních okolností případu dospěl nakonec k závěru, že k porušení požadavku na rozhodnutí v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo.

Další námitky porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy, které stěžovatel vznesl, Soud odmítl pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy (stížnost na porušení práva na spravedlivost řízení a na nestranný soud) a pro zjevnou neopodstatněnost (stížnost na porušení práva na účinný právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy ve spojení s článkem 6 odst. 1 Úmluvy). V této souvislosti výslovně uvedl, že ústavní stížnost představuje v zásadě (s výjimkou stížností na nepřiměřenou délku řízení) účinný vnitrostátní prostředek nápravy, který je třeba v souladu s článkem 35 odst. 1 Úmluvy vyčerpat před podáním stížnosti k Soudu.

b) K článku 8 Úmluvy

Východiska pro rozhodování Soudu se tu shodovala s těmi, která Soud naznačil v rozhodnutí ve věci *Kotan* (viz výše).

Soud si zejména povšiml, že styk stěžovatele s nezletilou probíhal (byť nepravdivě) na základě rozhodnutí soudu z roku 1999 až do června 2001. Státní orgány se podle názoru Soudu poté snažily stěžovateli zajistit výkon práva na styk (zejména prostřednictvím spolupráce soudu, opatrovnického orgánu a psychologa), jakkoli v poněkud omezené podobě a svázané určitými podmínkami; stěžovatel sám však nepřístupoval k věci dostatečně realisticky a s patřičným pochopením.

Zatímco státní orgány byly podle Soudu vedeny snahou chránit psychický vývoj nezletilé, stěžovatel naopak svojí neochotou respektovat názor znalce o nutnosti spolupráce s psychologem přispěl svým způsobem ke zhoršení situace. Soud proto dospěl k závěru, že právo stěžovatele na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 nebylo porušeno, když na jedné straně zohlednil napjaté vztahy mezi rodiči nezletilé a jejich neschopnost spolupracovat a na straně druhé přihlédl ke snaze státních orgánů nalézt řešení dané situace. Tato část stížnosti tak byla zamítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

c) *K článku 14 Úmluvy*

Tuto část stížnosti Soud zhodnotil stejně jako ve věci *Kotan* (viz výše).

1.3.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Senátní rozhodnutí Soudu o přijatelnosti těchto dvou stížností vycházela z ustálené judikatury a týkala se jednak tzv. dalších platů našich soudců (*Kučera*), jednak majetkových nároků Sudetských Němců (*Bergauer a 89 dalších*). Byla tedy zajímavá spíše z důvodů politických nežli odborných.

Do této kategorie zařazujeme i jedno ze zajímavějších rozhodnutí Soudu o částečné (ne)přijatelnosti stížnosti s tím, že zbývající námitka byla vládě komunikována k zaujetí stanoviska (*Mareš*).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 15. listopadu 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 7416/03 – *Pavel Kučera proti České republice*

Senát druhé sekce Soudu, aniž by stížnost bývalého soudce na odnětí tzv. dalšího platu za druhé pololetí roku 1999 komunikoval vládě, ji prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou, a to jak ve světle práva pokojného užívání majetku, tak ve světle práva na nestranný soud.⁶

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl do roku 2003, kdy zemřel, soudcem Krajského soudu v Hradci Králové.⁷ Zákonem č. 308/1999 Sb. Parlament rozhodl, že nebude ústavním činitelem ve druhém pololetí roku 1999 a 2000 vyplacen tzv. další plat. Stěžovatel zahájil soudní řízení za účelem vymožení předmětné částky za rok 1999. Okresní soud v Hradci Králové se obrátil na Ústavní soud s návrhem na posouzení ústavnosti zmíněného zákona. Ústavní soud nálezem publikovaným pod č. 321/2000 Sb. návrh zamítl s tím, že se zákon týká všech ústavních činitelů a zákonodárce pouze reagoval na rozpočtové možnosti a hospodářskou situaci země, přičemž odňat byl pouze další plat, a proto nebyly výrazně zhoršeny materiální podmínky soudců.

O obdobných návrzích však Ústavní soud zpravidla judikoval v opačném smyslu (např. nálezy publikované pod č. 233/1999 a 198/2003 Sb.).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal zásah do svého práva pokojně užívat majetek (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě), neb dle jeho názoru byl zákon č. 308/1999 Sb. retroaktivní a odnímal soudcům část platu, na kterou jim již vznikl nárok. Dále stěžovatel poukazoval na porušení principu soudcovské nezávislosti v důsledku snížení jejich platů, a to v rozporu se článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

a) K právu pokojného užívání majetku

Soud v první řadě konstatoval, že se stížnost týká odnětí finančního plnění spojeného s výkonem soudcovské funkce, přičemž toto plnění představuje věcné právo chráněné článkem 1 Protokolu č. 1. Zásah státu měl zákonný základ; vyplýval ze zákona, který byl nepřímo aprobován Ústavním soudem s tím, že právo na další (14.) plat vzniká až ke konci kalendářního roku. Zákonodárce vycházel z rozpočtových možností a z hospodářské situace země, tzn. že zásah sledoval legitimní cíl v obecném zájmu. Podle Soudu tento zásah nebyl ani nepřiměřený sledovanému cíli. Soud tu k výše zmíněným úvahám Ústavního soudu dodal, že soudy, které rozhodovaly ve stěžovatelově věci, svá rozhodnutí odůvodnily a že ani nález

⁶ Soud již podobné problémy řešil v rozhodnutí ze dne 18. června 2002 o přijatelnosti stížnosti *Ľalík proti Slovensku*.

⁷ Nejedná se tedy o stávajícího místopředsedu Nejvyššího soudu stejného jména i příjmení.

Ústavního soudu nebyl překvapivý, neboť Ústavní soud pouze připustil určitou výjimku z obecného principu.

Tato část stížnosti tedy byla zjevně neopodstatněná.

b) K právu na spravedlivý proces před nezávislým soudem

Soud uvedl, že není jeho úkolem abstraktně hodnotit, zda nějakým krokem došlo k ohrožení nezávislosti všech soudců určitého státu. Článek 6 odst. 1 Úmluvy, jehož se stěžovatel dovolává, se vztahuje ke konkrétnímu soudnímu řízení o občanských právech a závazcích nebo o oprávněnosti trestního obvinění. Stěžovatel však na žádné takové řízení nepoukázal, protože je tato část stížnosti neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. prosince 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 17120/04 – Josef Bergauer a 89 dalších proti České republice

Senát druhé sekce Soudu, aniž by žádal žalovanou českou vládu o stanovisko, prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost skupiny devadesáti Sudetských Němců, jež byla podána dne 4. května 2004 a týkala se konfiskace jejich majetku nebo majetku jejich předků na základě tzv. Benešových dekretů.⁸

(i) Skutkové okolnosti případu

Soud se ve svém rozhodnutí nezabýval skutkovými okolnostmi, jež by se týkaly jednotlivých stěžovatelů, a zaměřil se jednak na résumé událostí před druhou světovou válkou a po ní, jednak na stručné informace o českém restitučním zákonodárství, nálezu pléna Ústavního soudu o návrhu R. Dreithalera na zrušení dekretu č. 108/1945 Sb. nebo Česko-německé deklaraci z roku 1997.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé namítali, že se v důsledku politiky poválečných konfiskací a vyhnání stali obětmi diskriminace zapovězené článkem 14 Úmluvy ve spojení se článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (který zaručuje právo na pokojné užívání majetku). Stěžovatelé poukazovali na poválečnou genocidu německého obyvatelstva v Československu. Stěžovatelé zpochybňovali právní kontinuitu Československé republiky za druhé světové války a platnost konfiskačních dekretů a napadali diskriminační charakter restitučního zákonodárství. Tvrdili také, že lítost vyjádřená v Česko-německé deklaraci z roku 1997 představuje základ pro povinnost České republiky poskytnout odškodnění za újmu utrpěnou po druhé světové válce, jehož se jim však nikdy nedostalo.

a) K právu pokojného užívání majetku

Soud se zejména zabýval otázkou, zda stěžovatelé vyčerpali prostředky nápravy, které měli k dispozici v České republice, a zda je stížnost vůbec slučitelná s Evropskou úmluvou o lidských právech.

Soud poznamenal, že žádný ze stěžovatelů nevznnesl restituční nároky a neobrátil se na Ústavní soud v případě neúspěchu v řízení před správními orgány a obecnými soudy. Stěžovatelé ostatně sami kritizovali komplexní a doposud ne zcela ustálený charakter rozhodovací praxe českých soudů, protože by ani Soud pro lidská práva nemohl předjímat výsledek případných vnitrostátních žalob a ústavních stížností. Jejich tvrzení o absenci vnitrostátních prostředků nápravy, které by bylo třeba vyčerpat, je tudíž neodůvodněné.

⁸ Právní názor Soudu v tomto případě byl zcela předvídatelný, stejně jako postup Soudu, který neodmítl stížnost neveřejným rozhodnutím na úrovni soudcovského výboru, jak mu to umožňuje článek 28 Úmluvy, nýbrž upřednostnil veřejné senátní rozhodnutí, jež bude publikováno v internetové databázi rozhodnutí Soudu.

Soud ovšem považoval za nutné se ke stížnosti vyjádřit pro případ, že by stěžovatelé bývali prostředky nápravy vyčerpali. Zopakoval svoji konstantní judikaturu týkající se aplikovatelnosti článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě v kontextu vyvlastnění.

Zbavení vlastnictví je momentální akt, který nevytváří pokračující situaci zbavení práva. Stěžovatelé tedy neměli existující vlastnické právo v době, kdy vstoupila Úmluva v platnost pro Českou republiku (1992) nebo kdy podali stížnost k Soudu (2004), přičemž fakt, že dekrety zůstávají součástí českého právního řádu, na tomto nic nemění.

Článek 1 Protokolu č. 1 nezaručuje právo nabýt vlastnictví ani nemůže být interpretován v tom smyslu, že by vůči členským státům vytvářel povinnost vrátit vlastnictví zabavené před vstupem Úmluvy pro ně v platnost nebo stanovil omezení pro jejich volnost upravit rozsah a podmínky restituce majetku bývalým vlastníkům. (Jiná by mohla být situace, když by zákonodárství zakotvující právo na vrácení majetku nebo kompenzaci za něj zůstávalo v platnosti.) Česká republika tedy nemá povinnost vrátit majetek zabavený před ratifikací Úmluvy podle Benešových dekretů.

Je navíc zřejmé, že podle platného českého zákonodárství neměli stěžovatelé nikdy majetkové právo ani nárok na vydání majetku, jenž by se ve smyslu judikatury Soudu ke článku 1 Protokolu č. 1 rovnal legitimnímu očekávání, že se domohou restituce.

Tento aspekt případu je tudíž neslučitelný *ratione materiae* s Úmluvou.

b) K tvrzené genocidě

Stěžovatelé s odvoláním na články 2 a 3 Úmluvy (zaručují po řadě právo na život a zákaz mučení, krutého a nelidského zacházení) poukazují na genocidu, k níž došlo po skončení války. Soud k tomu uvedl, že ani kontextem se tu nejedná o pokračující situaci; stěžovatelé poukazují na individuální akty vyhánění a konfiskace, k nimž došlo krátce po druhé světové válce a které nejsou přičitatelné právnímu nástupci tehdejšího československého státu.

Tato část stížnosti je tudíž neslučitelná s Úmluvou *ratione temporis*.

c) K tvrzené diskriminaci

Stěžovatelé se považují za oběti diskriminace z důvodu národnosti a státního občanství. Soud k použitelnosti článku 14 Úmluvy poznamenal, že nemá samostatnou existenci a že pouze doplňuje ostatní hmotněprávní ustanovení Úmluvy a jejích protokolů. Pokud tedy fakta případu nespádají pod žádné z těchto ustanovení, nelze na ně vztáhnout ani článek 14 Úmluvy.

V projednávané věci byly ostatní aspekty stížnosti shledány neslučitelnými s Úmluvou, a proto je třeba odmítnout i námitku přestoupení zákazu diskriminace.

Částečné rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. července 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 1414/03 – Jan Mareš proti České republice

Soud ve svém částečném rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti jednomyslně odročil projednávání části stížnosti týkající se respektování principu „rovnosti zbraní“ v řízení před Ústavním soudem a prohlásil stížnost za nepřijatelnou v ostatních aspektech pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Po zrušení svého prvního rozsudku Městským soudem v Praze uznal Obvodní soud pro Prahu 7 dne 8. června 1999 stěžovatele vinným ze spáchání trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele a přijímání úplatků a uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody. Městský soud v Praze rozsudek obvodního soudu dne 19. října 1999 potvrdil.

Stěžovatel, v dané době vysoký policejní důstojník, měl v osobě K. B. vyvolat dojem, že je schopen zajistit, aby K. B. nebyl ve vyšetřované věci vzat do vazby a následně trestně stíhán; toto nebezpečí mu mělo hrozit. Stěžovatel měl naznačit, že za uvedenou aktivitu od K. B. očekává blíže neurčenou finanční částku. Měl tedy navodit situaci tak, aby mu byl

nabídnut úplatek, což se také dne 20. března 1998 stalo, když stěžovatel od K. B. převzal částku ve výši 250 000 Kč. Před předáním finanční hotovosti se K. B. (jenž v rámci trestního řízení vystupoval jako svědek) obrátil na policii, věci se následně začala zabývat Inspekce ministra vnitra, která K. B. vybavila na další schůzky se stěžovatelem odposlouchávacím zařízením a dohodla s ním, že K. B. stěžovateli v určitou dobu předá uvedenou částku. Inspekce tyto peníze opatřila, jejich předání stěžovateli monitorovala a následně stěžovatele zadržela.

Stěžovatel se bránil ústavní stížností, v níž nastolil problém, zda lze považovat za ústavně konformní postup policie, která prostřednictvím jiné osoby vyprovokovala předání částky peněz ve vlastnictví státu, jejíž výši sama určila, a to jako předstíraný úplatek, tedy zda lze akceptovat provokaci trestného činu. Za podstatné pokládal, že nebyl obviněn (a tedy ani odsouzen) za žádný trestný čin, který by spáchal do okamžiku převzetí finanční částky od K. B. Mimo jiné rovněž namítal, že to byl svědek, který ve spolupráci s policií rozhodl o výši částky a tedy i o právní kvalifikaci takového jednání.

V nálezu ze dne 22. června 2000 Ústavní soud stěžovateli přisvědčil. Především konstatoval, že stěžovatel měl být poté, co vzniklo podezření, že žádá o poskytnutí úplatku, obviněn a souzen pro příslušný trestný čin či přípravu k němu nebo pokus o něj. To se však nestalo a policie vytvořila podmínky pro to, aby byl trestný čin dokonán. Svědek ve spolupráci s policií rozhodl o výši peněžní částky a tím i o právní kvalifikaci jednání stěžovatele a trestní sazbě příslušného trestného činu. Podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace takového jednání, označil Ústavní soud za nepřipustný.

Rozsudkem obvodního soudu ze dne 27. července 2001 ve spojení s rozsudkem městského soudu ze dne 30. listopadu 2001 byl stěžovatel znovu odsouzen pro trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele a přijímání úplatků a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Soudy se na základě nálezu Ústavního soudu zabývaly jen událostmi předcházejícími předání úplatku, neboť jen tuto záležitost kritizoval stěžovatel u Ústavního soudu. Dovolání stěžovatele bylo v květnu 2002 odmítnuto. Následně však prezident republiky udělil stěžovateli milost a zbytek trestu odnětí svobody mu prominul.⁹

Stěžovatel podal proti soudním rozhodnutím novou ústavní stížnost. Soudce zpravodaj Ústavního soudu vyzval účastníky řízení a vedlejší účastníky řízení k předložení písemného vyjádření k ústavní stížnosti. Ta byla následně bez nařízení jednání v červenci 2002 odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Ústavní soud odkázal i na dříve vyžádaná písemná vyjádření, jež nebyla stěžovateli zaslána a tudíž na ně nemohl reagovat, a dospěl k závěru, že jednání stěžovatele předcházející předání a převzetí předstíraného úplatku, kterým byl již před zásahem policie dokonán trestný čin přijímání úplatku formou žádosti o úplatek, se předchozí nálezu Ústavního soudu netýkal a o tomto jednání byly tudíž obecné soudy oprávněny rozhodnout.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

Stěžovatel ve své stížnosti k Soudu poukázal na mnohočetné porušení práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1, 2 a 3 Úmluvy), jakož i práva na účinný prostředek nápravy (článek 13 Úmluvy). Soud rozhodl, že se bude všemi aspekty stížnosti zabývat pouze ve světle článku 6 odst. 1 a 3 Úmluvy, a po jejich přezkoumání je až na jedinou výjimku prohlásil za nepřijatelné pro zjevnou neopodstatněnost.

a) K procesu dokazování před nalézacími soudy

Stěžovatel předně napadal použití nahrávek jeho rozhovorů s K. B. jako důkazu. Soud k tomu uvedl, že podle spisu mělo pořízení nahrávek podklad v zákoně o policii a že jeho účelem bylo odhalit spáchání trestného činu, který by bylo jen obtížně možné prokázat jinak.

⁹ Prezident republiky v odůvodnění milosti mimo jiné uvedl, že „Ústavní soud ve svém nálezu rozhodnutí soudu zrušil“ a „postup policie označil za nezákonný a protiústavní,“ „rozpory mezi nálezy soudních orgánů svědčí o tom, že vina nebyla jednoznačně prokázána, jak vyžaduje zákon.“

Důkaz byl řádně a kontradiktorně projednán v přítomnosti stěžovatele, a proto jeho práva na obhajobu nebyla omezena způsobem neslučitelným s Úmluvou.

Stěžovatel dále kritizoval, že neměl přístup k celému spisu Inspekce ministra vnitra, o jehož předložení odvolacímu soudu požádal. Odvolací soud tento utajovaný spis prostudoval a konstatoval, že v souladu s tvrzením inspekce vedle již známých dokumentů neobsahuje žádné další skutečnosti relevantní pro daný případ. Soud konstatoval, že tento spis, k němuž stěžovatel neměl možnost se vyjádřit, nebyl zahrnut mezi důkazy stěžovatelovy viny.

Stěžovatel konečně poukazoval na rozpory mezi použitými důkazy. Soud k tomu poznamenal, že není jeho úkolem hodnotit důkazy předložené vnitrostátním soudům a že tyto důkazy byly kontradiktorně projednány na vnitrostátní úrovni a stěžovatel měl možnost se k nim vyjádřit.

b) K policejní provokaci

Soud obecně uvedl, že zásah infiltrovaných agentů musí být omezen a obestřen zárukami a že veřejný zájem nemůže ospravedlnit použití informací zjištěných v návaznosti na policejní provokaci. V kauzách tohoto typu je zejména třeba zjistit, zda tito agenti zkoumali činnost dotyčného způsobem ryze pasivním nebo zda jej navedli ke spáchání trestného činu.

Soud dále konstatoval, že po zrušovacím nálezu Ústavního soudu všechny soudy odmítly tvrzení stěžovatele o policejní provokaci. Stěžovatel navíc spíše než cokoli jiného zpochybňuje skutková zjištění jednotlivých soudů. Není úkolem Soudu, aby rozhodl o stěžovatelově vině. České soudy shromáždily celou řadu důkazů, které byly veřejně a kontradiktorně projednány, a učinily na jejich základě závěry, které se nezdají být svévolné.

c) Ke skutkovým okolnostem, na nichž se zakládá stěžovatelovo odsouzení

Stěžovatel tvrdil, že byl původně obžalován z jiných skutků, než z jakých byl následně uznán vinným. Stěžovatel tento problém otevřel ve svých opravných prostředcích a české soudy se k němu podrobně vyjádřily, když měly za to, že skutkový stav popsáný v obvinění a obžalobě byl v průběhu soudního řízení pouze zpřesněn, navíc, jak poznamenal Ústavní soud, záleželo výlučně na stěžovateli, jakým způsobem povede svoji obhajobu po zrušovacím nálezu. Ježto nedošlo k překvalifikování skutku podle přísnějších ustanovení trestního zákona, nebylo nutno na to stěžovatele zvláště upozornit.

Soud názorům vnitrostátních soudů přisvědčil. Stěžovateli byla konečná právní kvalifikace známa nejpozději v odvolacím řízení a mohl se k ní náležitě vyjádřit.

d) K postupu Ústavního soudu

Stěžovatel předně podrobil kritice, že navzdory složitosti věci prohlásil Ústavní soud jeho druhou stížnost za „zjevně“ neopodstatněnou. Podle Soudu však zákon takovou možnost Ústavnímu soudu přiznává a Ústavní soud své usnesení obsírně odůvodnil. Výklad národního práva přísluší v první řadě národním orgánům.

Stěžovatel též napadal, že o jeho druhé stížnosti nekonal Ústavní soud veřejné jednání. Soud k tomu poznamenal, že se veřejné jednání konalo na prvním a druhém stupni a že v řízení před Ústavním soudem byly řešeny toliko otázky ústavnosti; národní orgány též musejí dbát určité procesní ekonomie, kterou by systematické konání veřejných jednání mohlo narušit.

Konečně, stěžovatel poukázal na fakt, že v řízení o jeho druhé ústavní stížnosti neobdržel vyjádření dalších účastníků a vedlejších účastníků řízení (obecných soudů a státního zástupce), aby na ně mohl případně reagovat. Soud ponechal právě tento dílčí aspekt stížnosti otevřený.¹⁰

¹⁰ Česká republika byla nedávno odsouzena za tento postup Ústavního soudu, a to v rozsudku ze dne 21. června 2005 ve věci *Milatová a ostatní proti České republice* (viz zpráva pro vládu za I. pololetí roku 2005). Ústavní soud byl v rámci výkonu tohoto rozsudku požádán o přehodnocení dosavadní praxe tak, aby k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy již nedocházelo. Soudci zpravodajové by měli napříště zabezpečit plnou vzájemnou informovanost účastníků a vedlejších účastníků řízení o procesních vyjádřeních k věci.

1.4. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u 26 komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to s jednou výjimkou (*Navrátek*) výlučně na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly.

1.4.1. Schválená smírná urovnání stížností

Smírně urovnané stížnosti se týkaly přiměřenosti délky soudního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), popř. dopadů délky řízení na právo pokojného užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1) a práva na účinný prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení (článek 13 Úmluvy).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. července 2005 ve věci č. 37167/02 – Adéla Adamová proti České republice

Stěžovatelka vedla v letech 1991 až 2005 řízení na ochranu osobnosti, jež proběhlo před soudy tří stupňů a Ústavním soudem. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 5 900 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. července 2005 ve věci č. 37077/02 – Adéla Adamová a Alois Hrubý proti České republice

Stěžovatelé vedli v letech 1992 až 2004 restituční řízení za účelem vydání domu s pozemky, který patřil jejich předkům. Řízení proběhlo před soudy tří stupňů a Ústavním soudem, před nimiž skončilo schválením smíru mezi účastníky. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelům zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 6 100 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. července 2005 ve věci č. 35038/02 – Jan Sovička proti České republice

Stěžovatel jakožto účastník veřejné soutěže vedl od roku 1993 soudní řízení za účelem určení neplatnosti kupní smlouvy. Řízení, které proběhlo před soudy třech stupňů, nebylo v době uzavření smíru skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 10 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. července 2005 ve věci č. 43474/02 – Jaroslav Žaloudek a Marie Žaloudková proti České republice

Stěžovatelé vedli od roku 1992 řízení o zaplacení určité částky. Řízení proběhlo před soudy dvou stupňů a v době uzavření smíru nebylo skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelům zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 12 800 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 6. září 2005 ve věci č. 41570/02 – Jiří Krejčí proti České republice

Stěžovatel zahájil v roce 1995 exekuční řízení za účelem vymožení částky 30 000 Kč. Řízení proběhlo na jednom stupni soudní soustavy a v době uzavření smíru nebylo skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 39 500 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 6. září 2005 ve věci č. 2287/03 – Rudolf Krejčík proti České republice

Stěžovatel se v letech 1996 až 2005 domáhal výkonu platebního rozkazu z roku 1995. Řízení probíhalo před soudem prvního stupně; stěžovateli byla nakonec vyplacena dlužná částka včetně úroku z prodlení. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 44 000 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. září 2005 ve věci č. 32345/02 – Hana Egerlová proti České republice

Od roku 1992 bylo proti právnímu předchůdci stěžovatelky vedeno řízení týkající se neoprávněného užívání pozemku. Stěžovatelka vstoupila do řízení v roce 1998. V době uzavření smíru se věc nacházela před soudem druhého stupně. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 5 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. října 2005 ve věci č. 38248/03 – Jan Bačinský proti České republice

Stěžovatel vedl od roku 1994 řízení o náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem. V řízení byla vydána dvě meritorní rozhodnutí, v době uzavření smíru se věc po zrušujícím usnesení odvolacího soudu nacházela před soudem prvního stupně. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 8 900 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. října 2005 ve věci č. 19401/03 – Růžena Pálková proti České republice

Stěžovatelka vedla od roku 1995 řízení za účelem přiznání náhrady za užívání spoluvlastnického podílu na blíže určených nemovitostech. V době uzavření smíru řízení stále probíhalo. Věc byla meritorně projednávána na jednom stupni. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 9 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. října 2005 ve věci č. 26656/03 – Jaroslav Pravda proti České republice

Stěžovatel vedl od roku 1993 restituční řízení. Ve věci jednaly opakovaně soudy tří stupňů a v době uzavření smíru nebylo řízení ještě skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 8 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 4. října 2005 ve věci č. 25309/03 – Ludvík Uhlíř proti České republice

Stěžovatel vedl v letech 1996 až 2003 soudní řízení na ochranu osobnosti. Řízení proběhlo před soudem jednoho stupně, před nímž skončilo zastavením řízení. Stěžovatel vzal svoji žalobu zpět s tím, že řízení trvalo neúměrně dlouho. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 4 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. října 2005 ve věci č. 7759/03 – Bohumír Blížkovský proti České republice

Stěžovatel vedl od roku 1992 restituční řízení. Ve věci jednaly opakovaně soudy tří stupňů a v době uzavření smíru nebylo řízení ještě skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 6 200 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 18. října 2005 ve věci č. 24851/03 – Marie Obstová a Ladislav Obst proti České republice

Stěžovatelé se v letech 1990 až 2005 domáhali výkonu rozhodnutí prodejem spoluvlastnického podílu na nemovitostech povinných osob. Ve věci opakovaně jednaly soudy tří stupňů a Ústavní soud. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelům zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 11 500 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 3. listopadu 2005 ve věci č. 16491/04 – Jana Janská proti České republice

Stěžovatelka vedla od roku 1999 řízení o zvýšení výživného na své dvě nezletilé děti. Ve věci byl v roce 2004 vynesena první rozsudek. V době uzavření smíru nebylo řízení ještě skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 3 500 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 8. listopadu 2005 ve věci č. 5241/03 – Františka Zbořilová proti České republice

Stěžovatelka vedla od roku 1993 řízení o zaplacení peněžení částky s příslušenstvím. Řízení probíhalo před soudy dvou stupňů a v době rozhodnutí Soudu bylo přerušeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 9 600 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 15. listopadu 2005 ve věci č. 525/04 – *Libuše Karbusová proti České republice*

Stěžovatelka vedla v letech 1998 až 2004 řízení ve věci zvýšení výživného na nezletilé děti. Následně v roce 2004 podala návrh na exekuci dlužného výživného. Řízení proběhlo před soudy dvou stupňů. V době uzavření smíru nebylo exekuční řízení skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 3 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 38378/03 – *Lubomír Krátký proti České republice*

Stěžovatel byl v letech 1993 až 2004 účastníkem řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Řízení proběhlo před soudy dvou stupňů. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 9 800 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 38129/03 – *Barbora Budzowská proti České republice*

Stěžovatelka vedla v letech 1993 až 2004 řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Věc byla projednávána na jednom stupni. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 11 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 217/03 – *Hana Čapková proti České republice*

Stěžovatelka vedla od roku 1996 řízení za účelem vydání bezdůvodného obohacení. Věc byla projednávána na dvou stupních soudní soustavy. V době uzavření smíru řízení stále probíhalo. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 6 700 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 518/04 – *Marie Danielková proti České republice*

Stěžovatelka vedla v letech 1995 až 2003 řízení o náhradu škody v souvislosti s pracovním úrazem. Řízení proběhlo před soudy dvou stupňů a skončilo uzavřením smíru. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 5 600 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 39525/03 – *Dana Grymová proti České republice*

Stěžovatelka vedla v letech 1997 až 2004 řízení o určení vlastnictví. Řízení probíhalo před soudem prvního stupně a bylo zastaveno v důsledku zpětvzetí žaloby stěžovatelkou. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 5 500 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 39532/03 – *Zdeněk Ledr proti České republice*

Stěžovatel vedl v letech 1991 až 2004 řízení o zaplacení finanční částky coby odměny za využívání jeho vynálezu. Věc byla projednávána na třech úrovních soudní soustavy. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 9 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 25373/03 – *Josef Musil proti České republice* (č. 1)

Stěžovatel vedl od roku 1995 restituční řízení. Ve věci bylo dosud vydáno šest rozsudků, včetně dvou zrušujících rozsudků Nejvyššího soudu. V době uzavření smíru nebylo řízení ještě skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovateli zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 6 000 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 6. prosince 2005 ve věci č. 42420/02 – *Triada, spol. s r. o. proti České republice*

Stěžovatelka se od roku 1997 domáhala zaplacení peněžní částky s příslušenstvím. Řízení probíhalo před soudy dvou stupňů a v roce 2004 bylo přerušeno z důvodu vyhlášení konkursu na majetek žalované společnosti. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda stěžovatelce zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 29 745 Kč pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. prosince 2005 ve věci č. 38124/03 – *Jaroslav Kabát a ostatní proti České republice*

Stěžovatelé se od roku 1993 domáhali určení, že jsou vlastníky nemovitostí. Řízení proběhlo před soudy dvou stupňů a Ústavním soudem. V době uzavření smíru nebylo řízení ještě skončeno. Předmětem stížnosti bylo tvrzené porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Smírného urovnání bylo dosaženo s tím, že vláda pětici stěžovatelů zaplatí v tříměsíční lhůtě celkovou částku 32 500 € pokrývající veškerou vzniklou újmu i náklady řízení. Soud toto řešení akceptoval s tím, že není v rozporu s právy a svobodami chráněnými Úmluvou.

1.4.2. Stažené stížnosti

Jedna stížnost byla vyškrtuta ze seznamu, neboť Soud dospěl k závěru, že stěžovatel na ní netrvá [článek 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy]:

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 ve věci č. 55727/00 – *Libor Navrátek proti České republice*

Stížnost se týkala délky restitučního řízení, jež probíhalo v letech 1991 až 2003.

Přestože bylo stanovisko vlády zasláno stěžovatelu právnímu zástupci, neodpověděl v Soudem stanovené lhůtě. Následně sice právní zástupce telefonicky a faxem potvrdil, že jeho klient má zájem pokračovat v řízení o stížnosti, ale kvůli jeho dlouhodobému pobytu ve Spojených státech amerických nemohlo být stanovisko ke stížnosti sepsáno. Žádost stěžovatele o prodloužení lhůty pro předložení stanoviska Soud zamítl jako opožděnou. Ačkoli byl stěžovatel upozorněn na možnost zařadit vyjádření do spisu z rozhodnutí předsedy senátu, již se na Soud ani on, ani jeho právní zástupce neobrátil. Soud z tohoto přístupu dovodil, že stěžovatel na stížnosti ve skutečnosti netrvá.

II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. července do 31. prosince 2005 vývoj a řízení o nich nadále probíhá

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období prohlásil zvláštním rozhodnutím¹¹ šest komunikovaných stížností za přijatelné zcela nebo jen zčásti. Čtyři z těchto stížností se týkaly práva rodiče nezletilého dítěte, s nímž dítě nežije, na opatrovnické řízení v přiměřené lhůtě a na pokojný rodinný život (*Reslová, Fiala, Kříž, Pedovič*). Zbývající stížnosti se vztahovaly jednak k právu na spravedlivý trestní proces (*Balšán*), jednak k právu na přístup k soudu a na svobodu projevu (*Štefanec*).

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 5. července 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 7550/04 – *Iveta Reslová proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za přijatelnou stížnost matky nezletilých dětí na porušení jejich práv na opatrovnické řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy), na rodinný život (článek 8 Úmluvy) a na rovnost mezi manželi (článek 5 Protokolu č. 7).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelčin manžel M. R. zahájil v červnu 2002 před Okresním soudem v Kutné Hoře řízení o rozvod manželství a řízení o rodičovské zodpovědnosti pro dobu po rozvodu týkající se dvou nezletilých dcer. V září 2002 M. R. opustil společnou domácnost a odvedl dcery s sebou.

Stěžovatelka navrhla vydání předběžného opatření, aby byly děti vráceny do společného bydliště; okresní soud návrhu nevyhověl, ale Krajský soud v Praze k odvolání stěžovatelky toto rozhodnutí změnil. Vzhledem k tomu, že děti vyjadřovaly přání bydlet s M. R., vydal

¹¹ Konečné rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti učinil Soud i v rozsudcích, a to podle článku 29 odst. 3 Úmluvy. Týká se to naprosté většiny rozsudků zmiňovaných v pododdílu 1.1.1.

okresní soud v červnu 2003 nicméně předběžné opatření, jímž děti svěřil do jeho péče. Stěžovatelka se o kontakt s dětmi nepokusila, avšak s tvrzením, že otec děti popouzí, žádala výkon předchozího rozhodnutí krajského soudu, který také v srpnu 2003 nové rozhodnutí okresního soudu o předběžném opatření zrušil.

V listopadu 2003 se stěžovatelka obrátila na Ústavní soud. Ze znaleckého posudku vydaného ve stejné době vyplynulo, že M. R. má dobré výchovné schopnosti, děti si přejí zůstat u něj, ale současně stojí o kontakty se stěžovatelkou. V prosinci 2003 okresní soud zamítl žádost stěžovatelky o výkon předběžného opatření týkajícího se návratu dětí do původního společného bydliště. Ústavní soud sice stěžovatelčinu stížnost v říjnu 2004 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost, ale kritizoval postup okresního soudu, který zabránil stěžovateli realizovat její právo na styk s dětmi. Ve svém rozhodnutí z listopadu 2004 se krajský soud znovu postavil na stranu stěžovatelky a na rozdíl od okresního soudu konstatoval, že výkonu rozhodnutí o návratu dětí do původního bydliště žádný právní důvod nebrání.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka jednak napadá nespravedlivost a nepřiměřenou délku opatrovnického řízení, jakož i nedostatek přístupu k soudu vzhledem k absenci výkonu předběžného opatření (článek 6 odst. 1 Úmluvy), jednak tvrdí, že soudy porušily její právo na rodinný život a diskriminují ji oproti jejímu manželovi (článek 8 Úmluvy, článek 5 Protokolu č. 7).

Podle Soudu se musí všechny námitky stát předmětem přezkumu ve věci samé s tím, že pod zorným úhlem článku 6 odst. 1 Úmluvy bude hodnocena pouze délka řízení.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 25. srpna 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 75615/01 – Milan Štefanec proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za přijatelnou stížnost týkající se sankce uložené stěžovateli v přestupkovém řízení za organizování nepovolené manifestace, a to z hlediska práva na soudní přezkum (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a svobody projevu (článek 10 Úmluvy).

(i) Skutkové okolnosti případu

V květnu 2000 oznámila D. Š. Úřadu městské části Brno-střed konání manifestace stran negativních dopadů automobilové dopravy. Úřad městské části však manifestaci s ohledem na možná rizika pro zdraví účastníků, potřeby dopravy a zásobování zakázal. Krajský soud v Brně toto rozhodnutí potvrdil.

Manifestace se přesto konala. Stěžovatel při ní vystupoval s megafonem a zprostředkovával komunikaci mezi jejími účastníky a policií. Úřad v září 2000 uložil stěžovateli pokutu ve výši 500 Kč za přestupek proti zákonu o právu shromažďovacím, přičemž stěžovatele považoval za pořadatele nepovolené manifestace. Stěžovatel měl též zaplatit 500 Kč na nákladech řízení. Rozhodnutí v prosinci 2000 potvrdil Magistrát města Brna, přestože s ohledem na presumpci nevinu rozhodl ve prospěch jiných dvou obdobně sankcionovaných osob.

Stěžovatel se v únoru 2001 obrátil na Ústavní soud, který v dubnu 2001 jeho stížnost, kterou přezkoumal výlučně z hlediska ústavnosti, prohlásil za zjevně neopodstatněnou.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (právo na přístup k soudu za účelem přezkumu rozhodnutí o trestním obvinění) a článků 10 a 11 Úmluvy (svoboda projevu a svoboda shromažďovací).

K namítanému porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud poznamenal, že Ústavní soud nemohl přezkoumat zákonnost správního rozhodnutí o přestupku, a prohlásil tuto část stížnosti za přijatelnou. Ve zbytku se stížnost rozhodl hodnotit pouze na poli článku 10 Úmluvy a prohlásil ji též za přijatelnou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 13. září 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 1993/02 – Radan Balšán proti České republice

Stěžovatel v řízení před Soudem namítá porušení svého práva na obhajobu jako součásti práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy. Soud prohlásil stížnost jednomyslně za přijatelnou.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v roce 2000 Okresním soudem v Karviné odsouzen za trestný čin podvodu. Klíčovým důkazem proti němu byla výpověď jeho spoluobžalovaného, učiněná v přípravném řízení ještě před tím, než byl sám stěžovatel obviněn. Výpovědi nebyl přítomen ani obhájce spoluobžalovaného, ani obhájce stěžovatele. V celém dalším průběhu řízení odmítali oba spoluobžalovaní vypovídat. Odvolání stěžovatele bylo zamítnuto Krajským soudem v Ostravě. Následná ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud nejprve shrnul argumenty obou stran. Stěžovatel s odkazem na rozsudek *Lucà proti Itálii* z roku 2001 tvrdí, že neměl možnost vyslechnout svého spoluobžalovaného, na jehož výpovědi z přípravného řízení bylo jeho odsouzení prakticky výlučně založeno.

Vláda ve svém stanovisku k přijatelnosti a odůvodněnosti stížnosti ze dne 13. prosince 2004 namítla, že národním soudům se v dané věci podařilo nalézt spravedlivou rovnováhu mezi právem stěžovatele na výslech spoluobžalovaného, právem spoluobžalovaného neobviňovat sám sebe a právem společnosti na zjištění a spravedlivém potrestání pachatelů trestných činů. Upozornila mimo jiné, že stěžovatel se nijak nepokusil zpochybnit skutečnosti, které spoluobžalovaný ve své výpovědi uvedl, pouze zpochybňoval použitelnost výpovědi v řízení před soudem a o výslech spoluobžalovaného požádal až v odvolacím řízení. Uvedla také, že výslech svědka obžalovaným nebo jeho právním zástupcem nelze absolutizovat jako jediný možný prostředek, prostřednictvím kterého je možné zpochybnit výpověď svědka či jeho věrohodnost. Jak stěžovatel, tak jeho právní zástupce byli s obsahem výpovědi spoluobžalovaného podrobně seznámeni a v průběhu řízení jim byla opakovaně dána možnost vyjádřit se ke skutečnostem v ní uvedeným.

Soud po zhodnocení argumentů obou stran konstatoval, že daná stížnost nastoluje závažné otázky právní a skutkové, které nemohou být vyřešeny v dané fázi řízení, a prohlásil stížnost za přijatelnou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 15. listopadu 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 26141/03 – Jiří Fiala proti České republice

Soud prohlásil stížnost jednomyslně za přijatelnou, pokud jde o přiměřenost délky opatrovnického řízení, zásah do rodinného života stěžovatele v souvislosti s délkou řízení a nerealizací jeho styku s nezletilými syny a absencí vnitrostátního prostředku nápravy, a ve zbytku za nepřijatelnou.

(i) Skutkové okolnosti případu

Obvodní soud pro Prahu 9 v květnu 2000 schválil dohodu rodičů o úpravě poměrů dvou nezletilých dětí pro dobu po rozvodu. O děti měla pečovat matka, otec měl právo styku a povinnost platit výživné. Záhy však začala matka stěžovateli ve styku s dětmi bránit a v říjnu 2000 zahájila nové soudní řízení o úpravě poměrů nezletilých.

Soudy byly v dalším řízení konfrontovány s četnými návrhy na vydání předběžného opatření stran styku s dětmi i výživného a na výkon rozhodnutí o styku s dětmi, s potřebou znalecky zkoumat duševní stav účastníků a jejich vzájemné vztahy či s námitkami podjatosti vznášenými stěžovatelem (několik soudců bylo skutečně vyloučeno).

Obvodní soud vydal v červnu 2002 rozsudek, kterým stěžovateli zejména zakázal styk s dětmi. Následně byla zjištěna ztráta spisu, přičemž obvodní soud má za to, že se spis nachází u Městského soudu v Praze, o dalších návrzích účastníků až na výjimky nerozhodoval. Rekonstruovaný spis byl odvolacímu soudu předložen v říjnu 2003. Odvolací soud v listopadu 2003 zrušil rozsudek soudu prvního stupně.

Obvodní soud v dubnu 2005 znovu rozhodl o zákazu styku stěžovatele s dětmi; stěžovatel se odvolal. Městský soud v říjnu 2005 prvostupňový rozsudek potvrdil; řízení nicméně dále probíhá (stěžovatel se obrátil na Ústavní soud).

Věcí se též zabývaly orgány činné v trestním řízení [stěžovatel byl stíhán mj. za únos svého syna (osvobozen) a napadení bývalé manželky (uznán vinným)], Ústavní soud (který shledal v řízení průtahy) a veřejný ochránce práv (jenž se zabýval působením opatrovníka a závady v jeho postupu neshledal).

Styk stěžovatele s dětmi fakticky neprobíhá, děti vyjadřují odmítavý postoj ke stěžovateli, matka nebyla prakticky vůbec postižena za nerealizaci styku.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost se týkala tvrzeného vícečetného porušení článku 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces v přiměřené lhůtě), článku 8 (právo na pokojný rodinný život), článku 13 (právo na vnitrostátní prostředek nápravy délky řízení) a 14 Úmluvy (zákaz diskriminace) a článku 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě (právo na rovnost mezi manželi).

a) Ke článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud předně prohlásil stížnost za přijatelnou, pokud jde o délku řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti.

Stěžovatel dále poukazoval na údajnou zaujatost soudců a porušení rovnosti stran. Soud k tomu mimo jiné uvedl, že stěžovatel neotevřel tento problém ve své ústavní stížnosti, a proto tuto námitku odmítl pro nevyčerpání prostředků nápravy.

Stěžovatel též namítal, že mu nebyl přidělen advokát na náklady státu. Soud k tomu poznamenal, že stěžovatel přesto zastoupen advokátem je a o přiznání právní pomoci z prostředků Rady Evropy ani nepožádal. Stran možného odepření přístupu k soudu neprovedením soudních rozhodnutí dospěl Soud k závěru, že tato část stížnosti nastoluje obdobné otázky jako stížnost na poli článku 8 Úmluvy.

b) Ke článku 8 Úmluvy

Stěžovatel tvrdí, že délka řízení měla nepříznivý dopad na jeho právo na respektování rodinného života a že neměl možnost dosáhnout výkonu práva na styk s dětmi, které mu soudy předběžně přiznaly, a podílet se tak na výchově svých dětí. Soud prohlásil stížnost v těchto aspektech za přijatelnou.

c) Ke článku 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy a ke článku 5 Protokolu č. 7

Stěžovatel tvrdí, že se stal obětí diskriminace na základě pohlaví a pravděpodobně též majetku. S odvoláním na různé výňatky z domácího tisku uvádí, že v rodinných věcech jsou rozvedení otcové ze strany soudů soustavně diskriminováni.

Soud konstatoval, že argumenty, které stěžovatel v této souvislosti používá, již uplatnil v rámci článku 8 a zůstávají předmětem zkoumání Soudu. Mimoto nic z obsahu spisu nenasvědčuje tomu, že by vnitrostátní soudy ve věci výkonu rodičovské zodpovědnosti svá rozhodnutí opíraly o skutečnosti namítané stěžovatelem (pohlaví nebo majetek). Z pohledu Soudu tak stěžovatel neprokázal, že by v jiné situaci, která by byla obdobná situaci v projednávaném případě, bylo rozvedené matce poskytnuto příznivější zacházení.

Proto je tato část stížnosti zjevně neopodstatněná.

d) Ke článku 13 Úmluvy

Stěžovatel namítal neexistenci účinného právního prostředku nápravy, jehož prostřednictvím by bylo možné řešit nepřiměřenou délku řízení. Tuto část stížnosti prohlásil Soud též za přijatelnou.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 29. listopadu 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 26634/03 – Václav Kříž proti České republice

Soud prohlásil stížnost jednomyslně za přijatelnou v části týkající se délky řízení o návrhu stěžovatele na úpravu styku s nezletilým synem a v části týkající se údajného zásahu do jeho práva na respektování rodinného života. Ve zbytku Soud stížnost odmítl jako nepřijatelnou.

(i) Skutkové okolnosti případu

V červenci 1991 se stěžovatel rozvedl. V září téhož roku se jeho bývalé ženě narodil syn. O měsíc později podal stěžovatel soudu návrh na úpravu styku s dítětem.

Obvodní soud pro Prahu 4 v květnu 1994 svěřil syna do péče matky, přičemž rozhodl, že stěžovatel má právo na pravidelný kontakt s ním. K odvolání obou rodičů byl tento rozsudek částečně změněn rozsudkem Městského soudu v Praze z října 1994.

Prakticky všechny pokusy stěžovatele o styk se synem skončily neúspěšně, dílem pro antagonistický postoj matky, dílem pro zdravotní indispozice syna. K desítkám návrhů otce na výkon rozhodnutí o úpravě styku začaly vnitrostátní soudy ukládat matce pokuty, jejichž souhrnná výše překročila 100 000 Kč. Matka byla také opakovaně shledána vinnou ze spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a odsouzena k podmíněnému trestu odnětí svobody či k zaplacení finanční pokuty; odvolací soud však tyto rozsudky pokaždé zrušil. Zatím posledním rozhodnutím je rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 z března 2003, v němž tento soud matce uložil trest odnětí svobody na 18 měsíců s tříletou podmínkou.

Krom soustavné snahy stěžovatele o realizaci svého práva na styk se synem, upraveného rozsudky z roku 1994, podal stěžovatel v květnu 1996 nový návrh na úpravu styku. Zatím naposledy o něm bylo rozhodnuto rozsudkem Krajského soudu v Praze z dubna 2005, jímž byl styk stěžovatele se synem omezen výhradně na písemnou formu. Soud vyšel ze znaleckého posudku, který konstatoval, že nezletilý se ztotožňuje s názory matky a má z otce strach. Jejich osobní kontakt by proto byl pro nezletilého značně traumatizující a představoval by zásah do jeho psychického zdraví. S ohledem na dosavadní neexistenci normálního vztahu soud proto uzavřel, že vzájemný písemný kontakt by mohl mezi otcem a synem vytvořit takový vztah, který by jim umožnil se v budoucnu setkat.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost se týkala tvrzeného vícečetného porušení článku 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces v přiměřené lhůtě), článku 13 (právo na účinný vnitrostátní právní prostředek nápravy) ve spojení s článkem 6 odst. 1, článku 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života) samostatně i ve spojení s článkem 14 Úmluvy (zákaz diskriminace), článku 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě (právo na rovnost mezi manželi) a článku 14 ve spojení s článkem 10 (svoboda projevu) Úmluvy.

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud předně prohlásil za přijatelnou část stížnosti opírající se o nepřiměřenou délku řízení o novém návrhu stěžovatele na úpravu styku se synem podaném v květnu 1996. Námitku stěžovatele stran délky řízení o výkon práva na styk s dítětem (tj. o výkon rozsudků z roku 1994) Soud rozhodl zkoumat na poli článku 8 Úmluvy.

Stěžovatel dále namítal, že jeho věc nebyla spravedlivě projednána nezávislým a nestranným soudem. Soud tuto námitku odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků

nápravy, konkrétně ústavní stížnosti. Při té příležitosti Soud potvrdil, že ústavní stížnost pokládá ve smyslu článku 13 Úmluvy za účinný vnitrostátní prostředek nápravy, ledaže se námitka týká nepřiměřené délky soudního řízení (viz rozsudek *Hartman*), a že ústavní stížnost je třeba vyčerpat ve smyslu článku 35 odst. 1 Úmluvy. Dojde-li totiž ke zrušení rozhodnutí z důvodu porušení Úmluvy, Ústavní soud konstatuje porušení práva, ukončí je a obnoví stav před porušením, což je třeba považovat za dostatečnou nápravu, a to tím spíše, že i Soud může prohlásit, dospěje-li k závěru o porušení Úmluvy, že tento závěr sám představuje pro stěžovatele dostatečné zadostiučinění (a nepřiznat mu peněžitou náhradu).

Stěžovatel konečně namítal porušení práva na spravedlivé řízení ve spojení s článkem 13 Úmluvy. Tvrdil, že byl fakticky zbaven přístupu k soudům, neboť dle jeho názoru řízení vedené v posuzovaném případě skončilo, jako by žádný soudní systém vůbec neexistoval. V reakci na tento argument a vyjádření vlády Soud uvedl, že stěžovateli nebylo znemožněno obrátit se na soudy České republiky. Jelikož jejich postupem se Soud bude zabývat na poli článků 6 a 8 Úmluvy, odmítl tuto část stížnosti jako zjevně neopodstatněnou.

b) K článku 8 Úmluvy

Podle stěžovatele měla délka rozhodovacího procesu nepříznivý dopad na jeho právo na respektování rodinného života; namítá též, že neměl možnost dosáhnout výkonu práva na styk s dítětem, které mu bylo přiznáno rozsudkem z roku 1994. Soud konstatoval, že tato část stížnosti nastoluje závažné skutkové a právní otázky, které nelze vyřešit v tomto stádiu projednávání stížnosti a které musejí být posouzeny v rámci projednání věci samé.

c) K článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy a k článku 5 Protokolu č. 7

Stěžovatel s poukazem na tato ustanovení namítal, že se stal obětí „protiotcovské“ diskriminace, která se obvykle projevuje v rodinných věcech. Na základě různých výňatků z tisku a analýzy vypracované psychologem tvrdil, že rozvedení otcové trpí soustavnou diskriminací ze strany českých soudů, které automaticky svěřují děti do výchovy matkám, jimž tolerují neplnění rozhodnutí o právu na styk přiznaném otcům, čímž ohrožují jejich duševní zdraví.

Soud konstatoval, že argumenty, které stěžovatel v této souvislosti používá, již uplatnil v rámci článku 8, pročez zůstávají předmětem zkoumání Soudu. Mimoto nic z obsahu spisu nenasvědčuje tomu, že by na postup soudů mělo vliv pohlaví stěžovatele. Rozhodnutí přijatá v průběhu celého řízení dostatečně prokazují, že soudci se v rozhodování řídili takovými skutečnostmi, jako je rodinná situace a postoj rodičů a dítěte.

I tuto část stížnosti proto Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

d) Ke článku 14 ve spojení se článkem 10 Úmluvy

Stěžovatel konečně poukazoval na údajně diskriminační porušení svého práva na svobodu projevu, aniž by však tuto svoji námitku zdůvodnil. Soud ji odmítl pro zjevnou nepodstatnost.

Rozhodnutí senátu druhé sekce Soudu ze dne 6. prosince 2005 o přijatelnosti stížnosti č. 27145/03 – *Nenad Pedović proti České republice*

Senát druhé sekce Soudu prohlásil stížnost jednomyslně za přijatelnou v části týkající se délky řízení o výživném a v části týkající se tvrzeného zásahu do práva stěžovatele na respektování rodinného života. Ve zbytku Soud stížnost odmítl jako nepřijatelnou.

Na úterý 14. března 2006 bylo do Paláce lidských práv ve Štrasburku svoláno veřejné jednání k odůvodnění stížnosti. Za tím účelem byly stranám položeny doplňující otázky týkající se článku 8 Úmluvy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel je chorvatským občanem trvale žijícím v Praze.

V roce 1992 se z manželství stěžovatele a R. P. narodil syn. Počátkem roku 1996 R. P. stěžovatele pro vzájemné neshody opustila a syna si vzala sebou. V květnu 1996 stěžovatel

syna bez vědomí matky odvezl do Chorvatska, odkud si ho matka v druhé polovině roku 1998 odvezla. Od té doby žije syn s matkou.

V lednu 1996 podal stěžovatel návrh na úpravu rodičovské zodpovědnosti k synovi. V květnu 1996 podala R. P. návrh na rozvod manželství.¹²

Stěžovatel se z důvodu svého pobytu v Chorvatsku neúčastnil nařízených jednání, jeho výsledky provedl na dožádání příslušný soud v Chorvatsku. Stěžovatel se zúčastnil až jednání v prosinci 1998. Rozsudkem ze dne 27. února 2001 Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl o svěření syna do výchovy matky a stěžovateli nařídil platit výživné.

Na základě odvolání rodičů Městský soud v Praze dne 23. listopadu 2001 potvrdil část rozsudku o svěření dítěte do výchovy matky a změnil výrok o právu stěžovatele na styk se synem. Rozhodnutí o výživném bylo zrušeno.

Od té doby stěžovatel opakovaně podává návrhy na výkon rozhodnutí o úpravě styku se synem. O jeho návrzích však bylo poprvé rozhodnuto až Okresním soudem Praha-východ, který věc projednává od září 2003, a to v březnu 2004, kdy byla matce uložena pokuta.

V květnu 2002 podala matka návrh na zákaz styku stěžovatele s nezletilým. V říjnu 2004 podal stěžovatel návrh na změnu výchovy nezletilého. O těchto návrzích nebylo dosud rozhodnuto. Soud přibral znalce a čeká se na vyhotovení znaleckého posudku, jehož vypracování bránil stěžovatel, který se nedostavoval ke znaleckému vyšetření.

V dubnu 2005 byl vydán rozsudek o výživném, v listopadu 2005 pak doplňující rozsudek o výživném. Rodiče se odvolali.

Oba rodiče, zejména pak stěžovatel, od počátku řízení zahlcují soud nejrůznějšími návrhy na vydání předběžných opatření a dalšími podněty.

Pokusy stěžovatele o styk se synem končily většinou neúspěchem. Je nepochybné, že matka stěžovateli ve styku brání. Svě chování odůvodňuje (s velkou pravděpodobností bezdůvodným) strachem z opětovného odvozu syna stěžovatelem do Chorvatska. Soudy se uchýlily pouze k výzvám matce dle § 272 odst. 2 občanského soudního řádu a k uložení několika málo pokut matce za nerealizované styky stěžovatele se synem.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

Stížnost se týká tvrzeného porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (právo na řízení v přiměřené lhůtě a právo na spravedlivý proces), článku 13 Úmluvy (právo na účinný vnitrostátní prostředek nápravy) ve spojení se článkem 6 odst. 1, článku 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života) samostatně i ve spojení se článkem 14 Úmluvy (zákaz diskriminace), článku 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě (právo na rovnost mezi manželi) a článku 3 Úmluvy (nelidské a ponižující zacházení).

a) Ke článku 6 odst. 1 Úmluvy

Soud prohlásil za přijatelnou část stížnosti vztahující se k tvrzené nepřiměřené délce řízení o výživném, které započalo v lednu 1996 a stále probíhá. Délkou ostatních řízení, jež jsou součástí řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti, se Soud odmítl zabývat buď z důvodu, že skončila více než šest měsíců před podáním stížnosti a stížnost je tudíž opožděná, nebo proto, že na jejich délku stěžovatel výslovně nepoukazoval. Námitku stěžovatele stran délky řízení o výkon práva na styk s dítětem (tj. o výkon rozsudku z listopadu 2001) Soud rozhodl zkoumat na poli článku 8 Úmluvy.

Stěžovatel dále namítal, že jeho věc nebyla projednána spravedlivě a nestranně. Soud tuto námitku odmítl s tím, že stěžovatel svá tvrzení blíže neupřesnil a že postup soudů v souvislosti s výkonem rozhodnutí o úpravě styku zůstává předmětem zkoumání na poli

¹² R. P. podala dne 27. ledna 2004 k Soudu stížnost registrovanou pod č. 4596/04, v níž namítá nepřiměřenou délku řízení o výživném, rozvodového řízení a neexistenci účinného vnitrostátního prostředku nápravy. Tato stížnost byla vládě rovněž komunikována.

článku 8 Úmluvy. Pokud jde o další řízení, jež jsou součástí řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti, Soud prohlásil, že některá skončila více než šest měsíců před podáním stížnosti, některá ještě neskončila a stížnost je tak předčasná; stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy.

Námítku porušení práva na spravedlivý proces ve spojení se článkem 13 Úmluvy Soud zamítl z obdobných důvodů jako v případě *Kříž* (viz výše).

b) Ke článku 8 Úmluvy

Podle stěžovatele měla délka řízení nepříznivý dopad na jeho právo na respektování rodinného života; namítá též, že neměl možnost dosáhnout výkonu práva na styk s dítětem (dle rozsudku z listopadu 2001). Soud konstatoval, že tato část stížnosti nastoluje závažné skutkové a právní otázky, které musejí být posouzeny v rámci projednání věci samé.

c) Ke článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy a k článku 5 Protokolu č. 7

Stěžovatel s poukazem na tato ustanovení namítal, že se stal obětí „protiotcovské“ diskriminace. Tuto část stížnosti Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou podobně jako v jiných kauzách [např. *Kříž* (viz výše)].

d) Ke článku 3 Úmluvy

Stěžovatel konečně bez dalšího zdůvodnění tvrdil, že nemá možnost naplňovat svůj rodinný život a že stát mu neposkytuje dostatek ochrany, což představuje nelidské a ponižující zacházení. Soud dospěl k závěru, že stěžovatel neprokázal svá tvrzení a stížnost na poli článku 3 Úmluvy odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Ve druhém pololetí roku 2005 rozhodl Soud komunikovat vládě celkem 46 nových stížností. Tyto stížnosti můžeme seřadit do několika skupin.

2.2.1. Stížnosti týkající se zejména délky soudních řízení

Otázka přiměřenosti délky soudních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), popř. v kombinaci s namítaným porušením práva na účinný prostředek nápravy délky řízení (článek 13 Úmluvy), zůstává dominantní problematikou agendy nově komunikovaných stížností. Zde je jejich přehled podaný ve čtyřech skupinách podle jejich případných dalších charakteristik spjatých s předmětem řízení.

(i) Stížnosti na délku občanskoprávního řízení:

- stížnost č. 24324/03 – *Anděla Šárková proti České republice*,
- stížnost č. 19883/05 – *Josef Musil proti České republice* (č. 2),
- stížnost č. 10266/03 – *Jaroslav Chroust proti České republice*,
- stížnost č. 31184/04 – *Karel Kopecký proti České republice*,
- stížnost č. 6030/03 – *Alois Locker proti České republice*,
- stížnost č. 33737/04 – *Jiří Chládek proti České republice*,
- stížnost č. 35450/03 – *Jozef Tomko proti České republice*,
- stížnost č. 12739/03 – *Ljuba Šťastná proti České republice*,
- stížnost č. 9426/03 – *Dagmar Hanáková a ostatní proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 12345/03 – *Bedřich Taitl a Anna Taitlová proti České republice* (též článek 13 Úmluvy),

- stížnost č. 4216/05 – *Gabriel Holík proti České republice*,
- stížnost č. 38338/02 – *Jiří Kolman a ostatní proti České republice*,
- stížnost č. 41679/04 – *Pavel Marek proti České republice* (též článek 13 a možné dopady délky řízení na právo na soukromý a rodinný život chráněné článkem 8 Úmluvy),
- stížnost č. 7172/03 – *Emil Hudec proti České republice* (délka čtyř řízení, jakož i článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 26128/03 – *K. S. a M. S. proti České republice*,
- stížnost č. 12355/03 – *Štefan Kujaník proti České republice* (délka dvou řízení),
- stížnost č. 24788/03 – *Bohumíra Cveklová proti České republice*,
- stížnost č. 14803/03 – *Jiřina Štěpánková proti České republice*,
- stížnost č. 15311/03 – *Miroslav Pavlík proti České republice*,
- stížnost č. 17226/03 – *Tatiana Janatová proti České republice*,
- stížnost č. 13891/03 – *Marcela Sobczyńska proti České republice* (délka dvou řízení),
- stížnost č. 26377/03 – *Jaroslava Kučerová proti České republice* (délka dvou řízení),
- stížnost č. 6627/03 – *František Fischer proti České republice*,
- stížnost č. 10254/03 – *Jiří Drahorád a Dana Drahorádová proti České republice* [délka řízení, právo na přístup k (Ústavnímu) soudu, právo na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy)],
- stížnost č. 22186/03 – *Eva Pešková proti České republice* (též právo na pokojné užívání majetku u povinné osoby v restituci chráněné článkem 1 Protokolu č. 1),
- stížnost č. 4899/03 – *Jiří Smetana a ostatní proti České republice* (délka čtyř občansko-právních řízení, délka trestního řízení, článek 13 Úmluvy),
- stížnost č. 33863/03 – *Helena Stiernborgová proti České republice* (délka dědického řízení a dopady na právo pokojného užívání majetku chráněné článkem 1 Protokolu č. 1),

(ii) Stížnosti na délku občanskoprávního řízení a absenci výkonu soudního rozhodnutí:

- stížnost č. 28772/04 – *Eva Lávková proti České republice* (délka řízení o výživné, problémy s výkonem rozhodnutí; článek 6 odst. 1 Úmluvy),
- stížnost č. 8743/03 – *Jarmila Bártková a Ladislav Janoš proti České republice* (článek 6 odst. 1 a článek 13 Úmluvy, článek 1 Protokolu č. 1; délka tří řízení, problémy s výkonem rozhodnutí ve dvou případech),
- stížnost č. 16308/03 – *František Petr proti České republice* (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1; délka dvou řízení, problémy s výkonem rozhodnutí),
- stížnost č. 34793/03 – *Jan Klikar a Daniela Klikarová proti České republice* (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1; délka dvou řízení, problémy s výkonem rozhodnutí).

(iii) Stížnosti na délku opatrovnického řízení a související otázky týkající se styku rodiče a dítěte:

- stížnost č. 14044/05 – *Vladimír Zavřel proti České republice* [délka řízení, nedostatek výkonu rozhodnutí, zásah do rodinného života a diskriminace (článek 6 odst. 1, článek 8, článek 14 ve spojení se článkem 8 Úmluvy)],
- stížnost č. 21026/04 – *Ján Rusín proti České republice* (jen délka opatrovnického řízení).

(iv) Stížnosti na délku trestního řízení:

- stížnost č. 36488/02 – *Aleš Rozehnal proti České republice*,
- stížnost č. 9832/03 – *František Miko proti České republice*,

- stížnost č. 12984/03 – *Jiří Voleman proti České republice*,
- stížnost č. 34200/03 – *Ladislav Fuchsík a ostatní proti České republice*,
- stížnost č. 35465/03 – *Ivo Zobač proti České republice*,
- stížnost č. 4899/03 – *Jiří Smetana a ostatní proti České republice* (též délka čtyř občansko-právních řízení a článek 13 Úmluvy).

2.2.2. Stížnosti týkající se jiných aspektů práva na spravedlivý proces

Sem řadíme stížnosti opírající se o článek 6 Úmluvy, které však nesměřují jen proti délce soudního řízení. Jde o:

- stížnost č. 18806/02 – *Bohuslav Ješina proti České republice* [právo na přístup k (Ústavnímu) soudu],
- stížnost č. 12108/03 – *Vladimír Friedrich proti České republice* [právo na přístup k (Ústavnímu) soudu],
- stížnost č. 10254/03 – *Jiří Drahorád a Dana Drahorádová proti České republice* [právo na přístup k (Ústavnímu) soudu, právo na spravedlivý proces a délka řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy)],
- stížnost č. 1414/03 – *Jan Mareš proti České republice* (rovnost zbraní v řízení před Ústavním soudem; k částečnému rozhodnutí Soudu o přijatelnosti této stížnosti viz oddíl 1.3.2).

2.2.3. Stížnosti týkající se výlučně jiných práv zaručených Úmluvou a jejími protokoly

Jedná se o zbytkovou kategorii stížností, které nevyvolávají žádné problémy na poli článku 6. Sluší se však připomenout, že řada stížností vyjmenovaných výše nastoluje také otázky mimo právo na spravedlivý proces. Komunikované stížnosti, v nichž článek 6 nehraje roli, jsou:

- stížnost č. 41691/02 – *Vladimír Barták a Ludmila Bartáková proti České republice* (článek 1 Protokolu č. 1; stížnost spočívá v námitce, že došlo k zásahu do práva stěžovatelů pokojně užívat své pozemky a že nebyla nalezena spravedlivá rovnováha mezi jejich individuálním zájmem a zájmem společnosti na provozování veřejně prospěšného zařízení na daných pozemcích),
- stížnost č. 7419/03 – *Josef Svoboda proti České republice* (právo na pokojné užívání majetku u povinné osoby v restituci chráněné článkem 1 Protokolu č. 1),
- stížnost č. 76576/01 – *Jaromír Fešar proti České republice* (právo na přiměřenou délku vazby v trestním řízení, právo na urychlené rozhodnutí o žádosti o propuštění na svobodu chráněná článkem 5 odst. 3 a 4 Úmluvy),
- stížnost č. 10504/03 – *Václav Linkov proti České republice* (svoboda sdružovací pro politickou stranu chráněná článkem 11, též ve spojení se článkem 13 Úmluvy).

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

Během druhého pololetí roku 2005 nekonal Soud žádné veřejné jednání ve věci stížnosti směřující proti České republice.

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

Vláda v uplynulém pololetí předložila Soudu prvotní nebo doplňující stanoviska k přijatelnosti a odůvodněnosti řady stížností, vyjadřovala se k možnosti smírného urovnání některých stížností, k návrhu na přiznání spravedlivého zadostiučinění nebo k právní pomoci z prostředků Rady Evropy.

Během druhého pololetí roku 2005 Soud komunikoval vládě České republiky podle článku 36 odst. 1 Úmluvy dvě nové stížnosti podané českými fyzickými nebo právnickými osobami proti jinému státu Rady Evropy. Jedná se o tyto kauzy:

- stížnost č. 77690/01 – *Darina Solárová a ostatní proti Slovensku*: předmětem stížnosti jsou jednak délka vnitrostátního soudního řízení, jednak účinnost ústavní stížnosti jako prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení. Možnost intervenovat byla odmítnuta s poukazem na to, že jedna ze stěžovatelek, která je českou občankou, je řádně zastoupena advokátem a otázky nastolené ve stížnosti intervencí (*per definitionem* ve prospěch stěžovatelů) nevyžadují;
- stížnost č. 65562/01 – *Milan Tvrďý proti Slovensku*: stížnost se vztahuje k problematice vazby v trestním řízení. Možnost intervenovat nebyla zatím odmítnuta; je nicméně pravděpodobné, že se tak po prostudování stanovisek stran ke stížnosti stane.

Vláda České republiky se vyjadřovala k těmto případům:

- stížnost č. 57785/00 – *Zlinsat, s. r. o. proti Bulharsku*, jež se týká porušení majetkových práv stěžovatelky při privatizaci v žalovaném státě; česká vláda v této kauze intervenovala předložením písemného stanoviska;
- stížnost č. 30365/04 – *Michal Halko proti Chorvatsku*, která poukazuje na nebezpečí hrozící stěžovateli při jeho vydání k trestnímu stíhání do Gruzie. Gruzie mezinárodní zatykač stáhla a stěžovatel byl propuštěn z extradiční vazby v Chorvatsku. Vzhledem k tomu, že veškerá rizika pro stěžovatele odpadla, ztratila případná intervence význam.

Během druhého pololetí roku 2005 vláda České republiky neintervenovala v žádném řízení před Soudem na základě článku 36 odst. 2 Úmluvy.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovinách zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ

Podobně jako v dřívější době i v prvním pololetí roku 2005 bylo pečlivě sledováno, aby došlo k zaplacení spravedlivého zadostiučinění podle rozsudku Soudu v určené tříměsíční lhůtě od právní moci rozsudku a aby bylo splněno ze smírného urovnání stížností v návaznosti na rozhodnutí Soudu o vyškrtnutí smírně uzavřených kauz ze seznamu případů.

Přesto však z technických důvodů došlo k tomu, že v případě *Soudek*, kde stěžovatel odmítl sdělit bankovní spojení a trval na zaslání přisouzené částky poštou, bylo zapláceno šest dnů po stanovené lhůtě. Úrok z prodlení byl ovšem v zanedbatelné výši (necelých 15 Kč). Lze očekávat, že problémy, které nastaly v komunikaci s Českou poštou, byly *pro futuro* ze strany Ministerstva spravedlnosti vyřešeny a nebudou se opakovat.

Informace o splnění peněžitých závazků s datem splatnosti během měsíců září až prosinec roku 2005 byla Výboru ministrů zaslána počátkem roku 2006.

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

V návaznosti na rozsudky týkající se přiměřenosti délky stále probíhajícího soudního řízení je nezbytné sledovat další průběh těchto řízení, popř. přijmout opatření k jeho urychlení. Výbor ministrů požaduje informaci o stavu těchto řízení, a zejména tam, kde Soud vzhledem k významu předmětu řízení pro stěžovatele konstatoval povinnost zvláště rychlého a pečlivého vyřízení (např. opatrovnické věci nebo pracovněprávní spory), by měla být přijata též opatření k urychlení dalšího postupu v těchto řízeních.

V říjnu 2005 byla Výboru ministrů podána informace o řízeních, která probíhala i po vydání rozsudků Soudu se závěrem o porušení zásady přiměřené délky řízení. Faktem ovšem zůstává, že především v návaznosti na rozsudek Soudu ze dne 14. září 2004 ve věci č. 76250/01 – *Radka Paterová proti České republice* nedošlo k žádnému hmatatelnému pokroku v řízení, započatém v roce 1989 a vedeném od roku 1998 před Okresním soudem v Ústí nad Labem. Předmětem zvýšeného zájmu Výboru ministrů je i implementace rozsudku Soudu ze dne 19. října 2004 ve věci č. 66448/01 – *Zita Jahnová proti České republice*. Obě kauzy se týkají délky opatrovnického řízení.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

V tomto oddílu bude podána stručná informace o vývoji implementace rozsudků Soudu v rovině obecných opatření.

3.3.1. K zabezpečení prostředku nápravy nepřiměřených délek soudních řízení

Lze konstatovat, že v uplynulém pololetí vláda předložila Poslanecké sněmovně návrhy novely zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, jehož účelem je odpovědět na kritiku stávajícího systému prostředků nápravy obsaženou v rozsudku Soudu ze dne 10. července 2003 ve věci *Hartman proti České republice*. Po přijetí tohoto zákona v Parlamentu bude Výbor ministrů o nové právní úpravě informován; návrh zákona byl Výboru ministrů již signalizován v listopadu 2005.

Výbor ministrů očekává nicméně další zprávy o úsilí vyvíjeném v České republice za účelem zkrátit soudní řízení a řešit otázku chybějícího účinného prostředku nápravy délky řízení. Občasné projednávání problematiky délek řízení před českými soudy bude však ve Výboru ministrů probíhat patrně ještě několik let.

3.3.2. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech

V listopadu 2005 byla Výboru ministrů poskytnuta informace o prevenci příliš formalistického rozhodování o odmítání ústavních stížností v návaznosti na rozsudky Soudu ve věcech *Bulena a Kadlec a ostatní* (rozsudky ze dnů 20. dubna a 25. května 2004).

Ve věci *Singh* (rozsudek ze dne 25. ledna 2005) byly všechny soudy informovány o potřebě zabezpečení přiměřené délky vyhošťovací vazby a urychleného rozhodování o její zákonitosti.

Ve věci *Kilián* (rozsudek ze dne 7. prosince 2004) se nezdá, že by současná právní úprava nadále bránila soudnímu přezkumu správních rozhodnutí o zastavení řízení; s tímto je konsistentní i judikatura Nejvyššího správního soudu.

Ve věci *Chmelíř* (rozsudek ze dne 7. června 2005) jednak nic nebrání tomu, aby stěžovatel požádal ve své trestní věci Ústavní soud o obnovu řízení, jednak byl rozsudek Soudu zveřejněn; soudy o něm budou též informovány.

Ve věci *Milatová* (rozsudek ze dne 21. června 2005) byl Ústavní soud informován o problému, jaký jeho dosavadní praxe vytváří z hlediska respektování rovnosti zbraní. Nezdá se, že by změna zákona o Ústavním soudu byla nevyhnutelná.

Ve věci *Exel* (rozsudek ze dne 5. července 2005) byl o potřebě ústního projednání návrhu na prohlášení konkursu informován Nejvyšší soud, který závěry Soudu zohlední ve své vlastní judikatuře; tyto závěry ostatně zohledňuje i vládní návrh insolvenčního zákona.

3.4. PŘÍPADY PŘIPRAVENÉ NA VYDÁNÍ ZÁVĚREČNÉ REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

Ke konci druhého pololetí roku 2005¹³ se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci č. 33071/96 – *Jan Malhous proti České republice*,
- rozsudek ze dne 5. listopadu 2002 ve věci č. 36548/97 – *Blažena Pincová a Jiří Pinc proti České republice*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci č. 46129/99 – *Arnošt Zvolský a Jiřina Zvolská proti České republice*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci č. 47273/99 – *Pavel Běleš a ostatní proti České republice*,
- rozsudek ze dne 26. listopadu 2002 ve věci č. 36541/97 – *Anton Bucheň proti České republice*,
- rozsudek ze dne 29. července 2003 ve věci č. 40226/98 – *Margita Červeňáková a ostatní proti České republice*,
- rozsudek ze dne 21. října 2003 ve věci č. 29010/95 – *Kreditní a průmyslová banka proti České republice*,
- rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci č. 73577/01 – *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*,
- rozsudek ze dne 26. října 2004 ve věci č. 52863/99 – *Zdeněk Koliha proti České republice*,
- rozsudek ze dne 17. května 2005 ve věci č. 7356/02 – *Vítězslav Parchanski proti České republice*,
- rozsudek ze dne 17. května 2005 ve věci č. 59213/00 – *Igor Viktorovič Udovik proti České republice*,

¹³ Nelze ovšem říci, kdy budou návrhy závěrečných rezolucí vypracovány a Výborem ministrů schváleny.

- rozsudek ze dne 18. ledna 2005 ve věci č. 48577/99 – *Miroslav Šoller proti České republice*,
- rozsudek ze dne 11. ledna 2005 ve věci č. 55727/00 – *František Netolický a Františka Netolická* proti České republice.

Zpráva za rok 2005

o stavu vyřizování individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva

Na základě zákona č. 517/2002 Sb., jímž byl novelizován zákon č. 2/1969 Sb., převzalo Ministerstvo spravedlnosti od Ministerstva zahraničních věcí k 1. lednu 2003 agendu vyřizování individuálních oznámení proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva (dále jen „Výbor“), který je kontrolním orgánem Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Pakt“). Samotných případů je celkem 20, některé případy se týkají více osob.

Podobně jako předešlá zpráva předložená za rok 2004,¹ která obsahově navazovala na vůbec první souhrnnou informaci poskytnutou vládě o případech individuálních oznámení proti České republice před Výborem, jež byla předložena za rok 2003,² bude tato zpráva obsahovat jen stručné informace o nemnohých změnách, k nimž v dané agendě během uplynulého kalendářního roku došlo.

Nové názory Výboru vůči České republice

Výbor během roku 2005 především přijal čtyři rozhodnutí [tzv. názory (*view*), popř. rozhodnutí o přijatelnosti oznámení] vůči České republice:

- (i) V názoru ze dne 29. března 2005 ve věci *Rudolf Czernin proti České republice* (oznámení č. 823/1998) Výbor hodnotil spravedlivost řízení o zachování státního občanství předka oznamovatele, jež bylo zahájeno po druhé světové válce podle dekretu č. 33/1945 Sb. Státní občanství bylo významné z hlediska uplatnění restitučních nároků. V řízení rozhodovaly Okresní úřad v Jindřichově Hradci, opakovaně Ministerstvo vnitra, Ústavní soud, Vrchní soud v Praze a Městský soud v Praze. Výbor sice odmítl námitku diskriminace (čl. 26 Paktu), podle jeho závěrů však průtahy a nerespektováním právních názorů soudů došlo k porušení práva oznamovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 14 ve spojení s čl. 2 odst. 3 Paktu.

Výbor konstatoval, že oznamovatel má mít k dispozici účinný prostředek nápravy, který by mimo jiné zabezpečil, že správní orgány budou respektovat rozhodnutí soudů.

DNES: Řízení nadále probíhá (před Nejvyšším správním soudem). V tomto ohledu lze říci, že konečné slovo budou mít soudy, čímž dojde k naplnění požadavku na spravedlivé řízení a na respektování soudních rozhodnutí. Otázka případné kompenzace *ex gratia* za nepřiměřenou délku řízení je nadnesena níže.

¹ Tato zpráva byla zařazena na program schůze vlády dne 16. března 2005 do části určené pro informaci členů vlády.

² Tato zpráva byla zařazena na program schůze vlády dne 14. ledna 2004 do části určené pro informaci členů vlády.

- (ii, iii) V názoru ze dne 26. července 2005 ve věci *Bohumír Mařík proti České republice* (oznámení č. 945/2000) a v názoru ze dne 1. listopadu 2005 ve věci *Zdeněk Kříž proti České republice* (oznámení č. 1054/2002) se Výbor opět zabýval otázkou souladu restituční podmínky státního občanství se zákazem diskriminace a dospěl i tentokrát k závěru, že Česká republika porušila čl. 26 Paktu tím, že stanovila tuto sice objektivní, ale nikoli rozumnou podmínku pro rozlišení mezi oběťmi majetkových křivd spáchaných během komunistického režimu.

Výbor vyslovil, že Česká republika má oznamovatelům zabezpečit účinnou nápravu spočívající v naturální restituci nebo v kompenzaci za nevydaný majetek, a připomněl, že by Česká republika měla též revidovat svoji restituční legislativu, aby zabezpečila rovnost všech před zákonem a právo na stejnou ochranu zákona.

DNES: Tyto názory Výboru zůstávají neimplementovány.

- (iv) V rozhodnutí ze dne 28. října 2005 Výbor prohlásil za nepřijatelná oznámení (č. 1034 a 1035/2001) ve věcech *Dušan Šoltés proti Slovensku a České republice*, a to ve vztahu k posléze jmenovanému státu pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy (ústavní stížnosti).

Implementace názorů Výboru v České republice

V oblasti implementace již vydaných názorů Výboru nenastaly na straně České republiky žádné hmatatelné změny.

Uplynulé období nicméně charakterizuje poněkud zvýšený zájem zvláštního zpravodaje Výboru o informace o implementaci názorů Výboru. V červenci 2005 se proto sešla porada zástupců ministerstev spravedlnosti, zahraničních věcí, zemědělství a vnitra, aby prodiskutovala možnost implementovat názory Výboru na oznámení č. 757/1997 – *Alžběta Pezoldová proti České republice* [viz zpráva za rok 2003, body 1.3.1. (xiii) a 2.2.] a na oznámení č. 823/1998 – *Rudolf Czernin proti České republice* [viz výše (i)]. Na této poradě bylo konstatováno následující:

- V obou kauzách mělo dojít k pochybením procesního charakteru, což především znamená, že nelze spekulovat o případné hmotné škodě, která by snad mohla v důsledku nesprávného úředního postupu vzniknout [užitečným vodítkem tu může být mimo jiné i konstantní judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“)].
- Zůstává tedy varianta poskytnout *ex gratia* zadostiučinění za utrpěnou morální újmu, podobně, jak by to nejspíše učinil Soud. V tomto ohledu jsou však mezi oběma kauzami zásadní rozdíly.

Ve věci *Czernin* celé řízení zejména trpí nepřiměřenou délkou. Naproti tomu lze jen dosti obtížně kritizovat (což se ovšem zdá vyplývat z názoru Výboru), že správní orgány oznamovateli nevyhověly, když řízení doposud neskončilo. Nepřiměřená délka řízení je však fenomén až příliš dobře známý v judikatuře Soudu a od ní by bylo možno odvinout ocenění vzniklé morální újmy.

Ve věci *Pezoldová* naopak nastává složitá situace právě v důsledku toho, že již skončila restituční řízení, která oznamovatelka vedla.³ Vzhledem k uplynutí poměrně striktních časových lhůt zakotvených ve správním řádu není možno tato řízení již obnovit. V souhrnu těchto řízení šlo o majetek v hodnotě v řádu desítek až stovek miliard Kč. Navíc se objektivně nezdá, že by dřívější zpřístupnění sporných dokumentů mohlo vést k jinému než zamítavému výsledku restitučních řízení. Je velmi pravděpodobné, že by i Soud, byl-li by konfrontován s obdobným případem, utrpěnou morální újmu odčíňoval spíše v symbolické rovině.

- Kritickou se ovšem jeví především otázka oficiálního uznání porušení Paktu ze strany orgánů České republiky. To platí pro všechny případy odsuzujících názorů Výboru. Ve věci *Pezoldová* byla v návaznosti na uvedenou meziresortní expertní poradu poskytnuta Výboru obsáhlejší zpráva o celé záležitosti, ve které byly zdůrazněny pochybnosti o použitelnosti sporných dokumentů a konstatována správnost výsledků restitučního řízení, přičemž Výboru bylo sděleno, že zaplacení určité částky *ex gratia* ze strany České republiky oznamovatelce bylo předmětem expertního jednání a že konečné rozhodnutí bude záviset na vládě jako kolektivním ústavním orgánu.

Ve světle naléhání zvláštního zpravodaje Výboru se ukazuje jako potřebné podrobit analýze dosavadní oficiální velmi zdrženlivý postoj České republiky vůči implementaci názorů Výboru a pokusit se nalézt východisko ze situace, kdy se implementace v lepších případech odvíjí od nahodile vzniklých příležitostí, vytvořených zcela nezávisle na názorech Výboru (např. ve věci *Brok*), než od vskutku pravidelného fungování implementačního mechanismu, v horších případech (a těch je naprostá většina) není realizována vůbec, zejména pro překážky ve vnitrostátním zákonodárství (restituční podmínka státního občanství, uplynutí lhůt) nebo z toho důvodu, že nelze zasahovat do výkonu soudní moci.

Během roku 2006 by tudíž bylo užitečné, aby ze spolupráce především ministerstev spravedlnosti a zahraničních věcí vzešel nový materiál pro schůzi vlády s konkrétními návrhy na další postup.

Nová oznámení komunikovaná vládě České republiky

Výbor v roce 2005 vládě nekomunikoval žádné nové oznámení.

³ Oznamovatelka ovšem své úsilí zdaleka nevzdává a nadále se domáhá uspokojení svých majetkových nároků i mimo restituční zákony. V současné době především usiluje o dokončení řízení o výjimce z aplikace dekretu č. 12/1945 Sb.; Krajský úřad Jihočeského kraje na jaře roku 2005 popřel svoji příslušnost a otázka příslušnosti se nyní projednává ve správním soudnictví.